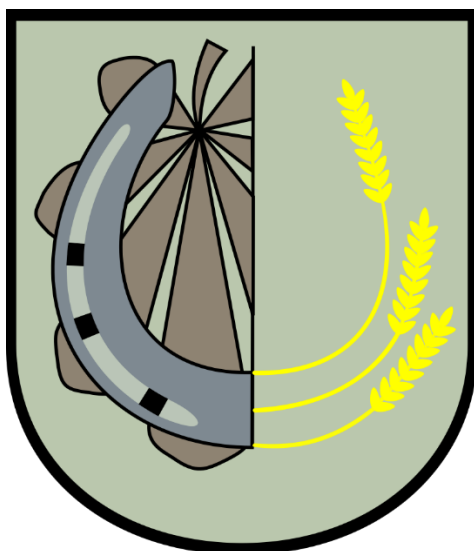

Załącznik

do uchwały Nr XIII/86/2025 Rady Gminy
Michałów z dnia 23 stycznia 2025 r.

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030

Spis treści

Wstęp.....	2
I. Wnioski z diagnozy społeczno - gospodarczo – przestrzennej	4
1. Wnioski z diagnozy przestrzennej.....	4
2. Wnioski z diagnozy społecznej.....	7
3. Wnioski z diagnozy gospodarczej.....	10
4. Kluczowe wyzwania	11
II. Cele strategiczne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.....	12
III. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych oraz oczekiwane rezultaty	15
IV. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	28
V. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	37
VI. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 566 z późn. zm.), wraz z zakresem planowanych działań	52
VII. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano wraz z zakresem planowanych działań.....	53
VIII. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	69
IX. Zgodność z dokumentami strategicznymi.....	76
Spis tabel.....	96
Spis map	96

Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 jest priorytetowym dokumentem planistycznym, który poprzez swój zakres, a także sposób dochodzenia do ujętych w nim rozwiązań systematyzuje wiedzę o gminie, określa długoterminowe kierunki jej rozwoju oraz wskazuje działania, których wykonanie przyczyni się do rozwoju niewrażliwych dla samorządu obszarów.

Strategię Rozwoju Gminy można również określić jako długookresowy proces wytyczania i uzyskania celów wspólnoty samorządowej. Określa ona kierunki działania, dążenia i kluczowe preferencje rozwoju społeczno – gospodarczego gminy oraz ukazuje sposoby i narzędzia wdrożeniowe. Dokument jest również odpowiedzią na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o Strategię oraz efektywną próbą adaptacji do standardów europejskich. Samo tworzenie strategii rozwoju, a następnie jej wdrożenie jest procesem bardzo złożonym, obejmującym kilka etapów. Uchwalenie strategii nie zamyka możliwości wprowadzania zmian, prowadzenia konsultacji społecznych i składania propozycji działań inwestycyjnych, zgodnie z pojawiającymi się uzasadnionymi potrzebami oraz dopasowywania jej zapisów do zmieniających się warunków zewnętrznych i potrzeb mieszkańców. Realizacja wyznaczonych celów pozwoli na osiągnięcie możliwie najlepszej efektywności wydatkowanych środków, stworzy odpowiednie warunki do zrównoważonego rozwoju Gminy Michałów oraz wpłynie na ogólną poprawę poziomu życia społeczności lokalnej.

Najważniejszym punktem Strategii rozwoju jest wykaz celów strategicznych, wyznaczających docelowe kierunki rozwoju gminy. Zostały one uzgodnione w oparciu o wyniki rozpoznania zasobów i otoczenia samorządu, opinie mieszkańców, przedstawicieli Rady Gminy i pracowników Urzędu Gminy w Michałowie.

Ogólne założenia dotyczące dokumentu Strategii:

- perspektywa planowania: 2030 r.
- decyzje zawarte w Strategii Rozwoju służą mieszkańcom gminy,
- strategia jest priorytetowym dokumentem planistycznym Gminy Michałów i zarazem nadrzędnym w stosunku do pozostałych dokumentów przyjętych przez władze lokalne,
- końcową akceptację Strategii podejmuje Rada Gminy w drodze uchwały,
- przygotowanie Strategii i jej realizacja uwzględnia zasady zrównoważonego rozwoju,
- zadaniem Strategii rozwoju jest ułatwienie władzom samorządowym utrzymania głównych długookresowych kierunków rozwoju lokalnego,
- Strategia wskazuje zadania wspólne partnerów społecznych,
- realizacją Strategii kierują władze Gminy Michałów – Rada Gminy oraz Wójt.

Opracowanie Strategii Rozwoju Gminy Michałów opierało się głównie na analizie zasobów, specyfiki i otoczenia gminy na podstawie danych z Urzędu Gminy, Głównego Urzędu Statystycznego oraz ogólnie dostępnych informacji i dokumentów na temat Gminy Michałów. Poza analizą czynników wewnętrznych, dokonano także analizy czynników zewnętrznych, czyli tych niezależnych od władz gminy. Ponadto, w celu uzupełnienia pozyskanych informacji i wyciągniętych wniosków, przeprowadzone zostały konsultacje społeczne. Dodatkowo na podstawie przeprowadzonej diagnozy określono misję i wizję rozwoju Gminy Michałów wraz z uszeregowaniem wybranych do realizacji celów i projektów.

Osiąganie założonych celów wymaga regularnego monitorowania zmian wewnętrznych i zewnętrznych okoliczności rozwoju samorządu. Wobec tego, żeby proces ten przebiegał w usystematyzowany i kontrolowany sposób, opracowano - w niniejszej Strategii - koncepcję docelowego systemu wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii. Koncepcja ta uwzględnia przykłady mierników efektywności procesu realizacji założeń i celów strategicznych, jakie postawione zostały do realizacji.

UWARUNKOWANIA PROGRAMOWE

Strategia Rozwoju Gminy Michałów stanowi dokument bazowy, który określa, jakie działania powinny być wdrażane, aby wspierać dalszy rozwój gminy, przede wszystkim w sferze infrastrukturalnej, społecznej i gospodarczej, ale także wpływać na ożywienie sfery kulturalnej i turystycznej z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju. Przy jej formułowaniu, pod uwagę wzięto założenia obowiązujących dokumentów strategicznych wyższego rzędu, tj.:

- Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.,
- Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+,
- Strategię Rozwoju Powiatu Pińczowskiego.

I. Wnioski z diagnozy społeczno - gospodarczo – przestrzennej

Sposób podejścia do formułowania wniosków

Podstawowym źródłem dla formułowania wniosków była analiza potencjałów i barier rozwojowych wynikających z uwarunkowań wewnętrznych obszaru. Wykorzystano analizę poszczególnych czynników w sferze gospodarczej, społecznej, środowiskowej, a także przestrzennej (w tym określenie podstawowych cech struktury przestrzennej obszaru oraz zróżnicowań wewnętrznych terytorium, analiza powiązań funkcjonalnych).

Drugim elementem było uwzględnienie uwarunkowań zewnętrznych, które mogą wspierać wykorzystanie atutów obszaru i przyspieszać pozytywne zmiany, ale mogą też stanowić zagrożenie dla rozwoju Gminy Michałów. Do najistotniejszych uwarunkowań zewnętrznych należą:

- procesy globalne (zmiany klimatyczne oraz powiązane z tym zagrożeniem stan powietrza oraz kurczące się zasoby wody; zmiany technologiczne w tym rewolucja cyfrowa, wpływające nie tylko na procesy gospodarcze, ale również funkcjonowanie społeczeństwa; rosnące nierówności społeczne; zjawiska kryzysowe w tym wciąż trwająca pandemia SARS-COV-2 i jej skutki);
- polityki Unii Europejskiej, w tym Nowy Zielony Ład oraz istotne z punktu widzenia partnerstwa polityki wspierające rozwój jak Polityka Spójności, Wspólna Polityka Rolna;
- kierunki polityki rozwojowej kraju oraz Województwa Świętokrzyskiego.

W formułowaniu wniosków zastosowano podejście funkcjonalne. Podejmując dany wątek tematyczny nie odniesiono się wyłącznie do uwarunkowań wewnętrznych obszaru gminy, ale i do szans i zagrożeń wynikających z otoczenia zewnętrznego.

Pogłębiany materiał analityczny, będący podstawą dla sformułowania wniosków diagnostycznych, jest zawarty w dokumencie „Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Michałów”¹.

1. Wnioski z diagnozy przestrzennej

Obszar gminy jest zróżnicowany pod względem ukształtowania terenu. Położenie jest atrakcyjne pod względem rozwoju turystyki. Na terenie gminy znajduje się wiele atrakcyjnych turystycznie miejsc oraz przebiegają przez nią drogi wojewódzkie o znaczeniu regionalnym przez co gmina jest dobrze skomunikowana z większymi ośrodkami miejskimi tj. Pińczowem, Kazimierzą Wielką, Jędrzejowem. Większość dróg na terenie gminy jest w dobrym stanie. Odcinki wymagające remontów lub przebudowy sukcesywnie są poddawane modernizacji, co znacznie poprawia bezpieczeństwo na tych drogach.

W całej Gminie Michałów jest dostęp do internetu, który dostarczają prywatni dostawcy. Jakość internetu jest dobra, w wielu miejscowościach dostępny jest już internet światłowodowy.

Stan zwodociągowania gminy wynosi 82,45%. Sieć i urządzenia wodociągowe – w większości przypadków - znajdują się w dobrym stanie technicznym i funkcjonalnym i są na dzień dzisiejszy wystarczające dla zaspokajania wszystkich potrzeb mieszkańców oraz przedsiębiorstw. Stan

¹ Ostateczna wersja po konsultacjach społecznych opublikowana 18.01.2022 r. na:

<https://archiwum.michalow.pl/art,1284,diagnoza-strategiczna>

skanalizowania gminy wynosi ok. 28%. Dla miejscowości, w których nie ma jeszcze sieci kanalizacyjnych – w najbliższych latach – planuje się wykonanie takiej sieci lub budowę przydomowych oczyszczalni ścieków (w miejscowościach, w których budowa sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie nieopłacalna).

W gminie prowadzi się segregację odpadów - funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany w Tomaszowie.

Przez teren gminy przebiega gazociąg o długości 8,725 km, który obejmuje sołectwa - Michałów, Pawłowice, Tur Dolny, Tur Piaski, Tur Górny.

W gminie istnieje dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna (w dużej części sołectw jest dostęp do placów zabaw, boisk sportowych, świetlic).

Częściowo na terenie gminy występują tereny szczególnego zagrożenia powodzią obejmujące obszary pomiędzy brzegiem Nidy i Mierzwy a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w którym wybudowano wał przeciwpowodziowy².

Powierzchnia gminy wynosi: 112 km²:

- z tego lasy stanowią:
 - ✓ u osób fizycznych – 424,3226 ha;
 - ✓ u osób prawnych – 1 388,4096 ha (w tym rezerwat przyrody stanowi 8,5880 ha);

Razem powierzchnia lasów wynosi: 1 812,7322 ha.

- z tego użytki zielone stanowią:
 - ✓ u osób fizycznych – 839,53 ha;
 - ✓ u osób prawnych – 136,513 ha;

Razem powierzchnia użytków zielonych wynosi: 976,043 ha.

- z tego grunty orne stanowią:
 - ✓ u osób fizycznych – 6818,7557 ha;
 - ✓ u osób prawnych – 259,4861 ha;

Razem powierzchnia gruntów ornych wynosi: 7078,2418 ha.

- z tego grunty rolne zabudowane stanowią:
 - ✓ u osób fizycznych – 226,173 ha;
 - ✓ u osób prawnych – 16,4443 ha;

Razem powierzchnia gruntów rolnych zabudowanych wynosi: 242,6173 ha.

- z tego grunty zadrzewione i zakrzewione stanowią:
 - ✓ u osób fizycznych – 48,5573 ha;
 - ✓ u osób prawnych – 1,34 ha;

Razem powierzchnia gruntów zadrzewionych i zakrzewionych wynosi: 49,8973 ha.

- z tego nieużytki stanowią:
 - ✓ u osób fizycznych – 105,8035 ha;
 - ✓ u osób prawnych – 0,7858 ha;

² Szczegółowe mapy przedstawiono w Rozdziale „Zgodność z dokumentami strategicznymi”

Razem powierzchnia nieużytków wynosi: 106,5893 ha.

- z tego rowy stanowią:
 - ✓ u osób fizycznych – 3,8401 ha;

Razem powierzchnia rowów wynosi: 3,8401 ha.

- z tego stawy zarybione stanowią:
 - ✓ u osób fizycznych – 7,84 ha;

Razem powierzchnia stawów zarybionych wynosi: 7,84 ha.

- z tego grunty pod wodami powierzchniowymi stanowią:
 - ✓ u osób fizycznych – 0,0534 ha;

Razem powierzchnia gruntów pod wodami powierzchniowymi wynosi: 0,0534 ha.

- z tego grunty pozostałe stanowią:
 - ✓ u osób fizycznych – 10,9221 ha;
 - ✓ u osób prawnych – 120,6615 ha;

Razem powierzchnia gruntów pozostałych wynosi: 131,5836 ha.

- z tego grunty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej stanowią:
 - ✓ u osób fizycznych – 10,5525 ha;
 - ✓ u osób prawnych – 4,6238 ha;

Razem powierzchnia gruntów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej wynosi 15,1763 ha.

Gmina Michałów posiada status gminy wiejskiej.

Ilość gospodarstw na terenie Gminy Michałów:

- do 5 ha – 1 589
- 6-10 ha – 419
- 11-15 ha – 67
- powyżej 15 ha – 32

Działki niestanowiące gospodarstwa rolnego – 1 292.

Na terenie gminy występują obszary prawnie chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody, tj.

- 1 rezerwat przyrody – Wroni Dół,
- 2 parki krajobrazowe – Kozubowski Park Krajobrazowy oraz Nadnidziański Park Krajobrazowy,
- 3 obszary chronionego krajobrazu – Miechowski-Działoszycki, Nadnidziański, Kozubowski,
- 4 obszary NATURA 2000 – Dolina Nidy (OSO), Ostoja Nidziańska (SOO), Dolina Mierzawy (SOO), Ostoja Kozubowska (SOO).

100% gminy Michałów obejmują obszary chronione.

Tabela 1. Analiza SWOT Gminy Michałów w sytuacji przestrzennej

Mocne strony	Słabe strony
<u>Czynniki przestrzenne</u> Rozbudowana, dobrej jakości sieć dróg; Blisko 83% zwodociągowania gminy; Dobry dostęp do internetu (w tym szerokopasmowego); Wysoka atrakcyjność turystyczna gminy; Dobre skomunikowanie gminy między większymi miastami; Dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna Wysokie walory przyrodnicze obszaru gminy	<u>Czynniki przestrzenne</u> Niewystarczające skanalizowanie gminy; Niewystarczający transport zbiorowy; Brak planu zagospodarowania przestrzennego dla całej gminy; Niewystarczająca ilość chodników oraz ścieżek rowerowych; Niewystarczające zgazyfikowanie gminy; Część gminy zagrożona powodzią;
Szanse	Zagrożenia
<u>Czynniki przestrzenne</u> Możliwości techniczne zgazyfikowania gminy; Dalszy rozwój turystyki (w szczególności w ramach współpracy ponadlokalnej – Szlak Poniemie); Upowszechnienie szerokopasmowego Internetu; Udział w programach typu „Czyste powietrze”	<u>Czynniki przestrzenne</u> Coraz większe zanieczyszczanie środowiska; Coraz większa produkcja śmieci w gospodarstwach domowych; Kataklizmy związane ze zmianami klimatu typu: susza, powódzie, trąby powietrzne, gwałtowne burze, itp.

źródło: Opracowanie własne

2. Wnioski z diagnozy społecznej

Gminę Michałów na dzień 31.12.2020 r. zamieszkuje 4 516 mieszkańców, z czego 49,8% stanowią kobiety, a 50,2% mężczyźni. W latach 2002-2020 liczba mieszkańców zmalała o 9,0%. Średni wiek mieszkańców wynosi 42,0 lata i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa świętokrzyskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

W obszarze demograficznym spada liczba mieszkańców (o 315 osób w ciągu ostatnich 10 lat), zaś gęstość zaludnienia wynosi niecałe 40 os./km². Średniorocznie ubywa ok. 20 osób, a wzrasta liczba seniorów w wieku 65+ (z 18,41% w 2011 r. do 19,82% w roku 2020). Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w gminie w większości lat było ujemne. Najwyższe ujemne jego wartości zanotowano w roku 2016, tj. 5,1% (-24 osoby) oraz w latach 2006, 2020 i 2011 po minus 16 osób (-3,3%).

Gmina Michałów ma ujemny przyrost naturalny. 18,3 % ludności gminy jest w wieku przedprodukcyjnym, 58,9 % w wieku produkcyjnym, natomiast 22,8% w wieku poprodukcyjnym.

Prognoza demograficzna do 2030 r. wskazuje, iż liczba ludności na terenie powiatu pińczowskiego, a co za tym idzie również i w Gminie Michałów będzie sukcesywnie spadać w całym okresie objętym prognozą. Prognozuje się, że w roku 2030 Gminę Michałów będzie zamieszkiwać 4 292 osoby, czyli o 224 osoby mniej niż gmina liczyła w 2020 (4 516 mieszkańców). Nie tylko spadek liczby mieszkańców będzie istotny dla różnego rodzaju inwestycji planowanych na terenie gminy, ale także struktura poszczególnych grup społecznych się zmieni:

- nastąpi spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (2020 r. – 828 os., 2030 r. 716 os. – spadek o 112 osób),

- aż o 154 osoby spadnie liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym (z 2 659 os. w 2020 r. do 2 505 os. w 2030 r.)
- wzrost o 42 osoby w wieku poprodukcyjnym (z 1 029 os. w 2020 r. do 1 071 os. w 2030 r.)

Na terenie gminy funkcjonuje instytucja kultury nastawiona na animację środowiska lokalnego i edukację kulturalną – Gminna Biblioteka Publiczna w Michałowie. W skład tej instytucji wchodzi:

- biblioteka centralna w Michałowie,
- filia w Górach,
- Gminne Centrum Kultury w Michałowie.

Wszystkie najważniejsze imprezy kulturalne, edukacyjne, sportowe oraz turystyczne, organizowane są przez tę jednostkę.

Pozytywnymi zjawiskami w sferze społecznej jest to, że maleje liczba przestępstw oraz osób korzystających z pomocy społecznej. Najczęstszymi powodami do udzielenia przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie w 2020 r. pomocy społecznej była długotrwała lub ciężka choroba, następnie bezrobocie oraz ubóstwo.

Gmina zaspokaja podstawowe potrzeby mieszkańców w zakresie opieki zdrowotnej poprzez działalność 3 Ośrodków Zdrowia – w Michałowie, Górach i Sędowicach.

Na terenie gminy funkcjonują 4 placówki szkolno-przedszkolne (wszystkie prowadzone przez samorząd):

1. Zespół Placówek Oświatowych w Michałowie,
2. Zespół Placówek Oświatowych w Górach,
3. Zespół Placówek Oświatowych w Sędowicach,
4. Zespół Placówek Oświatowych w Węchadłowie.

Większość budynków szkolnych jest - w miarę - zmodernizowana i odnowiona. Samorząd systematycznie inwestuje i ponosi nakłady finansowe na poprawę bazy oświatowej. Ogólna liczba dzieci dla całej gminy nieznacznie się zmniejsza z roku na rok.

Mieszkańcy gminy utożsamiają się z jej problemami i angażują się w życie społeczne na co wskazuje wysoka frekwencja w ostatnich wyborach samorządowych w 2018 r.

Tabela 2. Analiza SWOT Gminy Michałów w obszarze społecznym

Mocne strony	Słabe strony
<u>Czynniki społeczne</u> Dobrze działająca Gminna Biblioteka Publiczna w Michałowie z szeroką ofertą różnorodnych zajęć dla różnych grup wiekowych; Działalność licznych stowarzyszeń, Kół gospodyń wiejskich, Ochotniczych Straży Pożarnych; Atrakcyjność turystyczna; Malejąca przestępczość; Malejąca liczba osób korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej; Rozbudowana sieć szkół podstawowych; Spadek liczby bezrobotnych; Atrakcyjne położenie Gminy, zwłaszcza dla zamieszkiwania i rozwoju turystyki; Dobra promocja Gminy; Poszanowanie tradycji ludowych; Umiejętność współpracy w związkach międzygminnych; Pozyskiwanie środków unijnych i pozabudżetowych	<u>Czynniki społeczne</u> Spadek ogólnej liczby ludności; Rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym; Słaby dostęp do lekarzy specjalistów; Emigracja młodych ludzi do większych miast; (Nadal mimo spadku) duży odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej GOPS; Zmniejszająca się liczba uczniów w szkołach; Niedostateczna liczba usług opiekuńczych dla seniorów;
Szanse	Zagrożenia
<u>Czynniki społeczne</u> Działalność Gminnej Biblioteki Publicznej w Michałowie; Dostępność środków krajowych i unijnych; Położenie gminy w centrum Ponidzia; Rosnący popyt na usługi turystyczne; Stworzenie imprez sezonowych; Współpraca z innymi gminami; Tworzenie grup producenckich; Dobrze zorganizowany Urząd Gminy; Rosnący poziom cywilizacyjny i wzrost poziomu życia mieszkańców; Wykorzystanie mocnych stron przy sprawnym zarządzaniu rozwojem gminy	<u>Czynniki społeczne</u> Malejąca liczba mieszkańców; Ujemny przyrost naturalny; Spadająca liczba osób w wieku produkcyjnym; Starzenie się społeczeństwa; Zagrożenia przestępczością;

źródło: opracowanie własne

3. Wnioski z diagnozy gospodarczej

W roku 2020 r. w Gminie Michałów odnotowano 261 podmiotów gospodarczych, z czego:

- ✓ status „aktywny” posiadały 104 podmioty,
- ✓ status „wykreślony” posiadało 129 podmiotów,
- ✓ status „zawieszony” posiadało 25 podmiotów.

Liczba działalności prowadzonych wyłącznie w formie spółek cywilnych obejmowała 2 pozycje. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy dominują mężczyźni, stanowią oni 2/3 wszystkich przedsiębiorców, zaś 1/3 stanowią kobiety.

Spadająca stopa bezrobocia, która na koniec grudnia 2020 roku, wyniosła:

- ✓ w Polsce 6,2 %,
- ✓ w województwie świętokrzyskim 8,5 %,
- ✓ w powiecie pińczowskim 6,7 %.

Gminie Michałów na koniec 2020 r. było zarejestrowanych 113 bezrobotnych (45 mężczyzn, 68 kobiet), w tym:

- ✓ 11,5 % (13 osób) z prawem do zasiłku,
- ✓ 61,1 % (69 osób) w wieku mobilnym, od 18 do 44 lat,
- ✓ 81,4 % (92 osoby) będących bez pracy powyżej 12 miesięcy.

Tabela 3. Analiza SWOT sytuacji gospodarczej

Mocne strony	Słabe strony
<u>Czynniki gospodarcze</u> Działalność na terenie gminy znanej na całym świecie Stadniny Koni w Michałowie Dysponowanie terenami o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych; Bardzo dobre powiązanie sieci drogowej oraz ich dobry stan; Dobra infrastruktura techniczna i społeczna; Rosnąca ilość przedsiębiorstw działających na terenie gminy; Dobra baza sportowa; Niski poziom urbanizacji, niewielkie zanieczyszczenie środowiska naturalnego; Stworzenie warunków do inwestowania poprzez posiadanie przez gminę terenów inwestycyjnych Duży udział gleb wysokiej klasy bonitacyjnej (wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej waha się w przedziale 71,0 -80,0 pkt. (w skali 120,0 pkt.) stosowanej przez JUNG Puławy. Złoże kruszyw naturalnych (udokumentowane na północy gminy złoża posiadają dość znaczne zasoby tej kopaliny)	<u>Czynniki gospodarcze</u> Niedostateczne skanalizowanie gminy; Słabo opłacalne rolnictwo o niskiej przeciętnej powierzchni gospodarstw, mała ilość punktów skupu produktów rolnych, ich niska opłacalność

Szanse	Zagrożenia
<u>Czynniki gospodarcze</u> Spadająca liczba osób bezrobotnych; Rozwój sieci gazowej; Rozwój turystyki; Rozwój sieci internetowej; Modernizacja rolnictwa Rozwój agroturystyki; Rozwijająca się baza gastronomiczna Przynależność gminy do Lokalnej Grupy Działania Ponidzie – dodatkowe możliwości pozyskiwania funduszy przez samorząd i mieszkańców	<u>Czynniki gospodarcze</u> Zaśmiecanie terenów zielonych; Niska dochodowość produkcji rolnej

źródło: opracowanie własne

4. Kluczowe wyzwania

Do głównych wyzwań rozwojowych Gminy Michałów należą:

- podniesienie atrakcyjności zamieszkania na terenie gminy, szczególnie dla ludzi młodych (w wymiarze gospodarczym, społecznym i infrastrukturalnym);
- bardziej efektywne wykorzystanie zasobów gminy do generowania opłacalnych działalności gospodarczych;
- zapewnienie dostępu do usług publicznych w warunkach obserwowanych zmian demograficznych (spadek liczby ludności, starzenie się społeczeństwa);
- zachowanie i poprawa walorów środowiskowych istotnych z punktu widzenia życia mieszkańców, działalności rolniczej oraz rozwoju turystyki;
- budowanie kultury współpracy (zamiast konkurencji) sprzyjającej podnoszeniu efektywności działań (w tym współpracy instytucjonalnej).

II. Cele strategiczne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Część projekcyjna strategii została wypracowana w trybie partycypacyjno-eksperckim. Formułując wizję i cele strategiczne wykorzystano podejście zintegrowane, łączące i grupujące różne wątki i obszary wyzwań zidentyfikowanych w trakcie procesu tworzenia dokumentu. Wizja przedstawia pożądany obraz w danym okresie i powinna być ona motywująca, określając pozytywny obraz uwzględniający lokalne uwarunkowania. Na ostateczny kształt wizji oraz celów wpłynęły:

- wyniki analizy danych społeczno-gospodarczych, które pokazały atuty obszaru, ale i istniejące luki i potrzeby interwencji;
- opinie mieszkańców na temat tego w jakim otoczeniu chcieliby żyć i jakie aspekty wymagają istotnych i pilnych zmian;
- wnioski z dyskusji prowadzonych podczas tworzenia dokumentu.

Wizja

W wyniku przeprowadzonego procesu warsztatowego i podjętych **decyzji strategicznych** określona została wizja Gminy Michałów w 2030 roku

Gmina Michałów do 2030 roku osiąga pozycję ponadlokalnego lidera na Pomierzu w dziedzinie warunków do życia mieszkańców poprzez szereg inwestycji infrastrukturalnych, społecznych i gospodarczych realizowanych przy współudziale Partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych.

Misja

Misja stanowi syntetyczną deklarację określającą najwyższego poziomu cel, najogólniejszą koncepcję działania. Misja określa też wspólne zobowiązania wobec przyszłości.

Określenie misji gminy sprowadza się do sprecyzowania istoty działalności gminy ze względu na jej rolę i zasadnicze funkcje, jakie ma ona spełniać na rzecz społeczności gminnej i otoczenia gminy.

Misją Gminy Michałów jest optymalne zaspokojenie zbiorowych potrzeb mieszkańców poprzez wykonanie zadań publicznych z poszanowaniem środowiska i racjonalnym wykorzystaniem jego zasobów oraz wspieraniem tworzenia aktywnego ośrodka gospodarczego, kulturowego i turystyczno-rekreacyjnego.

Cele strategiczne

Wizja rozwoju gminy będzie urzeczywistniana dzięki koncentracji na osiągnięciu 5 celów strategicznych. Zostały one sformułowane na podstawie zidentyfikowanych problemów i potencjałów. Zakres działań przewidzianych do realizacji w ramach poszczególnych celów jest w dużej mierze komplementarny i stanowi jeden z wymiarów zintegrowanego podejścia do kształtowania polityki rozwoju Gminy Michałów. Kierunki działań wszystkich celów strategicznych **dotyczą obszaru Gminy Michałów.**

Ryc. 1. Schemat wizji i celów strategicznych
źródło: opracowanie własne

Poniższe cele strategiczne i przypisane do nich cele operacyjne służą osiągnięciu wizji i misji gminy. Cele strategiczne określają rezultaty o najważniejszym znaczeniu w długiej perspektywie. Przypisane im cele operacyjne wyznaczają kierunki działań.

Cele strategiczne i operacyjne związane są z decyzjami dotyczącymi utrzymania lub zmiany wykorzystania zasobów gminy, w tym również zasobów będących w posiadaniu sektora prywatnego oraz pozarządowego.

Cel strategiczny	Wymiar/y	Cele operacyjne
1. Rozwój kapitału społecznego	społeczny/ gospodarczy	1, 2, 3, 4
2. Konkurencyjna Gmina Michałów – rozwój lokalnej gospodarki i wzrost znaczenia lokalnych produktów	gospodarczy	5, 10
3. Gmina Michałów – perłą turystyczną Pomidzia	przestrzenny/gospodarczy	5, 10
4. Poprawa jakości infrastruktury technicznej	przestrzenny	1, 6, 7, 8, 9, 11
5. Zielona Gmina Michałów	przestrzenny	7

Wymiar społeczny:

Cel operacyjny nr 1: „Podniesienie jakości służby zdrowia”

Cel operacyjny nr 2: „Zwiększenie liczby przedsięwzięć społecznych, edukacyjnych i sportowych”

Cel operacyjny nr 3: „Dostępność usług publicznych dla osób niepełnosprawnych”

Cel operacyjny nr 4: „Rozwój usług informatycznych i administracyjnych na terenie gminy”

Wymiar gospodarczy:

Cel operacyjny nr 5: „Wsparcie przedsiębiorczości, rynku pracy”

Wymiar przestrzenny:

Cel operacyjny nr 6: „Poprawa dostępności dla infrastruktury z obszaru gospodarki wodno-ściekowej oraz retencyjnej”

Cel operacyjny nr 7: „Zwiększenie liczby działań na rzecz ochrony środowiska, energetyki odnawialnej, efektywności energetycznej, zielonej energii”

Cel operacyjny nr 8: „Poprawa jakości infrastruktury drogowej”

Cel operacyjny nr 9: „Rozwój infrastruktury związanej z gospodarką odpadami”

Cel operacyjny nr 10: „Wzrost potencjału Gminy Michałów w obszarze turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego”

III. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych oraz oczekiwane rezultaty

Prace nad wyłonieniem projektów

Proces definiowania projektów pozwolił przejść od fazy diagnostycznej (jakimi potencjałami dysponuje gmina i z jakimi wyzwaniami musi się zmierzyć) po opisanie ogólnych założeń projektów (jakie działania należy podjąć).

Proces ten przeprowadzony został w kilku etapach:

- Refleksja na temat problemów, potrzeb i potencjałów prowadzona była głównie w fazie diagnostycznej. Informacje w tym zakresie pozyskiwane były poprzez analizę danych statystycznych, dyskusję podczas spotkań, konsultacje społeczne poprzez publikowanie roboczych wersji Diagnostyki oraz Strategii. Powyższe formy interakcji z mieszkańcami pozwoliły na określenie dziedzin wymagających podjęcia szczególnej interwencji oraz zidentyfikowanie konkretnych (choć jeszcze bardzo ogólnych) pomysłów realizacyjnych.
- Zgłaszanie wstępnych propozycji projektowych przez mieszkańców, Radnych, Sołtysów, pracowników Urzędu Gminy.
- Analiza i ocena wstępnych propozycji projektowych pod kątem zgodności z zaproponowaną wizją i misją.

Kierunki działań

Cel operacyjny nr 1: „Podniesienie jakości służby zdrowia”

Planowane kierunki działań:

1. Wyposażenie budynków ośrodków zdrowia w Michałowie, Górach i Sędowicach w nowszy sprzęt medyczny.
2. Rozwój e-usług zdrowotnych.
3. Lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii zwłaszcza dla seniorów.

Cel operacyjny nr 2: „Zwiększenie liczby przedsięwzięć społecznych, edukacyjnych i sportowych”

Planowane kierunki działań:

1. Remonty i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne (modernizacja sal szkolnych oraz sal gimnastycznych, zakup pomocy dydaktycznych i wyposażenia TIK itp.).
2. Projekty edukacyjne szkół obejmujące:
 - zajęcia pozalekcyjne, w tym przygotowujące do egzaminów ósmoklasisty,
 - wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi,
 - wsparcie w obszarze edukacji włączającej,
 - doradztwo zawodowe,
 - podnoszenie kwalifikacji nauczycieli,
 - rozwijanie kompetencji kluczowych w szczególności cyfrowych (zajęcia z wykorzystaniem TIK).
3. Świetlice środowiskowe jako element pomocy Rodzinom w codziennym funkcjonowaniu.
4. Zakup sprzętu dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym samochodów bojowych i inne wyposażenie.
5. Poprawa dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami w budynkach użyteczności publicznej m.in. w Urzędzie Gminy.
6. Kształcenie kadr urzędniczych organizacja szkoleń.

7. Wsparcie dla seniorów:
 - usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym,
 - organizacja Klubu/ów Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+,
 - posiłki z dowozem do domu,
 - pomoc sąsiedzka,
 - lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii,
 - rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach,
 - wprowadzenia „Karty Seniora”.
8. Usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: uzależnień, długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osób biernych zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem:
 - wsparcie psychologiczne,
 - wsparcie zdrowotne,
 - kursy i doradztwo zawodowe,
 - staże zawodowe,
 - wsparcie w podjęciu zatrudnienia.
9. Działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej:
 - wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży,
 - zatrudnienie psychologów dziecięcych,
 - prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów,
 - warsztaty i doradztwo dla rodziców,
 - szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych.
10. Współpraca międzynarodowa JST oraz jej jednostek (w tym szkół).
11. Organizacja szkoleń, warsztatów (m.in. rękodzielnicze, kulinarne, ekologiczne, sportowe), wyjazdów studyjnych związanych z ludowością, promocją, integracją społeczną oraz twórczością ludową dla społeczności lokalnej w tym dla KGW, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, seniorów.
12. Zakup strojów i wyposażenia dla Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych (w tym m.in. umundurowania dla strażaków).
13. Organizacja imprez kulturalnych i wydarzeń kulturalnych w tym festynów i dożynek dla dzieci i młodzieży i osób dorosłych.
14. Zakup wyposażenia (materiały edukacyjne) do szkół – Michałów, Węchadłów, Góry, Sędowice
15. Organizacja wyjazdów integracyjnych dla Kół Gospodyń Wiejskich. Wyjazdy studyjne do innych KGW (w tym poza województwo świętokrzyskie) w celu poznania dobrych praktyk. W tym przegląd twórczości.
16. Budowa stacji pogodowej – Zagajów.
17. Utworzenie mieszkań socjalnych i/lub wspomaganych.
18. Wydłużenie godzin działalności przedszkoli i punktów przedszkolnych (powyżej 5h) oraz ich doposażenie (także rozwój zajęć dodatkowych typu język angielski, logopedia, rytmika, itp.).
19. Utworzenie żłobka na terenie gminy.

20. Rozwój działalności Gminnej Biblioteki Publicznej m.in. dodatkowe zajęcia dla różnych grup wiekowych, organizacja imprez edukacyjno-kulturalnych, ekologicznych, integracyjnych, sportowych.
21. Współpraca ze stowarzyszeniami, instytucjami publicznymi i społecznymi w zakresie przedsięwzięć społecznych, edukacyjnych i sportowych.

Cel operacyjny nr 3: „Dostępność usług publicznych dla osób niepełnosprawnych”

1. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami m.in. przebudowa wejścia do Urzędu Gminy i GOPS w Michałowie, dostosowanie jednostek do potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym przebudowa klatki schodowej i wybudowanie windy oraz dostosowanie poddasza na pomieszczenia socjalno-biurowe.
2. Zakup wyposażenia dostosowanego i zwiększającego funkcjonalność budynków użyteczności publicznej pod kątem osób niepełnosprawnych.

Cel operacyjny nr 4: „Rozwój usług informatycznych i administracyjnych na terenie gminy”

Planowane kierunki działań:

1. Zastosowanie wodomierzy z systemem zdalnego odczytu.
2. Rozwój e-administracji Michałów – cyfrowy Urząd bliski mieszkańca. Cyfryzacja usług publicznych i komunalnych:
 - e-usługi dziedzinowe wraz ze sprzętem (m.in. podatki, śmieci, faktury, woda/kanalizacja) oraz e-Rada, e-usługi oparte na formularzach, a tym samym integracja z powstałą e-platformą,
 - modernizacja infrastruktury sieciowej,
 - modernizacja strony www,
 - modernizacja i doposażenie serwerowni,
 - zakup sprzętu komputerowego (UPSów, serwera do wirtualizacji, systemu operacyjnego do serwerów.
3. Rozwój e-zdrowia – przedsięwzięcia realizowane przez POZ.
4. Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego.
5. Utworzenie lokalnego punktu informacyjnego dla mieszkańców.

Cel operacyjny nr 5: „Wsparcie przedsiębiorczości, rynku pracy”

Planowane kierunki działań:

1. Wsparcie działań rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy).
2. Wspólny system promocji produktów lokalnych.
3. Promocja gospodarcza.
4. Plac do sprzedaży lokalnych produktów rolnych.
5. Edukacja mieszkańców m.in. poprzez szkolenia dot. nowych działalności gospodarczych, nowych i ginących zawodów, podwyższenia kwalifikacji m.in. dla osób niepełnosprawnych, osób 60+, osób bezrobotnych.

Cel operacyjny nr 6: „Poprawa dostępności dla infrastruktury z obszaru gospodarki wodno-ściekowej oraz retencyjnej”

Planowane kierunki działań:

1. Modernizacja sieci wodociągowej.
2. Budowa i modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego na terenie Gminy Michałów, w tym skanalizowanie miejscowości objętych wykonanym projektem (łącznie ok. 27 km sieci) m.in. Jelcza Mała, Jelcza Wielka, Wrocieryż, Sędowice, Tur Dolny, Tur Piaski i Tur Górny), wymiana wszystkich wodomierzy tradycyjnych na elektroniczne (1 337 szt.) oraz skanalizowanie pozostałych miejscowości gminy.
3. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nieopłacalna jest budowa sieci kanalizacyjnej.
4. Rozbudowa monitoringu sieci zarówno wodociągowej jak i kanalizacyjnej.
5. Modernizacja (przebudowa) ujęcia wody.

Cel operacyjny nr 7: „Zwiększenie liczby działań na rzecz ochrony środowiska, energetyki odnawialnej, efektywność energetycznej, zielonej energii”

Planowane kierunki działań:

1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy, wymiana źródeł ciepła, montaż OZE.
2. Rozbudowa oświetlenia ulicznego w miejscach niedoświetlonych oraz na odcinkach, gdzie linia oświetleniowa nie istnieje, a powstają nowe zabudowania.
3. Budowa i modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego.
 - budowa nowego hybrydowego Led oświetlenia ulicznego w ilości ok 2 238 sztuk we wszystkich miejscowościach Gminy Michałów,
 - wymiana oświetlenia istniejącego i budowa nowej infrastruktury oświetleniowej tam gdzie występują braki w oświetleniu, w tym montaż części oświetlenia jako hybrydowego z instalacją fotowoltaiczną oraz podłączeniem do sieci co zapewni 100% oświetlenia.
4. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych wraz z modernizacją kotłowni oraz montażem OZE.
5. Magazyny energii elektrycznej instytucji publicznych na terenie gminy.
6. Popularyzacja wykorzystania OZE (zarówno w jednostkach publicznych jak i gospodarstwach domowych) poprzez wsparcie inwestycji oraz działania szkoleniowe (pompy ciepła, panele solarne, instalacje fotowoltaiczne).
7. Dostawa i montaż OZE (PV, kolektory solarne, pompy ciepła) na budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach prywatnych (projekty parasolowe).
8. Zwiększanie efektywności energetycznej budynków, popularyzacja wytwarzania i korzystania z energii ze źródeł odnawialnych (PV, kolektory solarne, pompy ciepła).

Cel operacyjny nr 8: „Poprawa jakości infrastruktury drogowej”

Planowane kierunki działań:

1. Rozbudowa dróg gminnych i ich modernizacja.
2. Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych.
3. Przebudowa, modernizacja i remont dróg wewnętrznych/dróg dojazdowych do pól, w tym: utwardzanie dróg kruszywem, poprawa jakości nawierzchni dróg we wszystkich miejscowościach gminy.
4. Rozwój sieci komunikacji pieszo-rowerowej – zaprojektowanie i wykonanie szlaków rowerowych, rozbudowa i modernizacja infrastruktury pieszo-rowerowej.
5. Budowa oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Michałów w systemie zaprojektuj i wybuduj, w tym budowa nowego hybrydowego Led oświetlenia ulicznego w ilości ok 2 238 sztuk we wszystkich miejscowościach Gminy Michałów, wymiana oświetlenia już istniejącego i budowa tam gdzie występują braki w tym zakresie, iluminacje.
6. Przebudowa i modernizacja drogi wojewódzkiej nr 766.

Cel operacyjny nr 9: „Rozwój infrastruktury związanej z gospodarką odpadami”

Planowane kierunki działań:

1. Modernizacja lub rozbudowa istniejącego PSZOK w Tomaszowie, w tym:
 - utworzenie w ramach PSZOK centrum napraw i ponownego użycia,
 - budowa wiaty magazynowej nad kontenerami i pojemnikami,
 - budowa części informacyjno-edukacyjnej - stworzenie ścieżki edukacyjnej.
2. Dopuszaenie obecnego PSZOK m.in.:
 - zakup wagi najazdowej o dużym tonażu,
 - zakup komputera i oprogramowania do obsługi PSZOK, w tym wprowadzenie tzw. „paszportów odpadowych” – kart magnetycznych dla właścicieli nieruchomości chcących korzystać z PSZOK,
 - zakup pojemników i kontenerów na odpady,
 - zakup myjki do mycia i dezynfekcji pojemników
 - wykonanie ogrodzenia, oświetlenia LED, utwardzenie drogi i palcu.
3. Zakup pojemników na odpady komunalne dla mieszkańców (pojemniki 120 l, 240 l i 1 100 l, w tym zakup specjalnych pojemników na bioodpady), zakup przydomowych kompostowników.
4. Działalność edukacyjna z zakresu gospodarowania odpadami – kampanie edukacyjne.
5. Demontaż, transport i utylizacja wyrobów budowlanych zawierających azbest z wszelkiego rodzaju budynków na terenie gminy.

Cel operacyjny nr 10: „Wzrost potencjału Gminy Michałów w obszarze turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego”

Planowane projekty:

1. Częściowa modernizacja obiektów sportowych (sal gimnastycznych przy szkołach) i rekreacyjnych w związku z eksploatacją tych obiektów.
2. Budowa lub rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w tych sołectwach, gdzie jest taka potrzeba ze względu na potencjalnych odbiorców; m.in. budowa, modernizacja boisk z przeznaczeniem do gry np. w piłkę plażową w raz infrastrukturą towarzyszącą oraz zakup wyposażenia do gry, wypożyczalnia rowerów.

3. Rozwój i poszerzenie bazy kulturalnej m.in. modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich (m.in. ławki, stoliki, sprzęt rekreacyjny, AGD, RTV) oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlic.
4. Poprawa stanu pomników i miejsc pamięci.
5. Organizacja międzygminnych imprez kulturalnych, promocja kultury, organizacja różnego rodzaju warsztatów, spotkań, imprez typu dożynki, kultywowanie lokalnych obrzędów, obchodów, zwyczajów.
6. Wydanie publikacji informacyjnych i promocyjnych m.in. przewodniki, foldery, mapy, publikacje, montaż tablic.
7. Wspólne lub indywidualne projekty realizujące hasło Gminy Michałów „Kraina koni i mięty” m.in. rozwijanie szlaków konnych (współpraca ze Stadniną Koni Michałów, Lasami Państwowymi).
8. Budowa, odbudowa, przebudowa, remont połączony z modernizacją, zagospodarowanie lub oznakowanie (tablice) obiektów małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz ich wyposażenie w tym:
 - place zabaw, siłownie pod chmurką, park linowy,
 - ścieżki rowerowe (ok 1km), piesze (ok. 1 km), oraz budowa (montaż) miejsca postojowego dla rowerów (utwardzenie terenu, stojaki dla rowerów, miejsce zadaszone dla rowerzystów, stoliki, ławeczki, wypożyczalnia rowerów),
 - szlaki konne,
 - boisko wielofunkcyjne, ławeczki, altanka grillowa, wiata,
 - iluminacje świetlne.
9. Zagospodarowanie centrów miejscowości m.in. poprzez nasadzenia zieleni, zagospodarowanie terenów wokół zbiorników przeciwpożarowych (stawów), chodników, montaż koszy, odnawialnych źródeł energii, utwardzenie terenów, parkingów, tablice (m.in. cyfrowe).
10. Zagospodarowanie terenu przy rzece Mierzawie na przystań kajakową oraz zakup wyposażenia (Michałów, Pawłowice).
11. Budowa wież widokowych na terenie gminy.
12. Współpraca ze Stadniną Koni Michałów, Lasami Państwowymi, LGD, stowarzyszeniami i instytucjami w zakresie rozwoju turystyki, kultury, sportu, dziedzictwa kulturowego.
13. Cyfryzacja usług turystycznych, kulturalnych, sportowych m.in.: cyfrowy spacer, tworzenie aplikacji (map) szlaków turystycznych itp.

Tabela 4. Cele operacyjne, kierunki działań oraz oczekiwane rezultaty i wskaźniki ich osiągnięcia oraz źródła finansowania

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki osiągnięcia	Źródła finansowania
1. Podniesienie jakości służby zdrowia	Planowane kierunki działań: 1. Wyposażenie budynków ośrodków zdrowia w Michałowie, Górach i Sędowicach w nowszy sprzęt medyczny. 2. Rozwój e-usług zdrowotnych. 3. Lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii zwłaszcza dla seniorów.	1. Polepszenie jakości usług zdrowotnych świadczonych na terenie gminy, w tym e-usług. 2. Zwiększenie liczby świadczonych usług zdrowotnych.	Liczba wdrożonych projektów z zakresu e-usług zdrowotnych – 1 Liczba obiektów SZOZ wyposażonych w nowoczesny sprzęt medyczny – 3 Liczba wykonanych zabiegów rehabilitacji (zwłaszcza dla Seniorów) – ok. 200/rocznie	RPO WŚ 2021-2027 Działanie 5.3 Infrastruktura ochrony zdrowia Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych
2. Zwiększenie liczby przedsięwzięć społecznych, edukacyjnych i sportowych	Planowane kierunki działań: 1. Remonty i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne (modernizacja sal szkolnych oraz sal gimnastycznych) 2. Projekty edukacyjne szkół obejmujące: - zajęcia pozalekcyjne, w tym przygotowujące do egzaminów ósmoklasisty, - wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, - wsparcie w obszarze edukacji włączającej, - doradztwo zawodowe, - podnoszenie kwalifikacji nauczycieli, - rozwijanie kompetencji kluczowych w szczególności cyfrowych (zajęcia z wykorzystaniem TIK). 3. Świetlice środowiskowe jako element pomocy Rodzinom w codziennym funkcjonowaniu. 4. Zakup sprzętu dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym samochodów bojowych i innego wyposażenia. 5. Poprawa dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami w budynkach użyteczności publicznej m.in. w Urzędzie Gminy i GOPS w Michałowie. 6. Kształcenie kadr urzędniczych organizacja szkoleń 7. Wsparcie dla seniorów: - usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym, - organizacja Klubu/ów Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+, - posiłki z dowozem do domu, - pomoc sąsiedzka, - lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii,	1. Szkoły na terenie gminy są wyremontowane oraz doposażone w nowoczesny sprzęt i wyposażenie. 2. Szkoły realizują projekty podnoszące kompetencje kluczowe uczniów. 3. Przy szkołach działają świetlice środowiskowe skierowane do rodzin wykluczonych społecznie i zagrożonych takim wykluczeniem. 4. Jednostki OSP są dobrze wyposażone. 5. Budynki użyteczności publicznej są dostosowane do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami. 6. Pracownicy Urzędu Gminy stale podnoszą swoje kompetencje stanowiąc wzór dla innych JST. 7. Gmina pomaga Seniorom poprzez m.in. świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, wprowadzenie „Karty Seniora” 8. GOPS realizuje przedsięwzięcia nakierowane na pomoc osobom zagrożonym ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Liczba wyremontowanych szkół – 3 Liczba doposażonych szkół – 3 Liczba zrealizowanych projektów w zakresie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych z wykorzystaniem TIK – 2 Liczba funkcjonujących świetlic środowiskowych przy szkołach – 3 Liczba doposażonych jednostek OSP – 3 Liczba projektów z zakresu kształcenia kadr urzędniczych – 1 Liczba projektów zrealizowanych na rzecz wsparcia dla seniorów – 2 Liczba działających Klubów Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+ - 1 Liczba projektów skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym – 2 Liczba projektów przeciwdziałających skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej – 1 Liczba wybudowanych/ przebudowanych /wyremontowanych budynków OSP – 2 Liczba zorganizowanych wyjazdów edukacyjnych dla KGW – min. 5 Liczba wybudowanych stacji pogodowych – 1	RPO WŚ 2021-2027 Działanie 5.1 Infrastruktura edukacyjna oraz priorytet 8 i 9 EFS w ramach RPO WŚ 2021-2027 Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych Środki różnych fundacji i stowarzyszeń.

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki osiągnięcia	Źródła finansowania
	- rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach, - wprowadzenie „Karty Seniora” 8. Usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: uzależnień, długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osoby biernie zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem: - wsparcie psychologiczne, - wsparcie zdrowotne, - kursy i doradztwo zawodowe, - staże zawodowe, - wsparcie w podjęciu zatrudnienia. 9. Działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej: - wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży, - zatrudnienie psychologów dziecięcych, - prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów, - warsztaty i doradztwo dla rodziców, - szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych. 10. Współpraca międzynarodowa JST oraz jej jednostek (w tym szkół) 11. Organizacja szkoleń, warsztatów (m.in. rękodzielnicze, kulinarne, ekologiczne), wyjazdów studyjnych związanych z ludowością, promocją, integracją społeczną oraz twórczością ludową dla społeczności lokalnej w tym dla KGW, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, seniorów 12. Zakup strojów i wyposażenia dla Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych (w tym m.in. umundurowania dla strażaków) 13. Organizacja imprez kulturalnych i wydarzeń kulturalnych w tym festynów i dożynek dla dzieci i młodzieży i osób dorosłych.	pomagając podopiecznym w ich usamodzielnieniu. 9. Realizacja w szkołach projektów pomagającym dzieciom i młodzieży na ograniczenie negatywnych skutków związanych z nauką zdalną. 10. Realizacja na terenie gminy projektów – współpracy międzynarodowej przez szkoły, Urząd Gminy. 11. Wybudowanie stacji pogodowej w Zagajowie. 12. Gminna Biblioteka Publiczna organizuje różnego rodzaju przedsięwzięcia z obszaru kultury, integracji, edukacji, ekologii 13. Powstanie żłobka na terenie gminy. 14. Wydłużenie działalności przedszkoli i punktów przedszkolnych oraz urozmaicenie ich działalności (różnorakie zajęcia dodatkowe np. rytmika, angielski) 15. Utworzono mieszkania socjalne i/lub wspomagane na terenie gminy dla osób potrzebujących. 16. KGW mają organizowane wyjazdy integracyjne.	Liczba utworzonych żłobków – 1 Liczba przedszkoli/punktów przedszkolnych w których wydłużono ich działalność – min. 2 Liczba utworzonych mieszkań socjalnych i/lub wspomaganych – min. 3	

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki osiągnięcia	Źródła finansowania
	14. Zakup wyposażenia (materiały edukacyjne) do szkół – Michałów, Węchadłów, Góry, Sędowice 15. Organizacja wyjazdów integracyjnych dla Kół Gospodyń Wiejskich. Wyjazdy studyjne do innych KGW (w tym poza województwo świętokrzyskie) w celu poznania dobrych praktyk. W tym przegląd twórczości. 16. Budowa stacji pogodowej – Zagajów 17. Utworzenie mieszkań socjalnych i/lub wspomaganych. 18. Wydłużenie godzin działalności przedszkoli i punktów przedszkolnych (powyżej 5h) oraz ich doposażenie (także rozwój zajęć dodatkowych typu język angielski, logopedia, rytmika, itp.) 19. Utworzenie żłobka na terenie gminy. 20. Rozwój działalności Gminnej Biblioteki Publicznej m.in. dodatkowe zajęcia dla różnych grup wiekowych, organizacja imprez edukacyjno-kulturalnych, ekologicznych, integracyjnych. 21. Współpraca ze stowarzyszeniami, instytucjami publicznymi i społecznymi w zakresie przedsięwzięć społecznych, edukacyjnych i sportowych.			
3. Dostępność usług publicznych do osób niepełnosprawnych	Planowane kierunki działań: 1. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami m.in. przebudowa wejścia do Urzędu Gminy i GOPS w Michałowie i dostosowanie ich do potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym przebudowa klatki schodowej i wybudowanie windy oraz dostosowanie poddasza na pomieszczenia socjalno-biurowe. 2. Zakup wyposażenia dostosowanego i zwiększającego funkcjonalność budynków użyteczności publicznej pod kątem osób niepełnosprawnych.	1. Budynki użyteczności publicznej zlokalizowane na terenie gminy są dostosowane do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami, w tym dla osób z niepełnosprawnościami.	Liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami – 5	RPO WŚ 2021-2027 Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych Środki różnych fundacji i stowarzyszeń.
4. Rozwój usług informatycznych i administracyjnych na terenie gminy	Planowane kierunki działań: 1. Zastosowanie wodomierzy z system zdalnego odczytu. 2. Rozwój e-administracji Michałów – cyfrowy Urząd bliski mieszkańca. Cyfryzacja usług publicznych i komunalnych: - e-usługi dziedzinowe wraz ze sprzętem (m.in. podatki, śmieci, faktury, woda/kanalizacja) oraz e-Rada, e-usługi oparte na formularzach, a tym samym integracja z powstałą e-platformą, - modernizacja infrastruktury sieciowej,	1. Na terenie całej gminy działa system zdalnego odczytu wodomierzy. 2. UG posiada zmodernizowaną sieć i serwerownię. 3. UG świadczy większość swoich usług w sposób cyfrowy. 4. Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego	Liczba projektów mających na celu wymianę wodomierzy na system zdalnego odczytu – 1 Liczba zmodernizowanych serwerowni i sieci w Urzędzie Gminy – 1 Liczba wdrożonych nowych e-usług dla mieszkańców – 10 Liczba opracowanych Planów Zagospodarowania Przestrzennego dla	Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do 2030r.

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki osiągnięcia	Źródła finansowania
	- modernizacja strony www, - modernizacja i doposażenie serwerowni, - zakup sprzętu komputerowego (UPSów, serwera do wirtualizacji, systemu operacyjnego do serwerów. 3. Rozwój e-zdrowia – przedsięwzięcia realizowane przez POZ. 4. Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego. 5. Utworzenie lokalnego punktu informacyjnego dla mieszkańców.	dla obszaru całej gminy. 5 Utworzenie lokalnego punktu informacyjnego dla mieszkańców w UG w Michałowie.	obszaru całej gminy – 1 Liczba utworzonych lokalnych punktów informacyjnych dla mieszkańców - 1	
5. Wsparcie przedsiębiorczości, rynku pracy	Planowane kierunki działań: 1. Wsparcie działań rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy) 2. Wspólny system promocji produktów lokalnych. 3. Promocja gospodarcza. 4. Plac do sprzedaży lokalnych produktów rolnych. 5. Edukacja mieszkańców m.in. poprzez szkolenia dot. nowych działalności gospodarczych, nowych i ginących zawodów, podwyższenia kwalifikacji m.in. dla osób niepełnosprawnych, osób 60+, osób bezrobotnych.	1. W gminie funkcjonuje nowoczesne rolnictwo z łańcuchem dostaw do Klienta docelowego. 2. Gmina szeroko promuje produkty lokalne. 3. Na terenie gminy jest utworzony plac do sprzedaży lokalnych produktów rolnych.	Liczba opracowanych wspólnych systemów promocji produktów lokalnych – 1 Liczba projektów mających na celu wsparcie dla rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy) – 1 Liczba zrealizowanych projektów z zakresu promocji gospodarczej i promocji produktów lokalnych – 1 Liczba utworzonych placów do sprzedaży lokalnych produktów rolnych - 1	RPO WŚ 2021-2027 Działanie 1.3 Promocja gospodarcza regionu i doradztwo dla MŚP Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji PROW 2021-2027
6. Poprawa dostępności dla infrastruktury z obszaru gospodarki wodno-ściekowej oraz retencyjnej	Planowane kierunki działań: 1. Modernizacja sieci wodociągowej. 2. Budowa i modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego na terenie Gminy Michałów, w tym skanalizowanie miejscowości objętych wykonanym projektem projektu w miejscowościach (łącznie ok. 27 km sieci): Jelcza Mała, Jelcza Wielka, Wrocieryż, Sędowice, Tur Dolny, Tur Piaski i Tur Górny, wymiana wszystkich wodomierzy tradycyjnych na elektroniczne (1337 szt.) oraz skanalizowanie pozostałych miejscowości gminy. 3. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nieopłacalna jest budowa sieci kanalizacyjnej 4. Rozbudowa monitoringu sieci zarówno wodociągowej jak i kanalizacyjnej 5. Modernizacja (przebudowa) ujęcia wody.	1. Do roku 2030 zostanie wybudowane ok. 27 km sieci kanalizacyjnej, zaś w miejscowościach, gdzie budowa sieci jest nieefektywna ekonomicznie – zostaną wybudowane przydomowe oczyszczalnie ścieków. 3. Sieć wodociągowa zostanie zmodernizowana. 4. Rozbudowa monitoringu sieci zarówno wodociągowej jak i kanalizacyjnej. 5. Ujęcie wody zostało przebudowane.	Liczba projektów nakierowanych na modernizację sieci wodociągowej – 2 Liczba miejscowości, w których wybudowano sieć kanalizacyjną – 7 Liczba zmodernizowanych oczyszczalni ścieków – 1 Liczba wybudowanych indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków – min. 50 Liczba projektów z zakresu rozbudowy monitoringu sieci wodociągowej jak i kanalizacyjnej – 1 Liczba przebudowanych ujęć wody - 1	RPO WŚ 2021-2027 Działanie 2.4 Infrastruktura wodno-ściekowa (dla aglomeracji) Działanie 2.3 Gospodarowanie zasobami wody i przeciwdziałanie klęskom żywiołowym Działanie 2.6 Ochrona dziedzictwa i różnorodności biologicznej Krajowy Plan Odbudowy (KPO) dla inwestycji poza aglomeracjami Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji PROW 2021-2027

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki osiągnięcia	Źródła finansowania
7. Zwiększenie liczby działań na rzecz ochrony środowiska, energetyki odnawialnej, efektywności energetycznej, zielonej energii	Planowane kierunki działań: 1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy. 2. Rozbudowa oświetlenia ulicznego w miejscach niedoświetlonych oraz na odcinkach, gdzie linia oświetleniowa nie istnieje, a powstają nowe zabudowania. 3. Budowa i modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego. 4. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych wraz z modernizacją kotłowni oraz montażem OZE. 5. Magazyny energii elektrycznej instytucji publicznych na terenie gminy. 6. Popularyzacja wykorzystania OZE (zarówno w jednostkach publicznych jak i gospodarstwach domowych) poprzez wsparcie inwestycji oraz działania szkoleniowe (pomp ciepła, panele solarne, instalacje fotowoltaiczne). 7. Dostawa i montaż OZE (PV, kolektory solarne, pompy ciepła) na budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach prywatnych (projekty parasolowe). 8. Zwiększanie efektywności energetycznej budynków, popularyzacja wytwarzania i korzystania z energii ze źródeł odnawialnych (PV, kolektory solarne, pompy ciepła).	1. 3 budynki użyteczności publicznej zostały poddane termomodernizacji. 2. Gmina posiada optymalną strukturę (ilość i jakość) oświetlenia ulicznego. 3. Zdecydowana większość budynków użyteczności publicznej posiada PV. 4. Realizacja przez samorząd projektów parasolowych związanych z zakupem i montażem PV i innych elementów OZE na prywatnych budynkach mieszkańców. 5. Informowanie społeczeństwa o korzyściach wynikających z korzystania z OZE.	Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji: 3 Liczba projektów nakierowanych na rozbudowę oświetlenia ulicznego w miejscach niedoświetlonych oraz na odcinkach, gdzie linia oświetleniowa nie istnieje, a powstają nowe zabudowania – min. 1 Liczba projektów z zakresu modernizacji istniejącego oświetlenia ulicznego - 1 Liczba projektów z zakresu termomodernizacji budynków wielorodzinnych wraz z modernizacją kotłowni oraz montażem OZE – 2 Liczba projektów z zakresu montażu instalacji fotowoltaicznych na obiektach gminnych – 1 Liczba wybudowanych magazynów energii elektrycznej – 1 Liczba projektów parasolowych w zakresie OZE na budynkach mieszkalnych – 1	RPO WŚ 2021-2027 Działanie 2.1 Efektywność energetyczna Działanie 2.2 Zielona energia Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji PROW 2021-2027
8. Poprawa jakości infrastruktury drogowej	Planowane kierunki działań: 1. Rozbudowa dróg gminnych i ich modernizacja. 2. Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych. 3. Przebudowa, modernizacja i remont dróg wewnętrznych/dróg dojazdowych do pól, w tym utwardzanie dróg kruszywem, poprawa jakości nawierzchni dróg we wszystkich miejscowościach gminy. 4. Rozwój sieci komunikacji pieszo-rowerowej – zaprojektowanie i wykonanie szlaków rowerowych, rozbudowa i modernizacja infrastruktury pieszo-rowerowej. 5. Budowa oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Michałów w systemie zaprojektuj i wybuduj, w tym budowa nowego hybrydowego Led oświetlenia ulicznego w ilości ok 2 238 sztuk we wszystkich miejscowościach Gminy Michałów, wymiana oświetlenia już istniejącego i budowa tam, gdzie występują braki, iluminacje. 6. Przebudowa i modernizacja drogi wojewódzkiej nr 766.	1. Wyremontowanie, przebudowa, rozbudowa dróg gminnych. 2. Rozbudowa i przebudowa dróg powiatowych. 3. We wszystkich miejscowościach gminy zdecydowana większość dróg dojazdowych do pól jest utwardzona. 4. Droga wojewódzka nr 766 jest w bardzo dobrym stanie na całym odcinku gminy Michałów.	Liczba przebudowanych, rozbudowanych, dróg gminnych: min. 10 Liczba zmodernizowanych dróg wewnętrznych/dojazdowych do pól – min. 30 Liczba przebudowanych dróg powiatowych: min. 3 Liczba przebudowanych dróg wojewódzkich: 1	Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji PROW 2021-2027 Środki Urzędu Wojewódzkiego Województwa Świętokrzyskiego Fundusz Dróg Samorządowych

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki osiągnięcia	Źródła finansowania
9. Rozwój infrastruktury związanej z gospodarką odpadami	Planowane kierunki działań: 1. Modernizacja lub rozbudowa istniejącego PSZOK w Tomaszowie, w tym: • utworzenie w ramach PSZOK centrum napraw i ponownego użycia, • budowa wiaty magazynowej nad kontenerami i pojemnikami, • budowa części informacyjno-edukacyjnej - stworzenie ścieżki edukacyjnej, 2. Doposażenie obecnego PSZOK m.in. • zakup wagi najazdowej o dużym tonażu, • zakup komputera i oprogramowania do obsługi PSZOK, w tym wprowadzenie tzw. „paszportów odpadowych” – kart magnetycznych dla właścicieli nieruchomości chcących korzystać z PSZOK, • zakup pojemników i kontenerów na odpady, • zakup myjki do mycia i dezynfekcji pojemników • wykonanie ogrodzenia, oświetlenia LED, utwardzenie drogi i palcu. 3. Zakup pojemników na odpady komunalne dla mieszkańców (pojemniki 120l, 240l i 1100l, w tym zakup specjalnych pojemników na bioodpady), zakup przydomowych kompostowników 4. Działalność edukacyjna z zakresu gospodarowania odpadami – kampanie edukacyjne. 5. Demontaż, transport i utylizacja wyrobów budowlanych zawierających azbest z wszelkiego rodzaju budynków na terenie gminy.	1. PSZOK w Tomaszowie zostaje zmodernizowany i doposażony. 2. Gmina oraz jej jednostki organizacyjne realizują projekty z zakresu edukacji ekologicznej (zwłaszcza wśród najmłodszych). 3. Gmina posiada własne pojemniki na odpady przekazane mieszkańcom.	Liczba zmodernizowanych PSZOK – 1 Liczba doposażonych PSZOK – 1 Liczba projektów związanych z zakupem pojemników na odpady dla mieszkańców – 1 Liczba projektów z zakresu edukacji ekologicznej - 3	RPO WŚ 2021-2027 Działanie 2.5 Gospodarowanie odpadami Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji
10. Wzrost potencjału Gminy Michałów w obszarze turystyki, kultury, dziedzictwa kulturowego	<u>Planowane projekty:</u> 1. częściowa modernizacja obiektów sportowych (sal gimnastycznych przy szkołach) i rekreacyjnych w związku z eksploatacją tych obiektów; 2. Budowa lub rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w tych sołectwach, gdzie jest taka potrzeba ze względu na potencjalnych odbiorców; m.in. budowa, modernizacja boisk z przeznaczeniem do gry np. w piłkę plażową w raz infrastrukturą towarzyszącą oraz zakup wyposażenia do gry. 3. Rozwój i poszerzenie bazy kulturalnej m.in. modernizacja i	1. W wyniku realizacji szeregu inwestycji w infrastrukturę turystyczną nastąpił rekordowy wzrost osób odwiedzających Gminę Michałów. 2. Obiekty sportowe i rekreacji zostały poddane przebudowie i modernizacji. 3. Świetlice wiejskie zostały doposażone, zaś pomniki i zabytki na terenie gminy – odnowione.	Liczba wybudowanych ciągów pieszo-rowerowych – 1 Liczba wyremontowanych obiektów zabytkowych – 1 Liczba doposażonych świetlic wiejskich - 2 Liczba wyremontowanych pomników i miejsc pamięci – 2 Liczba zorganizowanych międzygminnych imprez kulturalnych – 6 Liczba wspólnych (lub indywidualnych) projektów w ramach hasła: „Michałów –	RPO WŚ 2021-2027 Działanie 5.4 Infrastruktura w turystyce i kulturze Działanie 6.1 Rozwój miast i miejskich obszarów funkcjonalnych (ZIT) Działanie 6.3 Wzmacnianie lokalnych potencjałów Działanie 6.4

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do 2030r.

Cele operacyjne	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki osiągnięcia	Źródła finansowania
	wyposażenie świetlic wiejskich (m.in. ławki, stoliki, sprzęt rekreacyjny, AGD, RTV) oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlic. 4. Poprawa stanu pomników i miejsc pamięci; 5. Organizacja międzygminnych imprez kulturalnych, promocja kultury, organizacja różnego rodzaju imprez typu dożynki. 6. Wydanie publikacji informacyjnych i promocyjnych m.in. przewodniki, foldery, mapy, publikacje, montaż tablic. 7. Wspólne lub indywidualne projekty realizujące hasło Gminy Michałów „Kraina koni i mięty” m.in. rozwijanie szlaków konnych (współpraca ze Stadnią Koni Michałów, Lasami Państwowymi). 8. Budowa, odbudowa, przebudowa, remont połączony z modernizacją, zagospodarowanie lub oznakowanie (tablice) obiektów małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz ich wyposażenie w tym: - place zabaw, siłownię pod chmurką, park linowy, - ścieżki rowerowe (ok 1km), pieszce (ok. 1 km), oraz budowa (montaż) miejsca postojowego dla rowerów (utwardzenie terenu, stojaki dla rowerów, miejsce zadaszone dla rowerzystów, stoliki, ławeczki, wypożyczalnia rowerów), - boisko wielofunkcyjne, ławeczki, altanka grillowa, wiata. 9. Zagospodarowanie centrów miejscowości m.in. poprzez nasadzenia zieleni, zagospodarowanie terenów wokół zbiorników przeciwpożarowych (stawów), chodników, montaż koszy, odnawialnych źródeł energii, utwardzenie terenów, parkingów, tablice (m.in. cyfrowe). 10. Zagospodarowanie terenu przy rzece Mierzawie na przystań kajakową oraz zakup wyposażenia - Michałów, Pawłowice 11. Budowa wież widokowych na terenie gminy. 12. Współpraca ze Stadnią Koni Michałów, Lasami Państwowymi, LGD, stowarzyszeniami i instytucjami w zakresie rozwoju turystyki, kultury, sportu, dziedzictwa kulturowego. 13. Cyfryzacja usług turystycznych, kulturalnych, sportowych m.in.: cyfrowy spacer, tworzenie aplikacji (map) szlaków turystycznych itp.	4. Co roku na terenie gminy są organizowane imprezy o zasięgu ponadlokalnym. 5. Infrastruktura sportowo-rekreacyjna na terenie gminy jest w bardzo dobrym stanie. 6. Na terenie gminy rozwijany jest projekt „Michałów – Kraina koni i mięty” – wspólnie z Stadnią Koni w Michałowie oraz Lasami Państwowymi. 7. Tereny wokół zbiorników wodnych w Górach, Sędowicach i Przeclawce są zagospodarowane na cele turystyczno-rekreacyjne. 8. Centra poszczególnych miejscowości stanowią ich wizytówkę – są pięknie zagospodarowane. 9. Terenu przy rzece Mierzawa został zagospodarowany na przystań kajakową. 10. Na terenie gminy wybudowano wieże widokowe. 11. Utworzenie na stronie internetowej gminy – cyfrowych usług turystycznych (np. mapa interaktywna, wirtualny spacer). 13 Projekty partnerskie w obszarze turystyki z innymi instytucjami (Stadnina Koni w Michałowie, Lasy Państwowe, LGD).	Kraina koni i mięty” – wspólnie z Stadnią Koni w Michałowie oraz Lasami Państwowymi – min. 2 Liczba zbiorników wodnych wokół których zagospodarowano przestrzeń na cele turystyczno-rekreacyjne – 3 Liczba miejscowości, w których zagospodarowano przestrzeń w centrum – min. 8 Liczba wybudowanych wież widokowych – min. 2 Liczba utworzonych cyfrowych usług turystycznych na www – min. 2 Liczba projektów partnerskich w obszarze turystyki – min. 2	Rozwój Lokalny kierowany przez społeczność (EFRR) Krajowy Plan Odbudowy (KPO) Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji PROW 2021-2027

źródło: opracowanie własne

IV. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, strategia rozwoju gminy musi być opracowywana z wykorzystaniem zintegrowanego podejścia. Tego rodzaju podejście wymusza konieczność planowania i jednoczesnego łączenia ze sobą zagadnień z różnych sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej. Kompleksowy dokument ma zapewnić koordynację przestrzenną wszelkich planowanych działań w zgodzie ze zrównoważonym rozwojem i ładem przestrzennym.

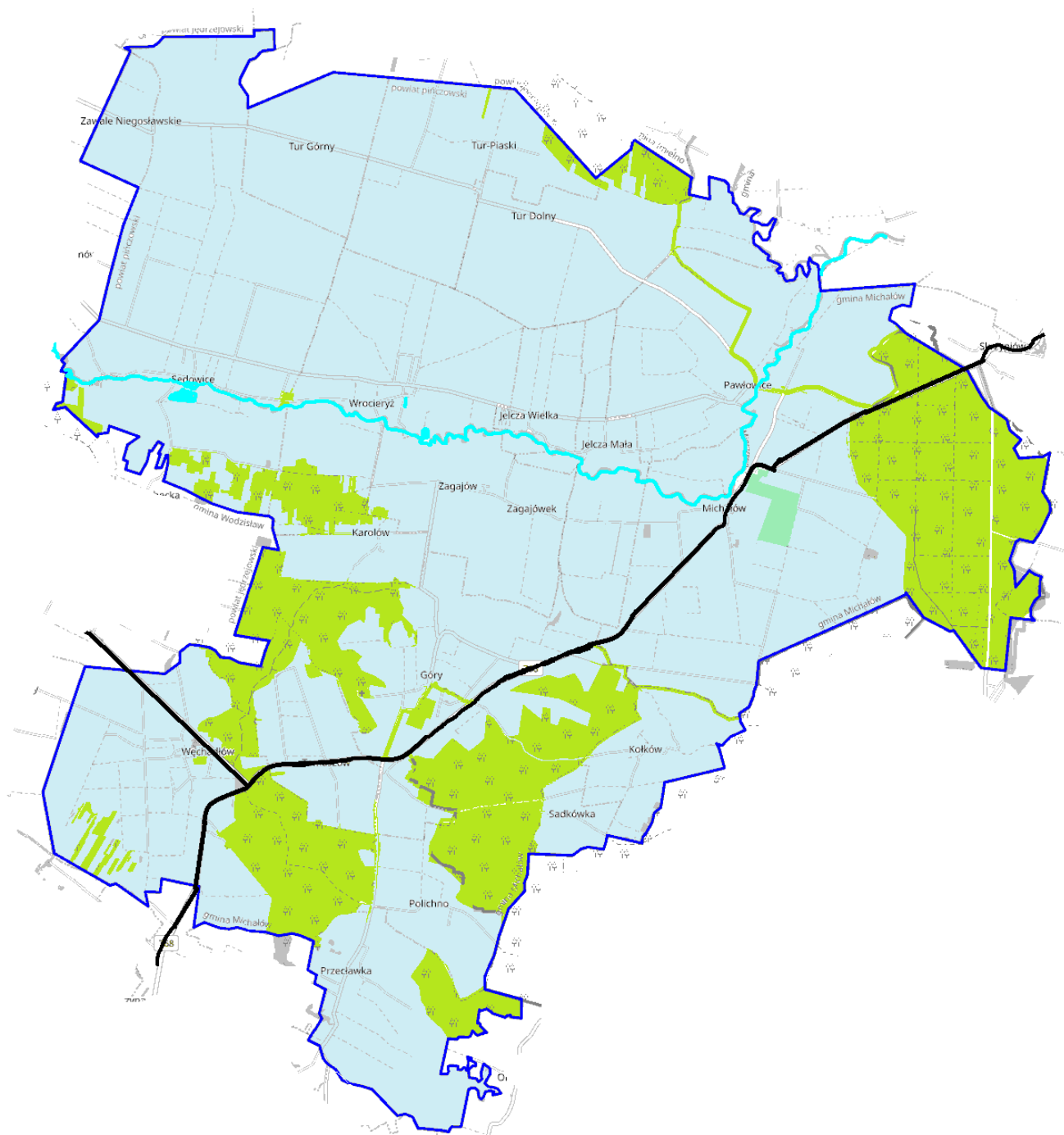
W sferze rozwoju przestrzennego, gmina nie posiada występujących znaczących przeszkód ograniczających rozwój sieci osadniczej tzn. nie ma jednoznacznych obszarów intensywnej zabudowy mieszkaniowej. Większość wsi posiada znaczące możliwości rozwojowe w ramach istniejącej zwartej zabudowy oraz w formie zabudowy uzupełniającej, wypełniającej niezainwestowane przestrzenie. Rozwój tego typu zabudowy jest najbardziej pożądanym ze względów ekonomicznych, ekologicznych i związanych z racjonalizacją zarządzania gminą (realizacja zadań własnych).

Obecnie do najważniejszych determinantów warunkujących rozwój gminy należy:

- wiejskie położenie warunkujące przebieg większości procesów społeczno-gospodarczych na terenie gminy. W szczególności na terenie gminy wykształcił się ośrodek centralny – miejscowość Michałów, która jest miejscem koncentracji działalności prowadzonych dla ludności całej gminy,
- typowa hierarchia sieci osadniczej – wynikająca z rozmieszczenia usług. Najwięcej usług funkcjonuje na terenie miejscowości: Michałów, Góry, Sędowice. Mieszkańcy gminy w zakresie załatwiania codziennych potrzeb w zakresie usług komercyjnych i publicznych w dużym stopniu uzależnieni są od w/w miejscowości (to w nich zlokalizowane są m.in. Urząd Gminy, Ośrodki Zdrowia, szkoły);
- zdecydowana większość miejscowości cechuje się zabudową stosunkowo mało intensywną, rozmieszczoną wzdłuż dróg, bez wykształcenia lokalnych centrów (wsie typu „ulicówka”). Miejscowości te zazwyczaj są także stosunkowo słabo wyposażone w zakresie usług. Podkreślić należy, że przy tego typu osadnictwie, nie ma w praktyce większego znaczenia liczba ludności poszczególnych miejscowości – bowiem przy braku koncentracji zabudowy, co ma miejsce w większości miejscowości, ludność ta jest stosunkowo silnie rozproszona w przestrzeni. Taki charakter zabudowy powoduje utrudnienia w sprawnej realizacji zadań samorządowych np. w zakresie budowy sieci kanalizacyjnej (wymóg przy projektach z dofinansowaniem unijnym wskaźnik koncentracji 120 osób/km sieci; 90 osób/km sieci na terenach cennych przyrodniczo),
- duża liczba małych miejscowości oznacza w praktyce brak możliwości wyposażenia większości z nich w instytucje usług publicznych – mogą one działać tylko w niewielkiej ich liczbie, co oznacza, że mieszkańcy większości miejscowości muszą wyjechać poza swoje miejsce zamieszkania dla zaspokojenia podstawowych potrzeb;
- większość miejscowości posiada dobre warunki rozwoju rolnictwa;
- warunki fizyczno-geograficzne, są w dużym stopniu zróżnicowane – krajobraz gminy jest nizinno-pagórkowaty.

Poniższe mapy prezentują model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Michałów.

Mapa 1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – podział administracyjny

źródło: opracowanie własne

Legenda: Podział administracyjny obszar wiejski drogi wojewódzkie nr 766, 768 główne drogi gminne granice sołectw wody lasy granice obszaru realizacji strategii Michałów – nazwy miejscowości

112

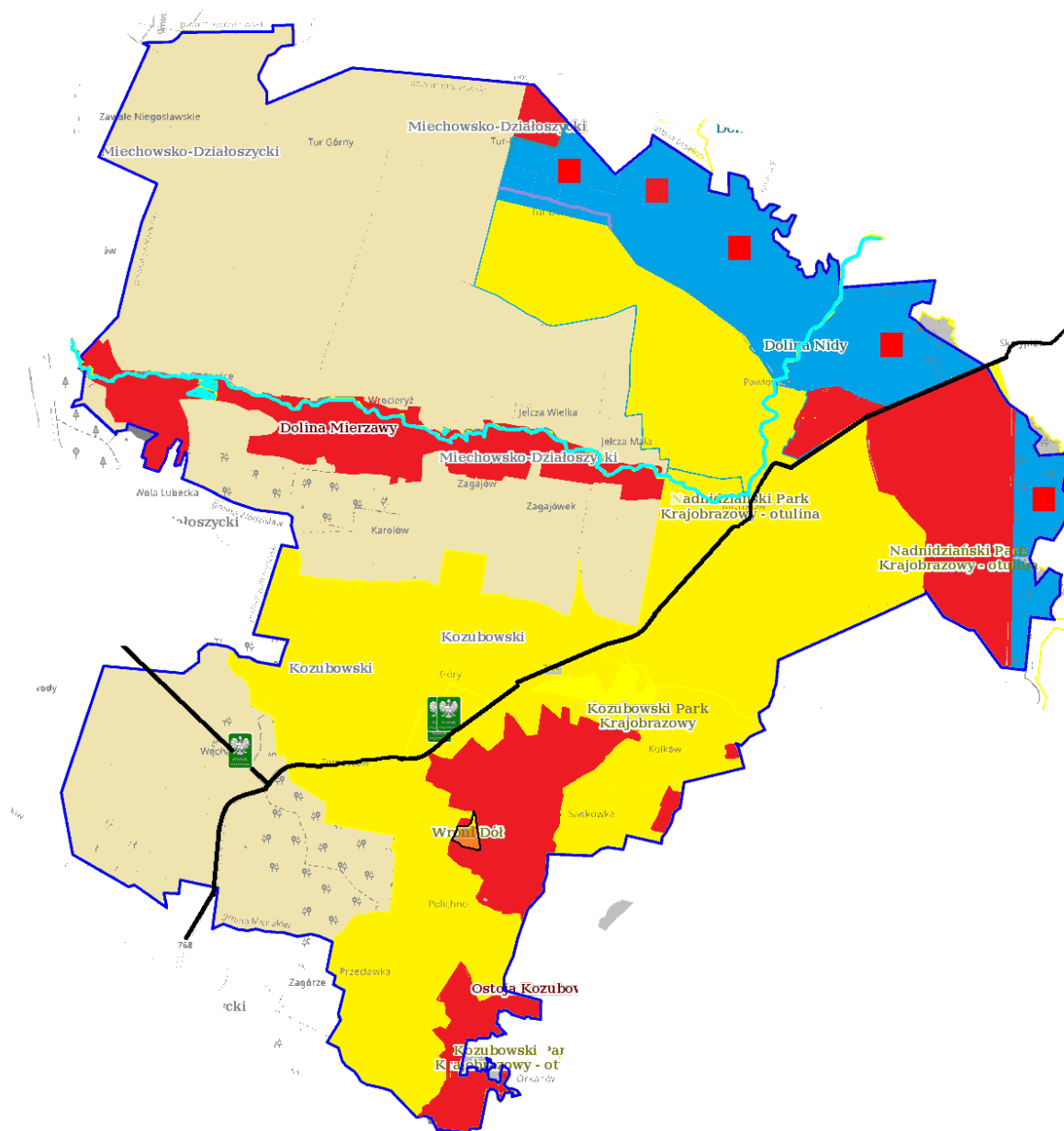

112

112

112

Mapa 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – zasoby naturalne i ochrona środowiska

źródło: opracowanie własne

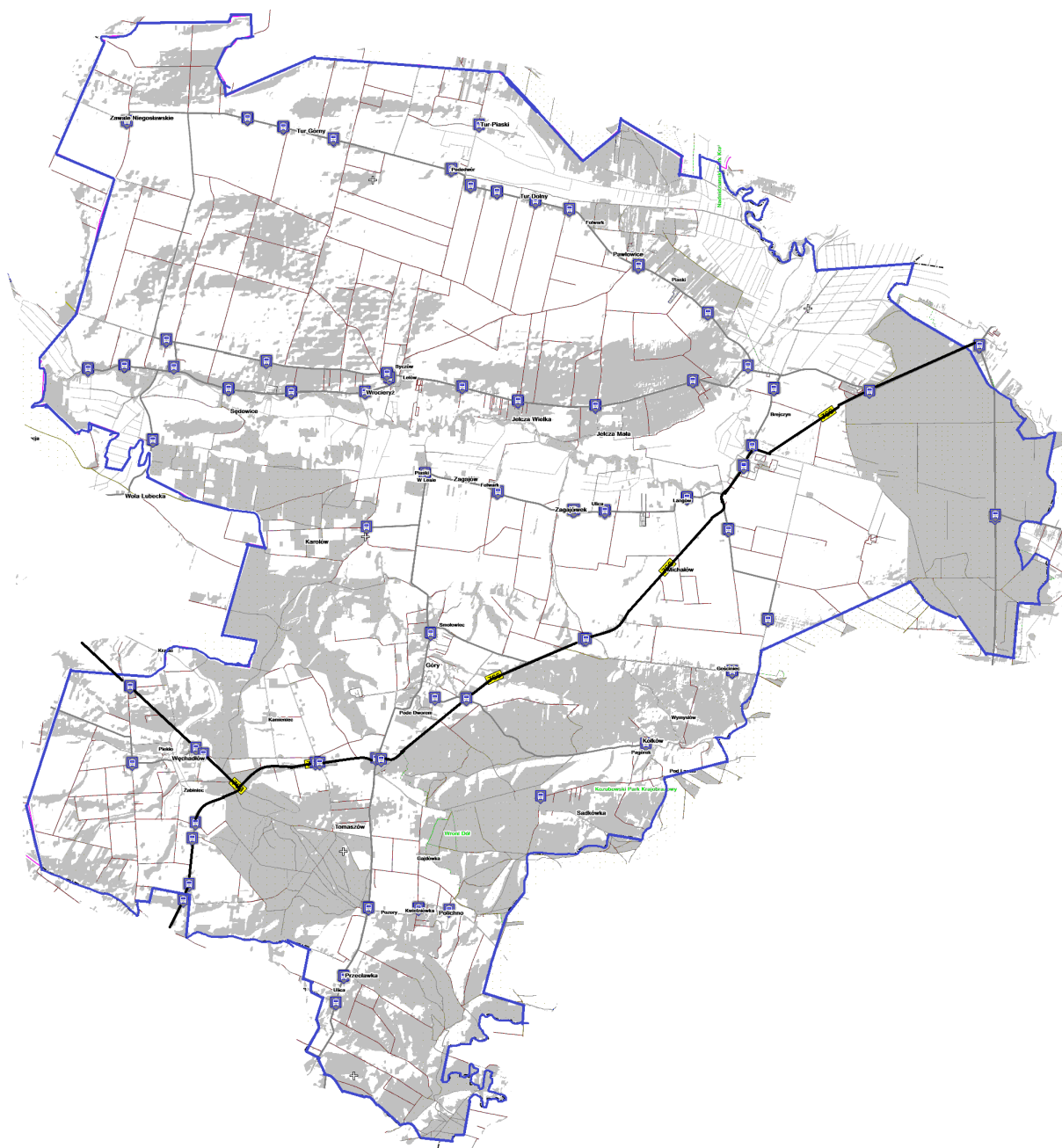
Legenda:

Obszary chronione: ■ obszary NATURA 2000 – obszary siedliskowe ■ obszary NATURA 2000 – obszary ptasie ■ rezerваты przyrody ■ parki krajobrazowe ■ obszary chronionego krajobrazu
■ pomniki przyrody

Elementy niebieskiej infrastruktury: ■ zbiorniki wodne ~ rzeki

Infrastruktura uzupełniająca: — drogi wojewódzkie nr 766, 768 — główne drogi gminne, powiatowe — granice obszaru realizacji strategii Michałów – nazwy miejscowości

Mapa 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – komunikacja

źródło: opracowanie własne

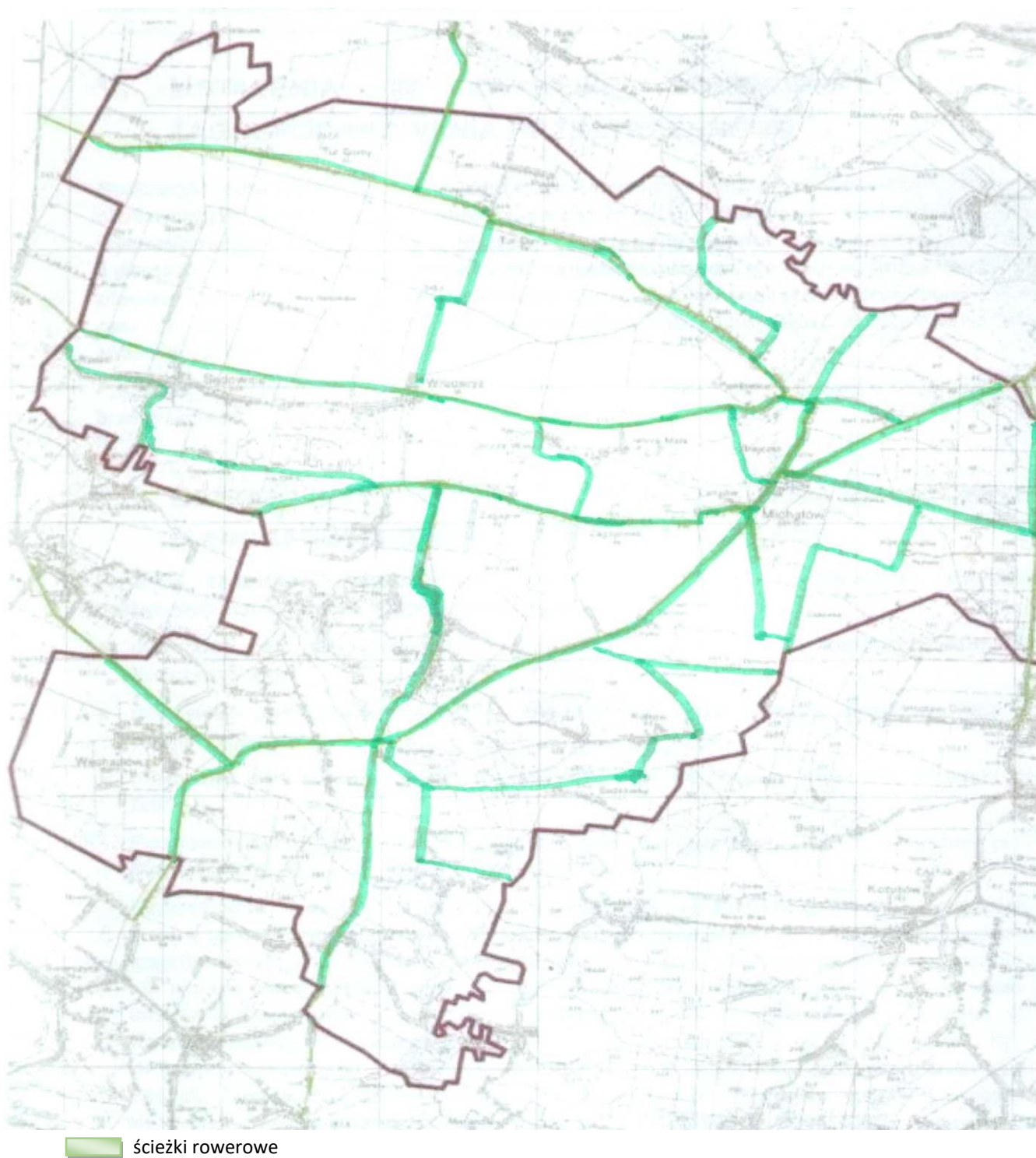
Legenda:

Infrastruktura drogowa:

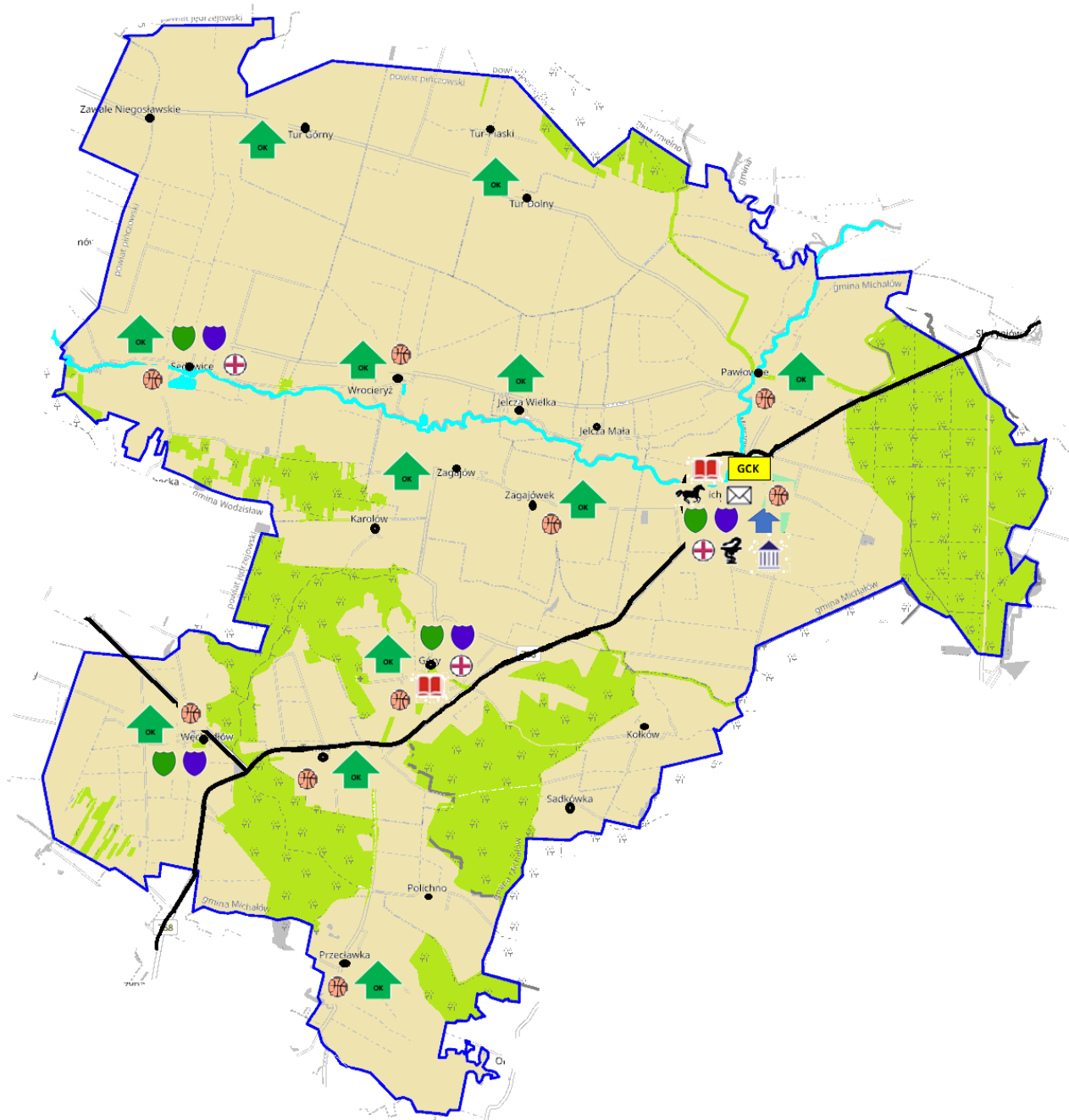
- drogi wojewódzkie nr 766, 768
- główne drogi gminne, powiatowe
- przystanki autobusowe
- granice obszaru realizacji Strategii

Mapa 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – turystyka - Koncepcja ścieżek rowerowych
wypracowanych w ramach OSI Ponidzie.
źródło: opracowanie własne

Legenda

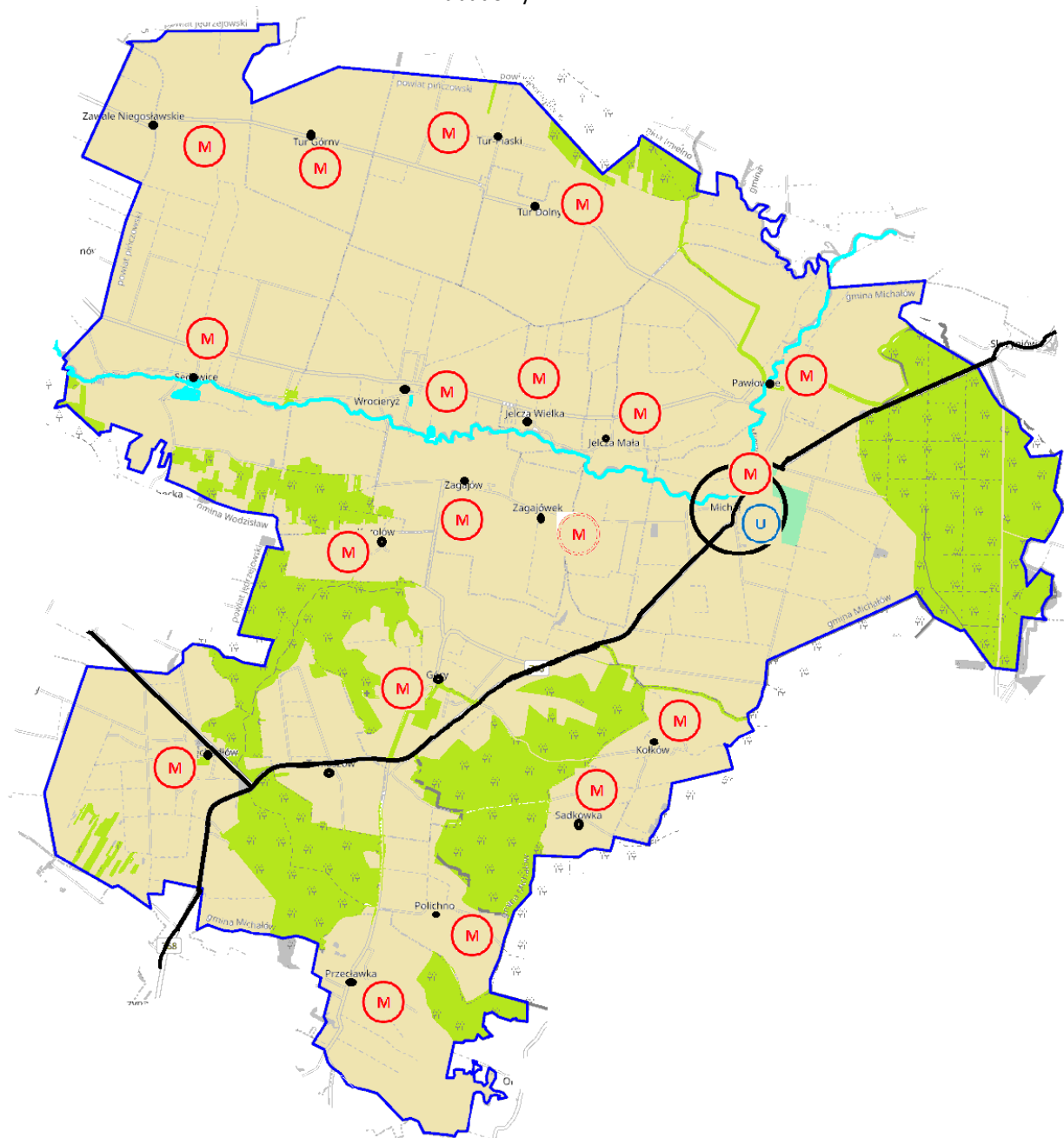
Mapa 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – ochrona zdrowia, opieka społeczna, usługi społeczne

źródło: opracowanie własne

- Legenda:** Ochrona zdrowia: ośrodki zdrowia apteka
- Opieka społeczna:** Ośrodek Pomocy Społecznej
- Usługi społeczne:** przedszkola, szkoły podstawowe, poczta, Urząd Gminy, stadnina koni w Michałowie, Biblioteka Publiczna Gminne, Centrum Kultury, infrastruktura sportowa i rekreacyjna
- Infrastruktura uzupełniająca:** tereny zabudowane drogi wojewódzkie nr 766, 768, pozostałe drogi gminne i powiatowe granice obszaru realizacji strategii **Michałów** – nazwa miejscowości
- Elementy zielonej infrastruktury:** lasy obszary rolne
- Elementy niebieskiej infrastruktury:** zbiorniki wodne rzeki

Mapa 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – tereny zabudowy

źródło: opracowanie własne

Legenda:

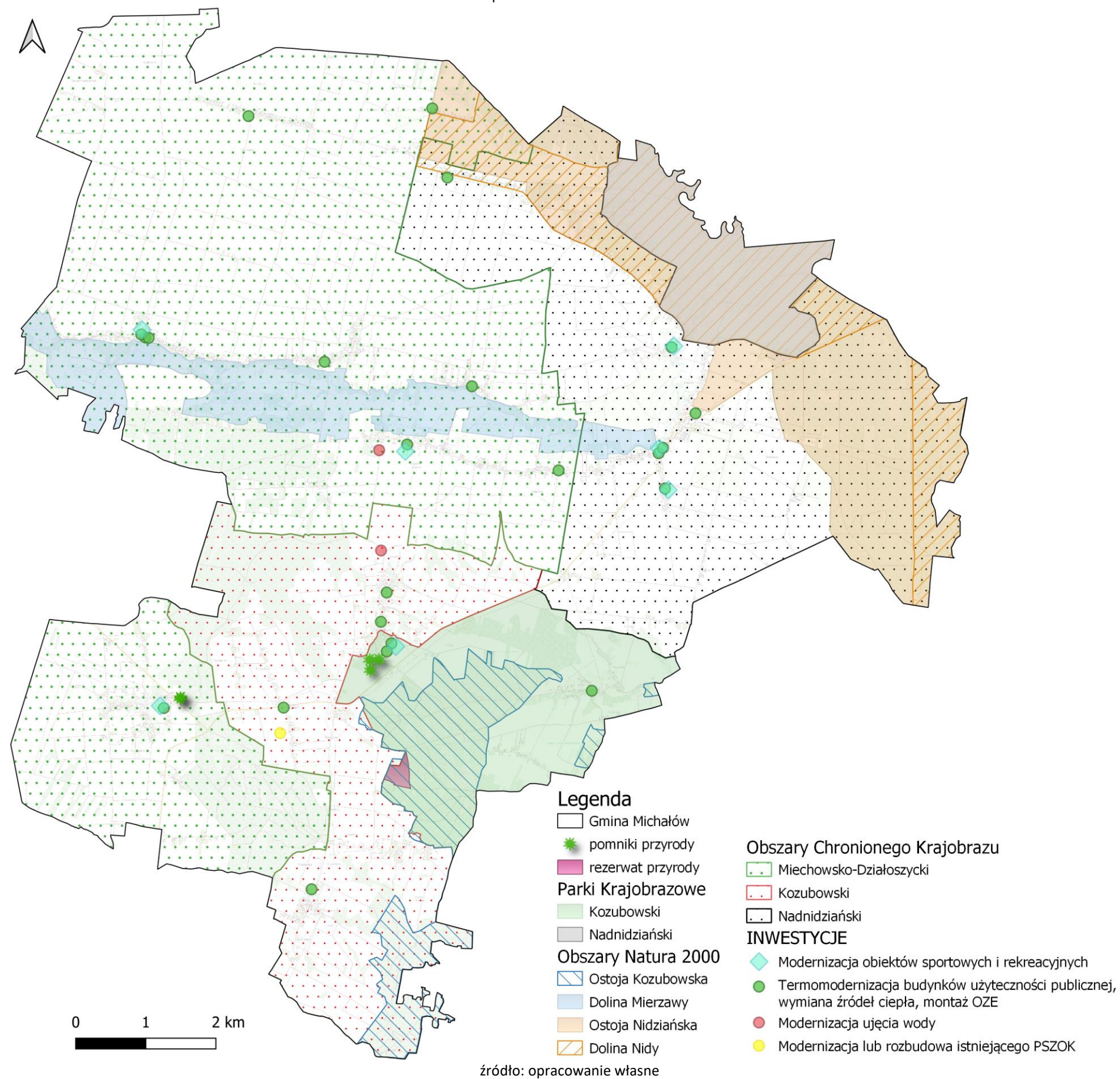
Teren zagospodarowania: tereny mieszkalne tereny zabudowy mieszkalnej i usług podstawowych tereny usługowe,

Infrastruktura uzupełniająca: tereny zabudowane drogi wojewódzkie nr 766, 768 pozostałe drogi gminne i powiatowe granice obszaru realizacji strategii **Michałów** – nazwa miejscowości

Elementy zielonej infrastruktury: lasy obszary rolne

Elementy niebieskiej infrastruktury: zbiorniki wodne rzeki

Mapa 8. Planowane działania

V. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Osiągnięcie określonych celów zagospodarowania przestrzennego gminy wymaga prowadzenia zdecydowanej, świadomej i kompleksowej polityki przestrzennej obejmującej wszystkie dziedziny gospodarowania i wszystkie systemy budujące te działania. Polityka ta powinna być nakierowana przede wszystkim na ochronę bezcennych wartości naturalnego środowiska, do których zaliczają się wartości krajobrazowe i kulturowe oraz zapewnienie niezbędnych uzasadnionych rezerw terenowych dla realizacji funkcji związanej z różnymi formami zabudowy. Obserwowana w ostatnich latach ekspansja zabudowy wiąże się z uruchomieniem szeregu niekorzystnych zmian w środowisku przyrodniczym. Niekorzystnym następstwem rozwoju zabudowy jest wzrost związanych z nią oddziaływań – wzmożona penetracja terenu przez zwierzęta domowe, niekontrolowane zaśmiecanie, zmiany warunków siedliskowych szaty roślinnej, a przede wszystkim zmniejszanie się powierzchni biologicznie czynnej terenu. Równocześnie z rozwojem funkcji mieszkaniowych i usługowych łączy się potrzeba realizacji układów komunikacyjnych służących ich obsłudze, co powoduje zwiększenie natężenia ruchu samochodowego, powodując tym samym wzrost zanieczyszczenia powietrza i pogorszenie klimatu akustycznego. Zmiany dotyczące struktury wizualnej spowodowane są głównie niedostosowaniem gabarytów budynków do skali przestrzeni. Intensywność przekształceń związanych z ekspansją zabudowy może okazać się znacząca, zwłaszcza dla bardziej wrażliwych komponentów środowiska. Negatywne skutki, szczególnie w zakresie „zamykania” terenów otwartych, może przynieść wznoszenie ogrodzeń nieruchomości niezabudowanych. Planowanie przestrzenne jest procesem ciągłym, polega na sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, ich realizacji w drodze podejmowania stosownych decyzji administracyjnych, dokonywaniu okresowych ocen ich aktualności, a także wprowadzaniu do ich ustaleń zmian gwarantujących tworzenie prawa miejscowego, umożliwiającego realizację bieżących celów społeczno-gospodarczych, zgodnie z oczekiwaniami społeczności lokalnej, przy równoczesnym zachowaniu ładu przestrzennego i wymogów przepisów szczególnych. Założenia planu mają na celu generalną poprawę stanu środowiska i pozytywny wpływ na zdrowie człowieka.

Do instrumentów wdrażania polityki przestrzennej w Gminie Michałów należą:

- Miejscowy planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Michałów, w obszarze części sołectwa Pawłowice oraz w części sołectwa Michałów.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałów, uchwalonego Uchwałą Nr XII (126)2001 Rady Gminy w Michałowie z dnia 30 października 2001 r.;

Kształtowanie ładu przestrzennego i polityki przestrzennej, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego odbywa się poprzez realizację ustaleń „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Mimo, że „Studium” nie ma rangi prawa miejscowego, wprowadzono wymóg bezwzględnej zgodności jego ustaleń z ustaleniami opracowywanych na danym terenie planów miejscowych. Na terenach nie objętych planem miejscowym, polityka lokalizacyjno-inwestycyjna prowadzona jest poprzez podejmowanie stosownych decyzji administracyjnych o warunkach zabudowy i lokalizacji inwestycji celu publicznego, a ich ustalenia nie rozstrzygają wielu kwestii regulowanych aktualnie obowiązującymi przepisami z zakresu planowania przestrzennego, co za tym idzie – nie zabezpieczają

całkowicie bieżących potrzeb inwestycyjnych społeczności lokalnej. Wyłącznie ustalenia planu miejscowego w pełni stanowią regulacyjną normę prawną, na podstawie, której podejmuje się decyzje administracyjne. Tym samym, zapewniają ochronę praw i interesów obywateli w zagospodarowaniu przestrzeni, jednocześnie gwarantując ochronę interesów ogółu, zarówno wspólnoty samorządowej, jak i państwa.

Na terenie gminy główną drogą publiczną o kategorii wojewódzkiej jest droga nr 766 relacji Morawica – Kije – Pińczów – Węchadłów, która zapewnia także powiązania z Kielcami (od Morawicy drogą krajową nr 73) oraz Buskiem Zdrój (od Pińczowa drogą wojewódzką nr 767) i tworzy korytarz transportowy łączący ośrodki lokalne.

Teren gminy obejmuje głównie przekształcone antropogenicznie rejony istniejącego osadnictwa. W rejonach zabudowy i ich bezpośredniego sąsiedztwa występują najczęściej agrocenozy i niezbyt intensywnie użytkowane łąki.

Gmina Michałów posiada potencjał do rozwoju w obszarze rolnictwa, przetwórstwa i turystyki. Sprzyjają temu istniejące uwarunkowania: duży udział gleb wysokich klas bonitacyjnych, brak przemysłu ciężkiego oraz nieskażone naturalne środowisko.

Aspiracją rozwojową Gminy Michałów jest zapewnienie wysokiej jakości życia swoim mieszkańcom i stanie się miejscem, w którym ludzie chcą mieszkać i być aktywni zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej. Realizacja tej aspiracji jest możliwa przy zachowaniu ładu przestrzennego, m.in.: poszanowania dla ochrony środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu (rezerwa terenów zielonych/niezabudowanych), ale także wyznaczaniu terenów inwestycyjnych, gdzie możliwy jest rozwój funkcji gospodarczych, w tym usługowych (wspierających funkcję mieszkaniową).

Gmina Michałów zaliczana jest do obszaru Rejon Dolnej Nidy, który obejmuje znaczne obszary Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych. Kwalifikuje się on do rozwoju turystyki objazdowej, uzdrowiskowej oraz agroturystyki, ale wymaga doinwestowania. Głównymi ośrodkami rozrządowymi ruchu turystycznego na tym obszarze są Busko-Zdrój, Solec-Zdrój i Pińczów, w przyszłości funkcje wspomagające mogłyby uzyskać Wiślica i Michałów. Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego kierunki polityki przestrzennej dla tego rejonu to:

- unowocześnienie infrastruktury uzdrowiskowej, wykreowanie nowoczesnej oferty zdrowotnej oraz odpowiednia promocja uzdrowisk w Busku-Zdroju i Solcu-Zdroju;
- oznakowanie i budowa infrastruktury obsługującej szlak kajakowy na Nidzie;
- budowa nowych obiektów noclegowych i unowocześnienie istniejących;
- zagospodarowanie pieszych szlaków turystycznych poprzez wyznaczenie miejsc do odpoczynku, organizację punktów widokowych, oznakowanie atrakcji turystycznych itp. oraz przystosowanie ich na cele turystyki rowerowej;
- wyznaczenie i oznakowanie kolejnych tras i ścieżek rowerowych i dla narciarstwa biegowego;
- należy dążyć do wyznakowania w terenie „Bursztynowego szlaku” — Greenway;
- wyznaczenie i zagospodarowanie stref wypoczynku podmiejskiego i weekendowego;
- intensyfikacja agroturystyki poprzez zapewnienie dogodnych warunków organizacyjno-przestrzennych rozwoju tej funkcji.

Obszar Gminy Michałów **występuje w zasięgu Nadnidziańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu**, wyznaczonego Uchwałą Nr XLIX/882/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Święt. z dnia 25 listopada 2014 r., poz. 3156), który jest formą ochrony

przyrody w myśl art. 23 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t. j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1478)

Teren gminy znajduje się **w otulinie Nadnidziańskiego Parku Krajobrazowego** (dla którego obowiązuje Uchwała Nr XLIX/874/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 13 listopada 2014 r. [Dz. Urz. Woj. Święt. z dnia 25 listopada 2014 r., poz. 3138]). Otulina jest wydzielonym obszarem ochronnym wokół chronionego przyrodniczo terenu, który zabezpiecza go przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka. Otulina nie jest w rozumieniu przepisów, formą ochrony przyrody, lecz obszarem, na którym działalność człowieka nie może negatywnie oddziaływać na przyrodę obszaru chronionego. Ww. Uchwała precyzuje szczególne cele ochrony Parku, tj.

- 1) zachowanie cennych biocenoz z chronionymi i rzadkimi gatunkami flory, fauny, grzybów;
- 2) zachowanie różnorodności geologicznej, w tym obszarów występowania krasu i rzeźby lessowej; 3) racjonalne wykorzystanie zasobów złóż kopalin;
- 3) zachowanie naturalnych fragmentów ekosystemów wodnych i wodno – błotnych;
- 4) zachowanie populacji roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
- 5) zachowanie siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, w tym w szczególności muraw kserotermicznych, torfowisk i solnisk śródlądowych;
- 6) zachowanie układów i obiektów zabytkowych, a także miejsc pamięci narodowej;
- 7) preferowanie zabudowy nawiązującej do regionalnej tradycji i otaczającego krajobrazu;
- 8) zachowanie wartości historycznych, kulturowych i etnograficznych;
- 9) zachowanie istniejących punktów i ciągów widokowych;
- 10) ograniczanie negatywnego wpływu działalności gospodarczej na krajobraz.

Korytarze ekologiczne

Korytarz ekologiczny jest obszarem, który pozwala na migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Jest on ważnym elementem sieci Natura 2000, gdyż umożliwia przemieszczanie się organizmów między siedliskami. Na skutek działalności człowieka dawniej bardzo rozległe siedliska zwierząt i roślin zostały rozdrobnione i często izolowane. Z tego względu w celu zapewnienia prawidłowego rozwoju gatunku oraz umożliwienia mu zdobycia pożywienia, ustanowienia terytorium, znalezienia partnera lub do ucieczki przed drapieżnikami jak i zdarzeniami losowymi – niezbędne jest połączenie siedlisk terenami, które umożliwią bezpieczne przemieszczanie się zwierząt, czyli liniowymi pasami lasów, terenów porośniętych krzewami lub trawami. Dla obszaru Polski została opracowana sieć korytarzy ekologicznych, która obejmuje zarówno korytarze główne (o znaczeniu międzynarodowym) oraz korytarze uzupełniające (o znaczeniu krajowym). Na obszarze gminy Michałów występują elementy krajowej sieci ekologicznej ECONET–PL. Północno-zachodnia część gminy została uznana za wschodni kraniec międzynarodowego węzła ekologicznego (Obszar Buski). Pozostała część gminy (z wyjątkiem wschodnich obrzeży) stanowi część krajowego węzła ekologicznego (Obszar Nidziański). Obszar objęty planem położony jest w głównym korytarzu ekologicznym o kodzie KPdC-8B – Dolina Nidy. Korytarz ten należy do Korytarza Południowo-Centralnego (KPdC), łączy Roztocze z Lasami Janowskimi, Puszcą Sandomierską i Świętokrzyską, Przedborskim Parkiem Krajobrazowym, Załęczańskim Parkiem Krajobrazowym, schodzi do Lasów Lublinieckich i Borów Stobrawskich, sięgając do Lasów Milickich, Doliny Baryczy i Borów Dolnośląskich. Obszar objęty planem nie generuje obecnie, jak i w przyszłości nie będzie powodował znaczącego zagrożenia dla korytarzy ekologicznych.

Ustalenia i rekomendacje dla kształtowania polityki przestrzennej Gminy Michałów to m.in.:

- rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej gminy oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu;
- eliminacja barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami;
- ścisłe połączenie rozwoju przestrzennego z:
 - ✓ rozbudową systemu transportu (sieć dróg publicznych, sieć dróg rowerowych, sieć transportu zbiorowego);
 - ✓ rozwojem sieci wodociągowo-kanalizacyjnej;
 - ✓ systemem odbioru i wywozu odpadów z rozwojem selektywnej zbiórki odpadów komunalnych;
 - ✓ dostarczeniem energii elektrycznej;
 - ✓ systemem łączności sieci internetowej;
- określenie oraz przywrócenie funkcji społecznych i gospodarczych na terenach zmarginalizowanych w gminie oraz poprawa jakości życia mieszkańców tych obszarów, w tym poprzez poprawę stanu zdegradowanych przestrzeni;
- sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- uregulowanie gospodarki wod-kan obszarów zabudowy zwartej;
- ochrona wysokiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej i racjonalne jej zagospodarowanie poprzez rozwój ekoturystyki, agroturystyki i rolnictwa ekologicznego.

W przypadku braku realizacji w/w ustaleń i rekomendacji możemy się spodziewać:

- obniżenia walorów krajobrazowych poprzez chaotyczną lokalizację obiektów realizowaną bez zasad zachowania ładu przestrzennego, w tym brak lub niewłaściwe i niezgodne z zasadami ochrony środowiska, zagospodarowanie terenów;
- zwiększenie uciążliwości hałasu wobec zanieczyszczeń komunikacyjnych wzdłuż dróg wobec błędnej lokalizacji terenów mieszkaniowych,
- degradację gleb na skutek wprowadzania nowej niezorganizowanej zabudowy;
- wzrost zanieczyszczenia wód i gleby z terenów nowo zainwestowanych z powodu braku ustaleń odnośnie gospodarki ściekowej,
- zubożenie różnorodności biologicznej poprzez nadmierną antropopresję,
- zubożenie zasobów środowiska naturalnego, szczególnie przyrody ożywionej.

Cele, projekty i działania przewidziane *Strategii* uwzględniają zapisy „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+” tj.:

Cel strategiczny nr 1 „Rozwój kapitału społecznego” jest spójny z celami strategicznymi SR WŚ 2030+: *3 Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi, 4 Sprawne zarządzanie regionem.*

Cel strategiczny nr 2: „Konkurencyjna Gmina Michałów – rozwój lokalnej gospodarki i wzrost znaczenia lokalnych produktów” jest spójny z Celami strategicznymi SRWŚ 2030+ *1. Inteligentna gospodarka i aktywni ludzie, 3. Wspólnota i przestrzeń, które łączą ludzi, 4. Sprawne zarządzanie regionem.*

Cel strategiczny nr 3: „Gmina Michałów – perłą turystyczną Ponidzia” jest spójny z Celami strategicznymi SR WŚ 2030+: *3 Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi, 4 Sprawne zarządzanie regionem.*

Cel strategiczny nr 4: „Poprawa jakości infrastruktury technicznej” jest spójny z Celami strategicznymi SR WŚ 2030+: 2. *Przyjazny dla środowiska i czysty region*, 3 *Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi*.

Cel strategiczny nr 5: „Zielona Gmina Michałów” jest spójny z Celami strategicznymi SRWŚ 2030+: 2. *Przyjazny dla środowiska i czysty region*.

Ponadto, przedmiotowa Strategia uwzględnia zapisy dotyczące Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) zidentyfikowanych w *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+*. Gmina Michałów należy do OSI *Ponidzie*.

W związku z tym przedmiotowa *Strategia* jest spójna ze *Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+* w zakresie uwzględnienia w ww. dokumencie celów strategicznych w wymiarze społecznym i gospodarczym, o których mowa w art. 11 ust. 1c pkt. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie województwa oraz obszarów strategicznej interwencji (art. 11 ust. 1c pkt. 6 i 7 wskazanej regulacji).

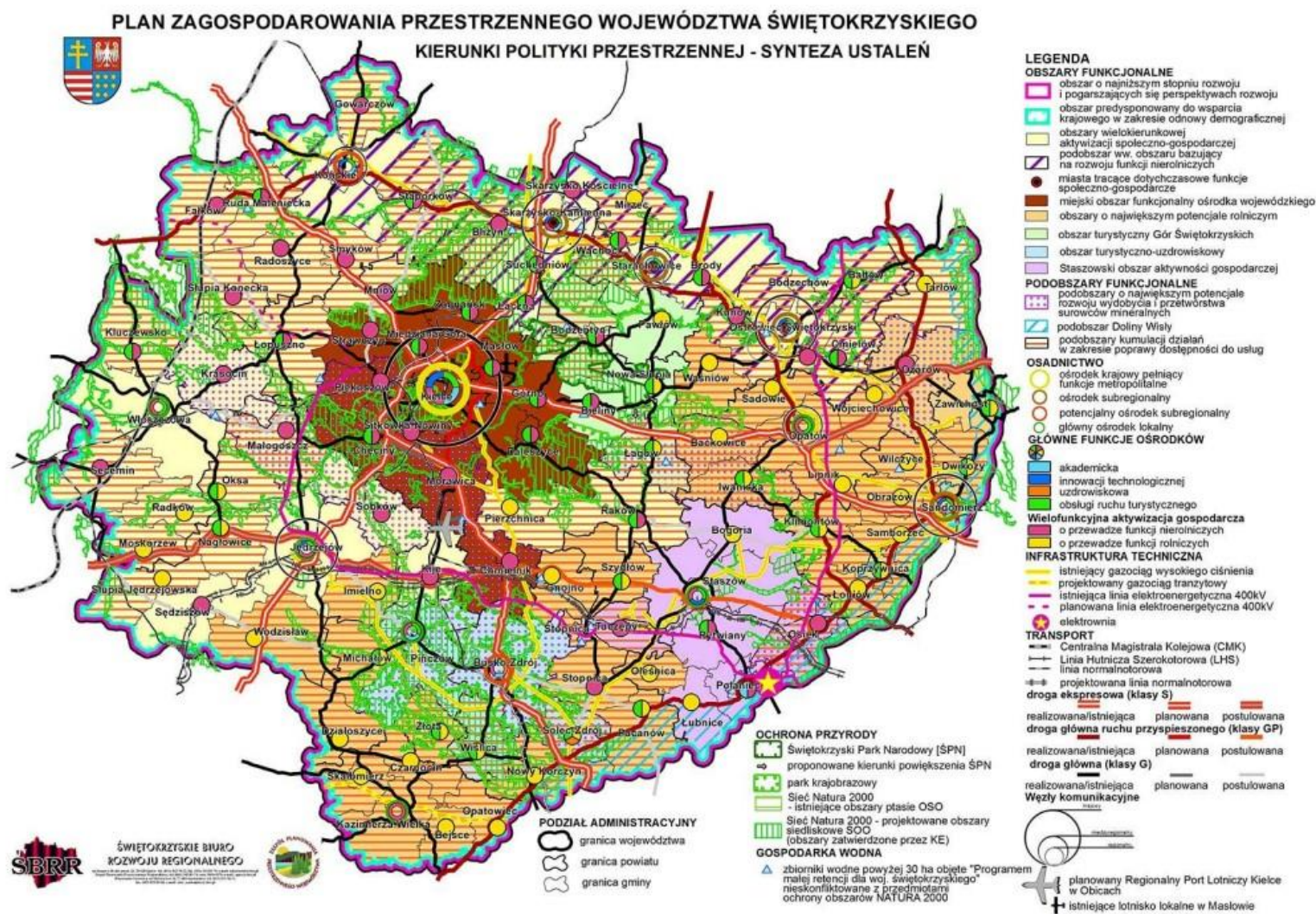
Ważne dla ustaleń i rekomendacji są również zapisy „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego” w kontekście Gminy Michałów. Dokument ten (oraz poniższe mapy) wskazują, że Gmina Michałów stanowi:

1. obszar wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej, zaś głównymi funkcjami mogą być: turystyka oraz rolnictwo,
2. podobszar kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług.

Mapa 9. Obszar realizacji inwestycji

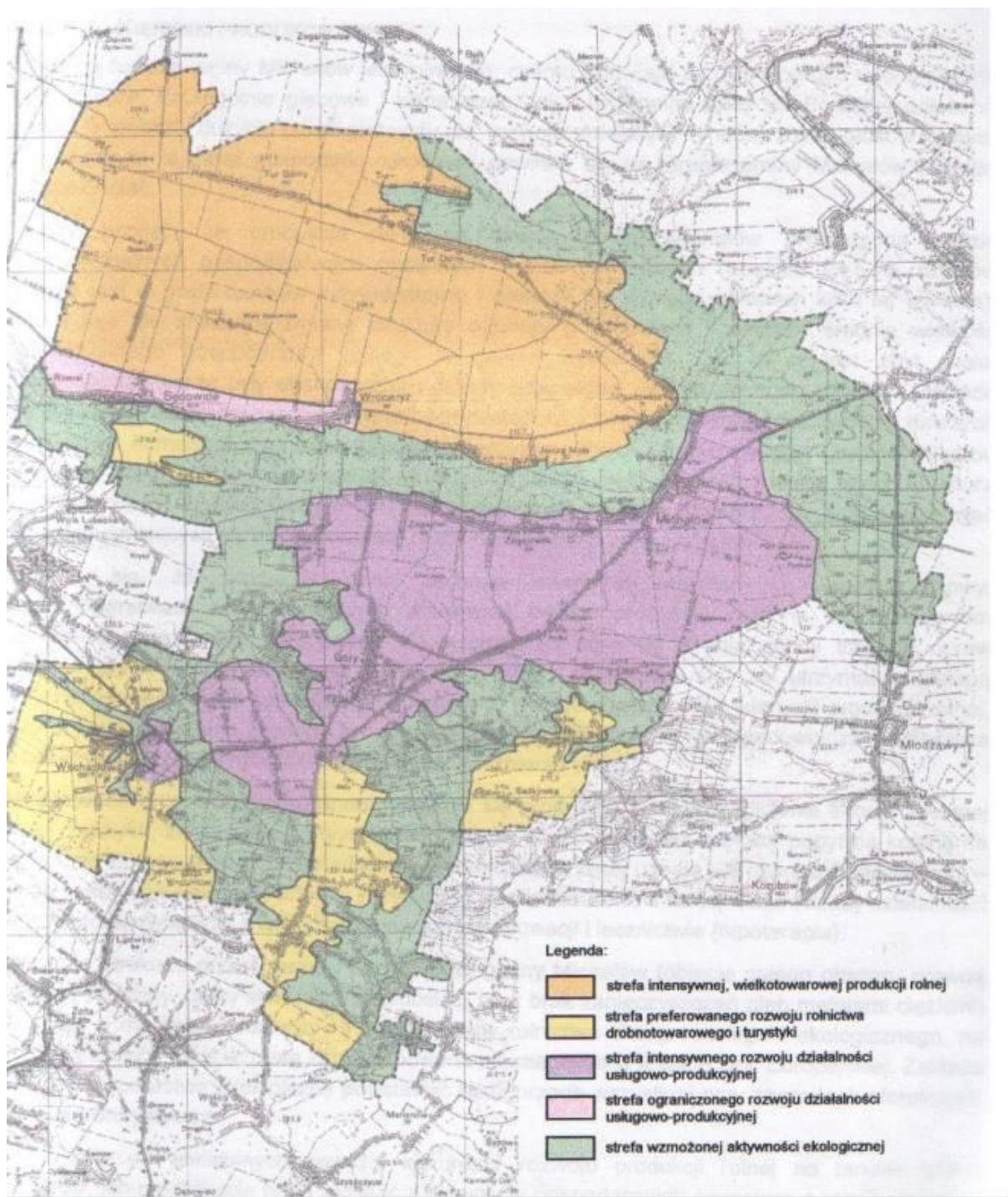
źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, <http://www.2014-2020.rpo-swietokrzyskie.pl/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/zapoznaj-sie-z-prawem-i-dokumentami/dokumenty-regionalne/item/385-mapy-obszarow-strategicznej-interwencji>

Mapa 10. Kierunki polityki przestrzennej – synteza ustaleń wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego
źródło: Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r.

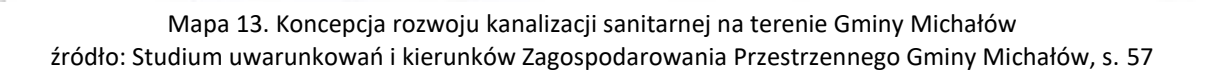

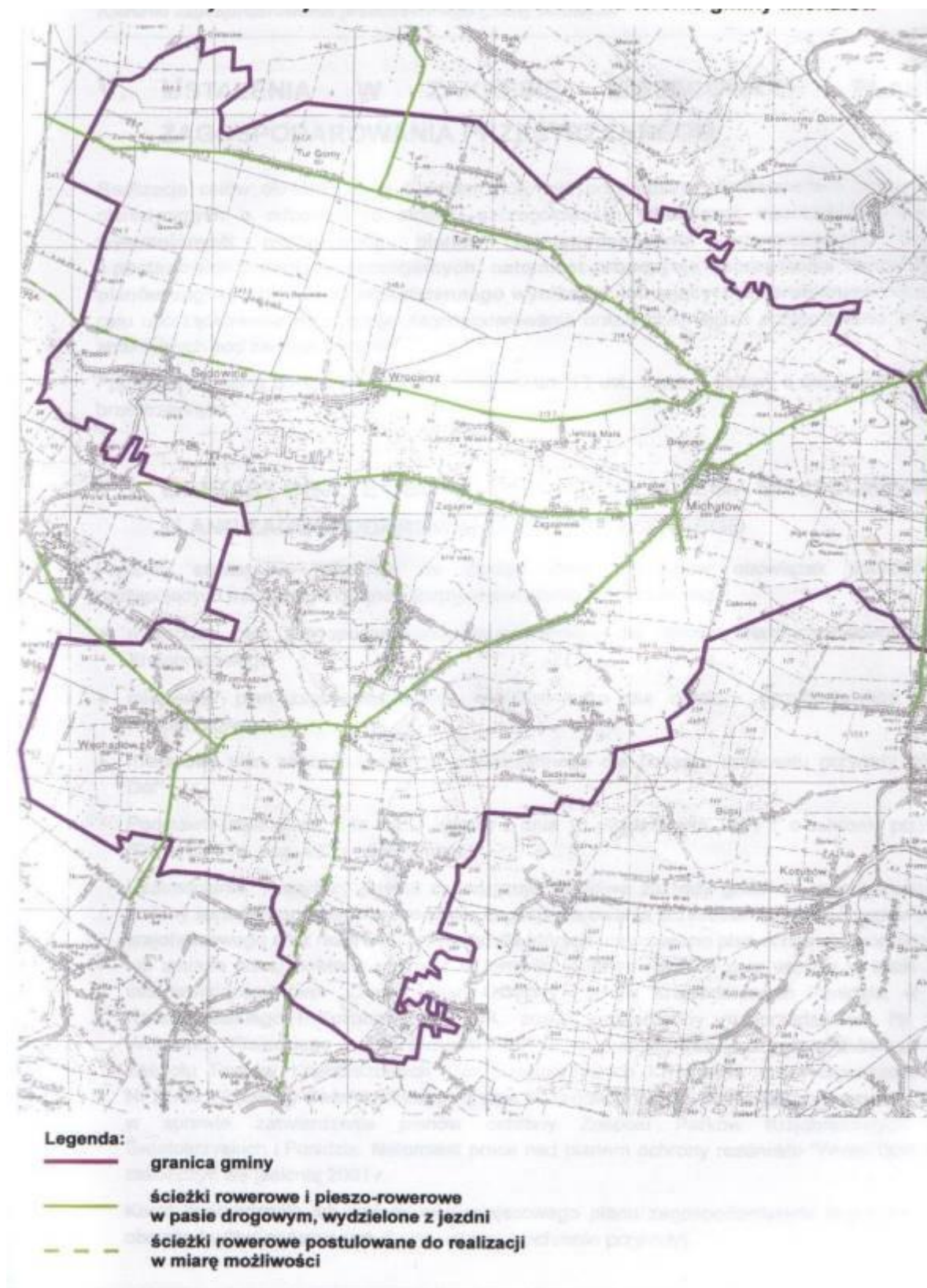
Mapa 11. Kierunki rozwoju wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego
 źródło: Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r.

Mapa 12. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Michałów

źródło: Studium uwarunkowań i kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałów, s. 16

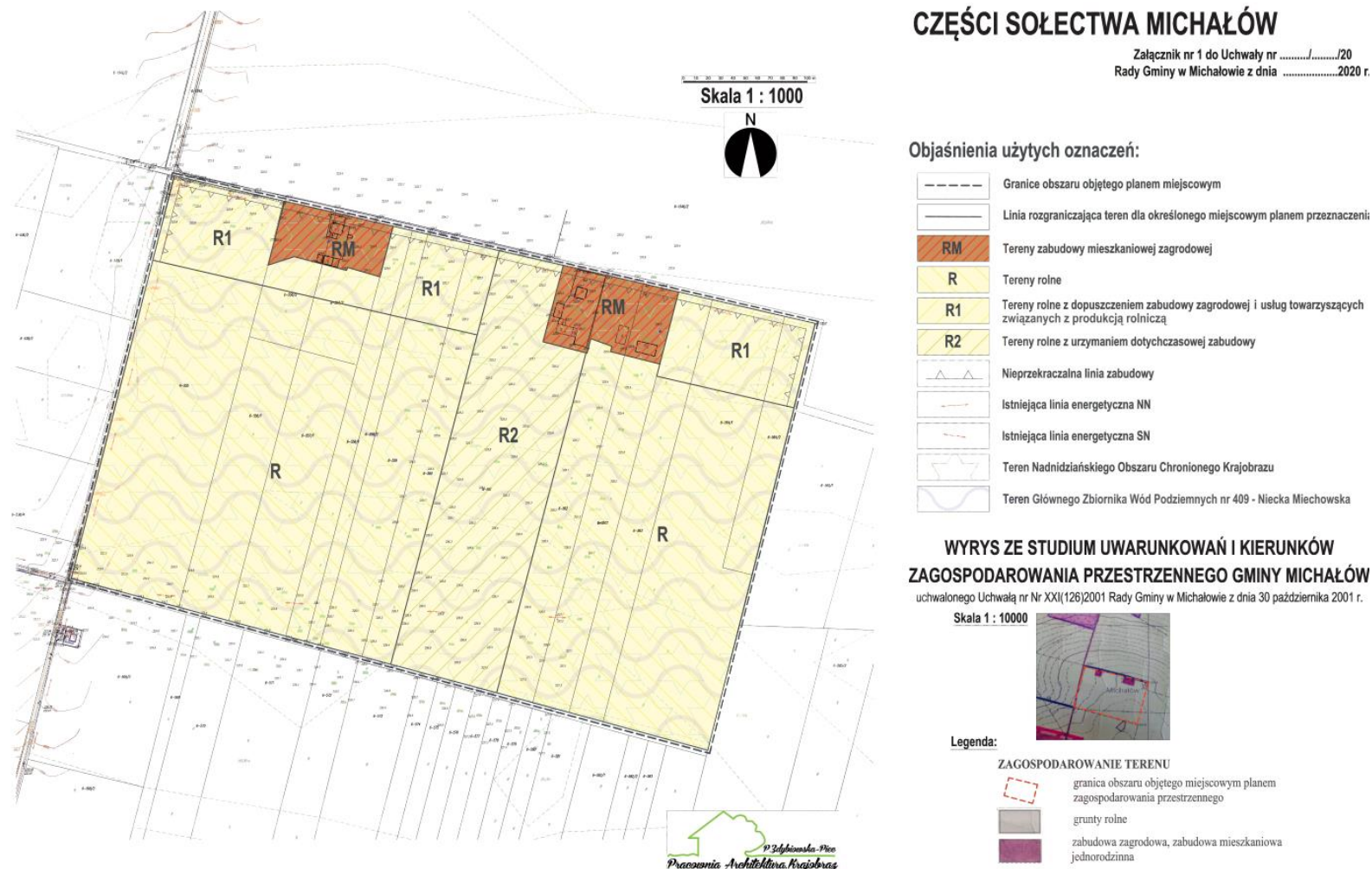

Mapa 14. Koncepcja rozwoju ścieżek rowerowych na terenie Gminy Michałów
 źródło: Studium uwarunkowań i kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałów, s. 7

RYSUNEK MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MICHAŁÓW W OBSZARZE CZĘŚCI SOŁECTWA MICHAŁÓW

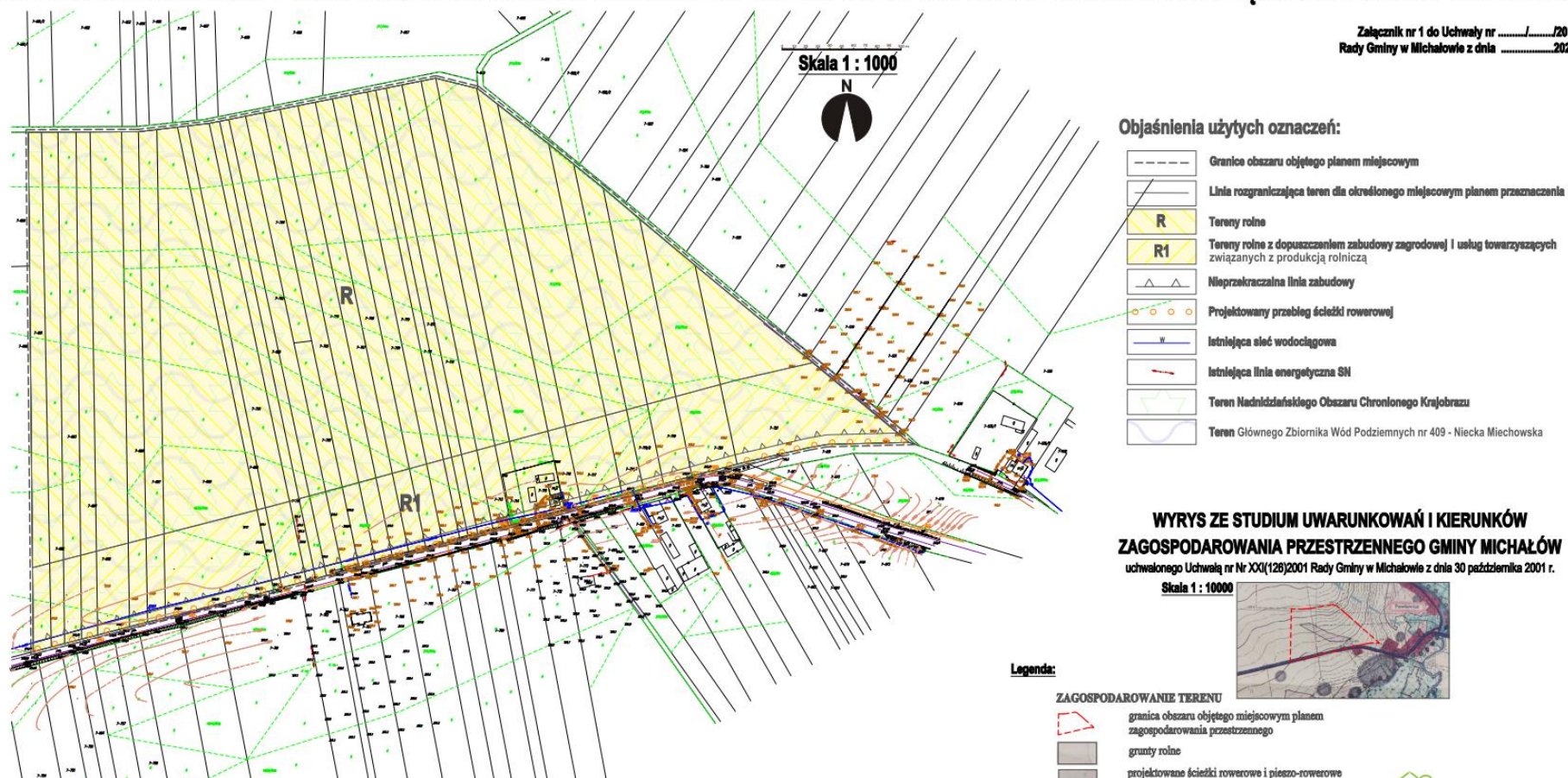
Załącznik nr 1 do Uchwały nr/20
Rady Gminy w Michałowie z dnia2020 r.

Mapa 15. Rysunek Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałów w obszarze części Sołectwa Michałów
źródło: https://michalow.bip.gov.pl/mpzp_m/miejscowy-planu-zagospodarowania-przestrzennego.html

RYСУNEK MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MICHAŁÓW W OBSZARZE CZĘŚCI SOŁECTWA PAWŁOWICE

Załącznik nr 1 do Uchwały nr/20
Rady Gminy w Michałowie z dnia 2020 r.

Mapa 16. Rysunek Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałów w obszarze części Sołectwa Pawłowice
źródło: https://michalow.bip.gov.pl/mpzp_p/342967_miejscowy-planu-zagospodarowania-przestrzennego.html

Główne rekomendacje w zakresie działań w ramach OSI Ponidzie:

- rozwój inteligentnej specjalizacji regionu tj. nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa spożywczego, w tym poprawa jakości produktów rolnych poprzez wspieranie innowacyjności i usług sieciowych w zakresie wykorzystania produktów rolniczych,
- rozwój turystyki, opartej o bogate dziedzictwo kulturowe regionu świętokrzyskiego oraz unikatowe zasoby przyrodnicze, w tym jako zaplecza dla obszaru uzdrowiskowego,
- rozwój OSI jako obszaru srebrnej gospodarki (silver economy),
- rozwój systemów oczyszczania ścieków i odpadów komunalnych,
- utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i zachowanie bioróżnorodności, w tym siedlisk półnaturalnych,
- zabezpieczenie przed skutkami suszy, w tym dostosowanie rolnictwa do zmian klimatycznych,
- wdrożenie kompleksowego programu ochrony przeciwpowodziowej,
- ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowych (w tym architektury regionalnej),
- rozwój oferty kulturalnej, rekreacyjnej i przemysłu czasu wolnego,
- wspieranie inicjatyw lokalnych poprawiających jakość życia,
- rozwój podstawowych usług publicznych: społecznych, zdrowotnych oraz w zakresie edukacji, kultury, turystyki sportu i rekreacji,
- poprawa dostępności komunikacyjnej, w tym rozwój niskoemisyjnego transportu publicznego,
- poprawa dostępności do szerokopasmowego internetu,
- zapobieganie rozpraszaniu się zabudowy,
- tworzenie i promocja wspólnych marek lokalnych,
- koordynacja dokumentów planistycznych, programów ochrony i rozwoju.

Główne kierunki i rekomendacje rozwoju:

1. rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej (w szczególności dokończenie procesu zwodociągowania gminy) przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej gminy oraz powiązań ponadlokalnych planowanych do realizacji w ramach Strategii Rozwoju Ponadlokalnego OSI Ponidzie),
2. rozwój gospodarczy w oparciu o aktywizację społeczno-gospodarczej opartą na turystyce i rolnictwie,
3. zwiększenie jakości i dostępności do usług publicznych dostępnych na terenie gminy,
4. projektowanie otoczenia i przedsięwzięć zgodnie z filozofią uniwersalnego projektowania,
5. wdrażanie koncepcji *smart village*,
6. eliminacja barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami;
7. ścisłe połączenie rozwoju przestrzennego z:
 - rozbudową systemu transportu (sieć dróg publicznych, sieć dróg rowerowych, sieć transportu zbiorowego);
 - rozwojem sieci wodociągowo-kanalizacyjnej;
 - systemem odbioru i wywozu odpadów z rozwojem selektywnej zbiórki odpadów komunalnych;
 - dostarczeniem energii elektrycznej;
 - systemem łączności sieci internetowej;
8. określenie oraz przywrócenie funkcji społecznych i gospodarczych na terenach zmarginalizowanych w gminie oraz poprawa jakości życia mieszkańców tych obszarów, w tym poprzez poprawę stanu zdegradowanych przestrzeni;

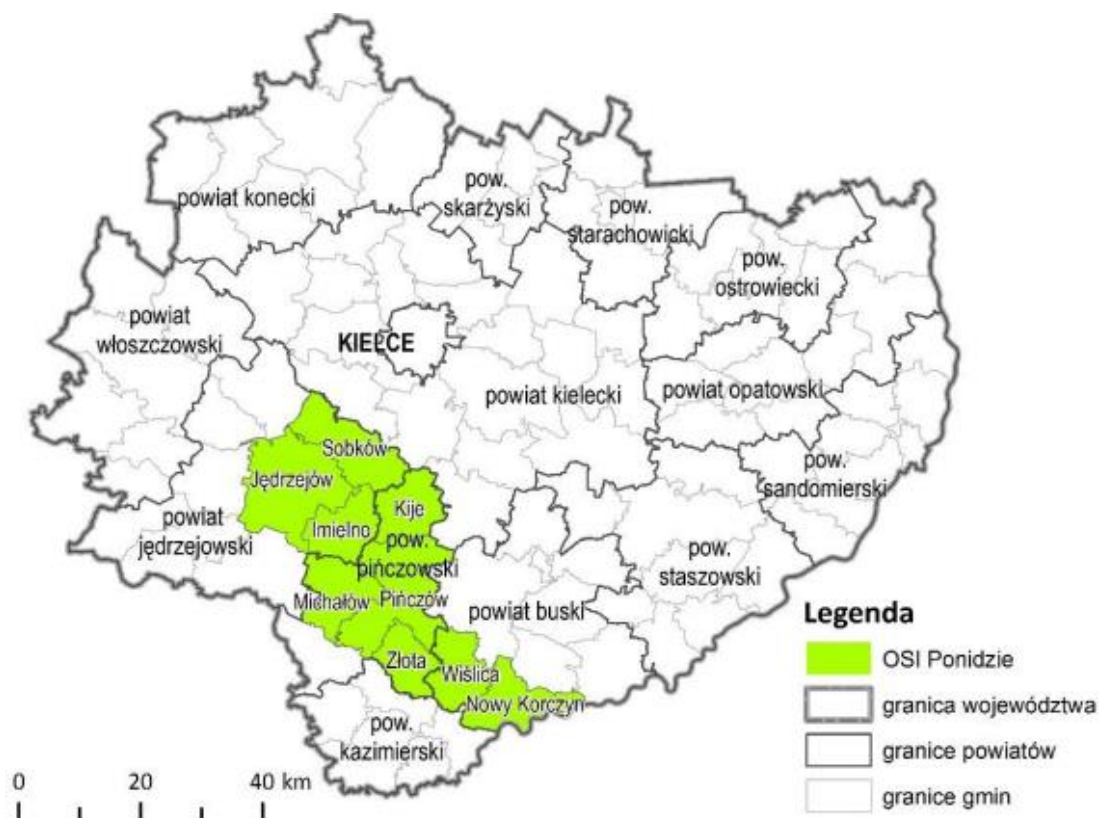
9. opracowywanie planów zagospodarowania przestrzennego,
10. pełne skanalizowanie gminy
 - rozwiązanie problemu gospodarki ściekowej w miejscowościach o małej gęstości zaludnienia i rozproszonej zabudowie poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków i/lub szczelnych szamb,
11. ochrona wysokiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej i racjonalne jej zagospodarowanie poprzez rozwój ekoturystyki, agroturystyki i rolnictwa ekologicznego,
12. rozwój turystyki w oparciu o zasoby endogeniczne,
13. wskazuje się potrzebę koncentracji zabudowy z wyjątkiem funkcji „uciążliwych”.

Wskazane rekomendacje dla realizacji polityki przestrzennej Gminy Michałów realizowane będą m.in. poprzez zadania oraz projekty strategiczne wskazane w niniejszym dokumencie *Strategii Rozwoju Gminy Michałów do 2030*.

VI. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 566), wraz z zakresem planowanych działań

Zgodnie z definicją ustawową, obszar strategicznej interwencji (OSI) to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych, lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych czy przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne albo w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, czy też rozwiązania regulacyjne. OSI są terytoriami, do których adresowana ma być polityka rozwoju, ukierunkowana na wywołanie określonych zmian. W kontekście obszarów strategicznej interwencji czy obszarów funkcjonalnych wyznaczanych na szczeblu ponadlokalnym, warto zwrócić uwagę, że Gmina Michałów razem z gminami: Działoszyce, Kije, Pińczów oraz Złota wchodzi w skład Lokalnej Grupy Działania **Ponidzie**.

W „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+” Gmina Michałów wchodzi w skład **OSI Ponidzie**.

Mapa 17. OSI Obszary Strategicznej Interwencji PONIDZIE
źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ s. 70-71

OSI jest wynikiem oddolnej współpracy samorządów położonych w makroregionie Niecki Nidziańskiej, w zlewni rzeki Nidy. Gminy OSI łączą cechy przyrodniczo - krajobrazowe oraz dominująca funkcja rolnicza.

VII. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano wraz z zakresem planowanych działań

Gminę Michałów podzielono na 5 obszarów funkcjonalnych:

1. Miejscowość Michałów – jako centralna miejscowość w gminie;
2. Miejscowości: Węchadłów, Tomaszów, Polichno, Przecławka;
3. Miejscowości: Góry, Kołków, Sadkówka, Karolów, Zagajów, Zagajówek;
4. Miejscowości: Sędowice, Tur Górny, Zawale Niegosławskie, Wrocieryż, Tur Piaski;
5. Miejscowości: Pawłowice, Jelcza Mała, Jelcza Wielka, Tur Dolny.

Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy:

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
1. Michałów	Obszar ochrony zdrowia: 1. Wyposażenie budynków ośrodków zdrowia w nowszy sprzęt medyczny. 2. Rozwój e-usług zdrowotnych, przedsięwzięcia realizowane przez SZOZ. 3. Lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii zwłaszcza dla seniorów. Obszar gospodarka wodno-ściekowa: 1 Zakup i wymiana wszystkich wodomierzy z tradycyjnych na elektroniczne. 2 Budowa i modernizacja systemu wodnokanalizacyjnego. Obszar ochrona środowiska, energetyka odnawialna, efektywność energetyczna, zielona energia: 1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy, wymiana źródeł ciepła, montaż OZE. 2. Rozbudowa oświetlenia ulicznego w miejscach niedoświetlonych oraz na odcinkach, gdzie linia oświetleniowa nie istnieje, a powstają nowe zabudowania. 3. Modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego. 4. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych wraz z modernizacją kotłowni oraz montażem OZE. 6. Montaż instalacji fotowoltaicznych na obiektach gminnych i magazynów energii elektrycznej instytucji publicznych na terenie gminy. 7. Wsparcie montażu instalacji fotowoltaicznych na budynkach mieszkańców - dofinansowanie do paneli fotowoltaicznych montowanych na prywatnych obiektach mieszkańców. Obszar dostępność usług publicznych dla osób niepełnosprawnych: 1. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami m.in. przebudowa wejścia do Urzędu Gminy i GOPS w Michałowie i dostosowanie ich do potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym przebudowa klatki schodowej i wybudowanie windy oraz

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	dostosowanie poddasza na pomieszczenia socjalno-biurowe. 2. Zakup wyposażenia dostosowanego i zwiększającego funkcjonalność budynków użyteczności publicznej pod kątem osób niepełnosprawnych. Obszar infrastruktura drogowa: 1. Rozbudowa dróg gminnych i ich modernizacja. 2. Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych. 3. Modernizacja dróg wewnętrznych/dróg dojazdowych do pól, w tym utwardzanie dróg kruszywem, poprawa jakości nawierzchni dróg we wszystkich miejscowościach gminy. 4. Rozwój sieci komunikacji pieszo-rowerowej – zaprojektowanie i wykonanie szlaków rowerowych, rozbudowa i modernizacja infrastruktury pieszo-rowerowej. 5. Przebudowa i modernizacja drogi wojewódzkiej TW 766. Obszar rozwój usług informatycznych i administracyjnych: 1. rozwój e-administracji Michałów cyfrowy – Urząd bliski mieszkańca. Cyfryzacja usług publicznych i komunalnych: • uruchomienie e-usług dziedzicznych wraz ze sprzętem (m.in. podatki, śmieci, faktury, woda/kanalizacja) oraz e-Rada, e-usługi oparte na formularzach, a tym samym integracja z powstałą e-platformą, • modernizacja infrastruktury sieciowej, • modernizacja strony www, • modernizacja i doposażenie serwerowni, • zakup sprzętu komputerowego (UPSów, serwera do wirtualizacji, systemu operacyjnego do serwerów). 2. Smart Village • projekty w których społeczność mieszkająca na wsi wykorzystuje nowoczesne technologie w celu poprawy jakości i poziomu życia oraz zrównoważonego rozwoju (społeczność, która na swoim terenie współpracuje i wspólnie decyduje o swoim rozwoju), • oddolne inicjatywy z różnych dziedzin m.in. turystyki, rekreacji, dziedzictwa kulturowego, edukacji, ekologii, kultury, działania infrastrukturalne, pro-środowiskowe, z zakresu ochrony zdrowia, pobudzające aktywność fizyczną oraz na rzecz integracji mieszkańców, • „Moja SMART wieś”, rolnictwo ekologiczne, w połączeniu z innymi działaniami na rzecz lokalnej społeczności (np. lokalne targi i bio-bazary). Obszar gospodarka odpadami: 1. Zakup pojemników na odpady komunalne dla mieszkańców m.in. (pojemniki 120l, 240l i 1100l, w tym zakup specjalnych pojemników na bioodpady), zakup przydomowych kompostowników. 2. Działalność edukacyjna z zakresu gospodarowania odpadami – kampanie edukacyjne. 3. Demontaż, transport i utylizacja wyrobów budowlanych zawierających azbest z wszelkiego rodzaju budynków na terenie gminy. Obszar Przedsięwzięcia turystyczno- kulturalne (także z zachowania dziedzictwa kulturalnego): <u>Planowane projekty:</u> 1. Modernizacja obiektów sportowych (sal gimnastycznych przy szkołach) i rekreacyjnych w związku z eksploatacją tych obiektów;

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	2. Budowa lub rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w tych sołectwach, gdzie jest taka potrzeba ze względu na potencjalnych odbiorców; m.in. budowa, modernizacja boisk z przeznaczeniem do gry np. w piłkę plażową w raz infrastrukturą towarzyszącą oraz zakup wyposażenia do gry. 3. Rozwój i poszerzenie bazy kulturalnej m.in. modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich (m.in. ławki, stoliki, sprzęt rekreacyjny, AGD, RTV) oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlic. 4. Poprawa stanu pomników i miejsc pamięci; 5. Organizacja międzygminnych imprez kulturalnych, promocja kultury, organizacja różnego rodzaju imprez typu dożynki, kultywowanie lokalnych obrzędów, obchodów, zwyczajów. 6. Wydanie publikacji informacyjnych i promocyjnych m.in. przewodniki, foldery, mapy, publikacje, montaż tablic. 7. Wspólne lub indywidualne projekty realizujące hasło Gminy Michałów „Kraina koni i mięty” m.in. rozwijanie szlaków konnych (współpraca ze Stadniną Koni Michałów, Lasami Państwowymi). 8. Zagospodarowanie centrów miejscowości m.in. montaż małej infrastruktury (place zabaw, siłownie zewnętrzne, park linowy, miejsca postojowe dla rowerzystów, ławki, stoliki, tablice, kosze na śmieci itp.). 9. Budowa wież widokowych na terenie gminy. 10. Utworzenie i organizacja wypożyczalni rowerów. 11. Iluminacje świetlne. 12. Zagospodarowanie terenu przy rzece Mierzawie na przystań kajakową oraz zakup wyposażenia. 13. Cyfryzacja usług turystycznych, kulturalnych, sportowych m.in.: cyfrowy spacer, tworzenie aplikacji (map) szlaków turystycznych itp. Obszar Przedsięwzięcia społeczne, edukacyjne, sportowe: 1. Remonty i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne (modernizacja sal szkolnych oraz sal gimnastycznych, zakup pomocy dydaktycznych, wyposażenia TIK itp.) 2. Projekty edukacyjne szkół obejmujące: • zajęcia pozalekcyjne, w tym przygotowujące do egzaminów ósmoklasisty, • wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, • wsparcie w obszarze edukacji włączającej, • doradztwo zawodowe, • podnoszenie kwalifikacji nauczycieli, • rozwijanie kompetencji kluczowych w szczególności cyfrowych (zajęcia z wykorzystaniem TIK). 3. Świetlice środowiskowe jako element pomocy Rodzinom w codziennym funkcjonowaniu. 4. Zakup sprzętu dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym samochodów bojowych i inne wyposażenie. 5. Poprawa dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami w budynkach użyteczności publicznej m.in. w Urzędzie Gminy. 6. Kształcenie kadr urzędniczych organizacja szkoleń. 7. Wsparcie dla seniorów: • usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym,

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	• organizacja Klubu/ów Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+, • posiłki z dowozem do domu, • pomoc sąsiedzka, • lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii, • rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach, • wprowadzenia „Karty Seniora”. 8. Usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: uzależnień, długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osób biernych zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem: - wsparcie psychologiczne, - wsparcie zdrowotne, - kursy i doradztwo zawodowe, - staże zawodowe, - wsparcie w podjęciu zatrudnienia. 9. Działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej: • wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży, • zatrudnienie psychologów dziecięcych, • prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów, • warsztaty i doradztwo dla rodziców, • szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych. 10. Współpraca międzynarodowa JST oraz jej jednostek (w tym szkół). 11. Organizacja szkoleń, warsztatów (m.in. rękodzielnicze, kulinarne, ekologiczne), wyjazdów studyjnych integracyjnych związanych z ludowością, promocją, integracją społeczną oraz twórczością ludową dla społeczności lokalnej w tym dla Kół Gospodyń Wiejskich, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, seniorów. 12. Zakup strojów i wyposażenia dla Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych (w tym m.in. umundurowania dla strażaków). 13. Organizacja imprez kulturalnych i wydarzeń kulturalnych w tym festynów i dożynek dla dzieci i młodzieży i osób dorosłych. 14. Utworzenie mieszkań socjalnych i/lub wspomaganych. 15. Wydłużenie godzin działalności przedszkoli i punktów przedszkolnych (powyżej 5h) oraz ich doposażenie (także rozwój zajęć dodatkowych typu język angielski, logopedia, rytmika, itp.). 16. Utworzenie żłobka na terenie gminy. 17. Rozwój działalności Gminnej Biblioteki Publicznej m.in. dodatkowe zajęcia dla różnych grup wiekowych, organizacja imprez edukacyjno-kulturalnych, ekologicznych, integracyjnych. 18. Zakup wyposażenia (materiały edukacyjne do szkół). Obszar Wsparcie przedsiębiorczości, rynku pracy:

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	1. Wsparcie działań rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy). 2. Wspólny system promocji produktów lokalnych, promocja gospodarcza. 3. Utworzenie placu do sprzedaży lokalnych produktów rolnych. 4. Edukacja mieszkańców m.in. poprzez szkolenia dot. nowych działalności gospodarczych, nowych i ginących zawodów, podwyższenia kwalifikacji m.in. dla osób niepełnosprawnych, osób 60+, osób bezrobotnych.
2. Węchadłów, Tomaszów, Polichno, Przecławka	Obszar gospodarka wodno-ściekowa: 1. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nieoptyczalna jest budowa sieci kanalizacyjnej. 2. Zakup i wymiana wszystkich wodomierzy z tradycyjnych na elektroniczne. 3. Modernizacja/rozbudowa systemu wodno – kanalizacyjnego. Obszar ochrona środowiska, energetyka odnawialna, efektywność energetyczna, zielona energia: 1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy. 2. Rozbudowa oświetlenia ulicznego w miejscach niedoświetlonych oraz na odcinkach, gdzie linia oświetleniowa nie istnieje, a powstają nowe zabudowania. 3. Modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego. 4. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych wraz z modernizacją kotłowni oraz montażem OZE. 6. Montaż instalacji fotowoltaicznych na obiektach gminnych. 7. Wsparcie montażu instalacji fotowoltaicznych na budynkach mieszkańców - dofinansowanie do paneli fotowoltaicznych montowanych na prywatnych obiektach mieszkańców. Obszar infrastruktura drogowa: 1. Rozbudowa dróg gminnych i ich modernizacja. 2. Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych. 3. Modernizacja dróg wewnętrznych/dróg dojazdowych do pól, w tym utwardzanie dróg kruszywem, poprawa jakości nawierzchni dróg we wszystkich miejscowościach gminy. 4. Rozwój sieci komunikacji pieszo-rowerowej – zaprojektowanie i wykonanie szlaków rowerowych, rozbudowa i modernizacja infrastruktury pieszo-rowerowej. 5. Przebudowa i modernizacja drogi wojewódzkiej. Obszar Gospodarka odpadami: Planowane kierunki działań: 1. Modernizacja lub rozbudowa istniejącego PSZOK w Tomaszowie, w tym utworzenie w ramach PSZOK centrum napraw i ponownego użycia, budowa wiaty magazynowej nad kontenerami i pojemnikami, budowa części informacyjno-edukacyjnej - stworzenie ścieżki edukacyjnej, wykonanie ogrodzenia, oświetlenia LED, utwardzenie drogi i palcu.

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	2. Doposażenie obecnego PSZOK m.in.: (zakup wagi, pojemników, kontenerów, zakup komputera i oprogramowania do obsługi PSZOK, w tym wprowadzenie tzw. „paszportów odpadowych” – kart magnetycznych dla właścicieli nieruchomości chcących korzystać z PSZOK), 3. Zakup pojemników na odpady komunalne dla mieszkańców (pojemniki 120l, 240l i 1100l, w tym zakup specjalnych pojemników na bioodpady), zakup przydomowych kompostowników. 4. Działalność edukacyjna z zakresu gospodarowania odpadami – kampanie edukacyjne. 5. Demontaż, transport i utylizacja wyrobów budowlanych zawierających azbest z wszelkiego rodzaju budynków na terenie gminy. Obszar dostępność usług publicznych do osób niepełnosprawnych: 1. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. 2. Zakup wyposażenia dostosowanego i zwiększającego funkcjonalność budynków użyteczności publicznej pod kątem osób niepełnosprawnych. Obszar Przedsięwzięcia turystyczno- kulturalne (także z zachowania dziedzictwa kulturalnego): 1. Modernizacja obiektów sportowych (sal gimnastycznych przy szkołach) i rekreacyjnych w związku z eksploatacją tych obiektów; 2. Budowa lub rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w tych sołectwach, gdzie jest taka potrzeba ze względu na potencjalnych odbiorców; m.in. budowa, modernizacja boisk z przeznaczeniem do gry np. w piłkę plażową w raz infrastrukturą towarzyszącą oraz zakup wyposażenia do gry. 3. Rozwój i poszerzenie bazy kulturalnej m.in. modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich (m.in. ławki, stoliki, sprzęt rekreacyjny, AGD, RTV) oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlic. 4. Poprawa stanu pomników i miejsc pamięci; 5. Organizacja międzygminnych imprez kulturalnych, promocja kultury, organizacja różnego rodzaju imprez typu dożynki. 6. Wydanie publikacji informacyjnych i promocyjnych m.in. przewodniki, foldery, mapy, publikacje, montaż tablic. 7. Wspólne lub indywidualne projekty realizujące hasło Gminy Michałów „Kraina koni i mięty” m.in. rozwijanie szlaków konnych (współpraca ze Stadniną Koni Michałów, Lasami Państwowymi). 8. Zagospodarowanie centrów miejscowości m.in. montaż małej infrastruktury (place zabaw, siłownie zewnętrzne, ławki, kosze na śmieci itp.). 9. Budowa wież widokowych na terenie gminy. 10. Iluminacje świetlne. Obszar Przedsięwzięcia społeczne, edukacyjne, sportowe: 1. Remonty i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne (modernizacja sal szkolnych oraz sal gimnastycznych, zakup pomocy dydaktycznych, wyposażenia TIK itp.) 2. Projekty edukacyjne szkół obejmujące: • zajęcia pozalekcyjne, w tym przygotowujące do egzaminów ósmoklasisty, • wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, • wsparcie w obszarze edukacji włączającej, • doradztwo zawodowe, • podnoszenie kwalifikacji nauczycieli,

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	• rozwijanie kompetencji kluczowych w szczególności cyfrowych (zajęcia z wykorzystaniem TIK). 3. Świetlice środowiskowe jako element pomocy Rodzinom w codziennym funkcjonowaniu. 4. Zakup sprzętu dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym samochodów bojowych i inne wyposażenie. 5. Kształcenie kadr urzędniczych organizacja szkoleń. 6. Wsparcie dla seniorów: • usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym, • organizacja Klubu/ów Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+, • posiłki z dowozem do domu, • pomoc sąsiedzka, • lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii, • rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach, • wprowadzenie „Karty Seniora”. 7. Usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: uzależnień, długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osób biernych zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem: - wsparcie psychologiczne, - wsparcie zdrowotne, - kursy i doradztwo zawodowe, - staże zawodowe, - wsparcie w podjęciu zatrudnienia. 8. Działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej: • wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży, • zatrudnienie psychologów dziecięcych, • prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów, • warsztaty i doradztwo dla rodziców, • szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych. 9. Współpraca międzynarodowa JST oraz jej jednostek (w tym szkół). 10. Organizacja szkoleń, warsztatów (m.in. rękodzielnicze, kulinarne, ekologiczne), wyjazdów studyjnych integracyjnych związanych z ludowością, promocją, integracją społeczną oraz twórczością ludową dla społeczności lokalnej w tym dla Kół Gospodyń Wiejskich, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, seniorów. 11. Zakup strojów i wyposażenia dla Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych (w tym m.in. umundurowania dla strażaków). 12. Organizacja imprez kulturalnych i wydarzeń kulturalnych w tym festynów i dożynek dla dzieci i młodzieży i osób dorosłych. 13. Utworzenie mieszkań socjalnych i/lub wspomaganych. 14. Wydłużenie godzin działalności przedszkoli i punktów przedszkolnych (powyżej 5h) oraz ich doposażenie (także rozwój zajęć dodatkowych typu

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	język angielski, logopedia, rytmika, itp.) Obszar Wsparcie przedsiębiorczości, rynku pracy: 1. Wsparcie działań rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy). 2. Wspólny system promocji produktów lokalnych, promocja gospodarcza. 3. Utworzenie placu do sprzedaży lokalnych produktów rolnych. 4. Edukacja mieszkańców m.in. poprzez szkolenia dot. nowych działalności gospodarczych, nowych i ginących zawodów, podwyższenia kwalifikacji m.in. dla osób niepełnosprawnych, osób 60+, osób bezrobotnych.
3. Góry, Kołków, Sadkówka, Karolów, Zagajów, Zagajówek	Obszar ochrona zdrowia: 1. Wyposażenie budynków POZ w Michałowie, Górach i Sędowicach w nowszy sprzęt medyczny. 2. Rozwój e-usług zdrowotnych przedsięwzięcia realizowane przez POZ. 3. Lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii zwłaszcza dla seniorów. Obszar gospodarka wodno-ściekowa: 1 Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nieopłacalna jest budowa sieci kanalizacyjnej. 2. Zakup i wymiana wszystkich wodomierzy z tradycyjnych na elektroniczne. 3. Budowa i modernizacja systemu wodnokanalizacyjnego. 4. Modernizacja (przebudowa) ujęcia wody. Obszar ochrona środowiska, energetyka odnawialna, efektywność energetyczna, zielona energia: 1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy, wymiana źródeł ciepła, montaż OZE. 2. Rozbudowa oświetlenia ulicznego w miejscach niedoświetlonych oraz na odcinkach, gdzie linia oświetleniowa nie istnieje, a powstają nowe zabudowania. 3. Modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego. 4. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych wraz z modernizacją kotłowni oraz montażem OZE. 6. Montaż instalacji fotowoltaicznych na obiektach gminnych. 7. Wsparcie montażu instalacji fotowoltaicznych na budynkach mieszkańców - dofinansowanie do paneli fotowoltaicznych montowanych na prywatnych obiektach mieszkańców. Obszar dostępność usług publicznych do osób niepełnosprawnych: 1. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. 2. Zakup wyposażenia dostosowanego i zwiększającego funkcjonalność budynków użyteczności publicznej pod kątem osób niepełnosprawnych. Obszar infrastruktura drogowa: 1. Rozbudowa dróg gminnych i ich modernizacja. 2. Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych.

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	3. Modernizacja dróg wewnętrznych/dróg dojazdowych do pól, w tym utwardzanie dróg kruszywem, poprawa jakości nawierzchni dróg we wszystkich miejscowościach gminy. 4. Rozwój sieci komunikacji pieszo-rowerowej – zaprojektowanie i wykonanie szlaków rowerowych, rozbudowa i modernizacja infrastruktury pieszo-rowerowej. 5. Przebudowa i modernizacja drogi wojewódzkiej nr 766. Obszar gospodarka odpadami: 1. Zakup pojemników na odpady komunalne dla mieszkańców (m.in. pojemniki 120l, 240l i 1100l, w tym zakup specjalnych pojemników na bioodpady), zakup przydomowych kompostowników. 2. Działalność edukacyjna z zakresu gospodarowania odpadami – kampanie edukacyjne. 3. Demontaż, transport i utylizacja wyrobów budowlanych zawierających azbest z wszelkiego rodzaju budynków na terenie gminy. Obszar Przedsięwzięcia turystyczno- kulturalne (także z zachowania dziedzictwa kulturalnego): 1. Modernizacja obiektów sportowych (sal gimnastycznych przy szkołach) i rekreacyjnych w związku z eksploatacją tych obiektów; 2. Budowa lub rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w tych sołectwach, gdzie jest taka potrzeba ze względu na potencjalnych odbiorców; m.in. budowa, modernizacja boisk z przeznaczeniem do gry np. w piłkę plażową w raz infrastrukturą towarzyszącą oraz zakup wyposażenia do gry. 3. Rozwój i poszerzenie bazy kulturalnej m.in. modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich (m.in. ławki, stoliki, sprzęt rekreacyjny, AGD, RTV) oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlic. 4. Poprawa stanu pomników i miejsc pamięci; 5. Organizacja międzygminnych imprez kulturalnych, promocja kultury, organizacja różnego rodzaju imprez typu dożynki. 6. Wydanie publikacji informacyjnych i promocyjnych m.in. przewodniki, foldery, mapy, publikacje, montaż tablic. 7. Wspólne lub indywidualne projekty realizujące hasło Gminy Michałów „Kraina koni i mięty” m.in. rozwijanie szlaków konnych (współpraca ze Stadniną Koni Michałów, Lasami Państwowymi). 8. Zagospodarowanie centrów miejscowości m.in. montaż małej infrastruktury (place zabaw, siłownie zewnętrzne, ławki kose na śmieci itp.). 9. Budowa wież widokowych na terenie gminy. Obszar Przedsięwzięcia społeczne, edukacyjne, sportowe: 1. Remonty i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne (modernizacja sal szkolnych oraz sal gimnastycznych, zakup pomocy dydaktycznych, wyposażenia TIK itp.). 2. Projekty edukacyjne szkół obejmujące: • zajęcia pozalekcyjne, w tym przygotowujące do egzaminów ósmoklasisty, • wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, • wsparcie w obszarze edukacji włączającej,

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	• doradztwo zawodowe, • podnoszenie kwalifikacji nauczycieli, • rozwijanie kompetencji kluczowych w szczególności cyfrowych (zajęcia z wykorzystaniem TIK). 3. Świetlice środowiskowe jako element pomocy Rodzinom w codziennym funkcjonowaniu. 4. Zakup sprzętu dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym samochodów bojowych i inne wyposażenie. 5. Kształcenie kadr urzędniczych organizacja szkoleń. 6. Wsparcie dla seniorów: • usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym, • organizacja Klubu/ów Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+, • posiłki z dowozem do domu, • pomoc sąsiedzka, • lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii, • rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach, • wprowadzenie „Karty Seniora”. 7. Usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: uzależnień, długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osób biernych zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem: - wsparcie psychologiczne, - wsparcie zdrowotne, - kursy i doradztwo zawodowe, - staże zawodowe, - wsparcie w podjęciu zatrudnienia. 8. Działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej: • wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży, • zatrudnienie psychologów dziecięcych, • prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów, • warsztaty i doradztwo dla rodziców, • szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych. 9. Współpraca międzynarodowa JST oraz jej jednostek (w tym szkół). 10. Organizacja szkoleń, warsztatów (m.in. rękodzielnicze, kulinarne, ekologiczne), wyjazdów studyjnych integracyjnych związanych z ludowością, promocją, integracją społeczną oraz twórczością ludową dla społeczności lokalnej w tym dla Kół Gospodyń Wiejskich, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, seniorów. 11. Zakup strojów i wyposażenia dla Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych (w tym m.in. umundurowania dla strażaków). 12. Organizacja imprez kulturalnych i wydarzeń kulturalnych w tym festynów i dożynek dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych.

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	13. Utworzenie mieszkań socjalnych i/lub wspomaganych. 14. Wydłużenie godzin działalności przedszkoli i punktów przedszkolnych (powyżej 5h) oraz ich doposażenie (także rozwój zajęć dodatkowych typu język angielski, logopedia, rytmika, itp.). 15. Budowa stacji pogodowej – Zagajów. Obszar Wsparcie przedsiębiorczości, rynku pracy: 1. Wsparcie działań rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy). 2. Wspólny system promocji produktów lokalnych, promocja gospodarcza. 3. Utworzenie placu do sprzedaży lokalnych produktów rolnych. 4. Edukacja mieszkańców m.in. poprzez szkolenia dot. nowych działalności gospodarczych, nowych i ginących zawodów, podwyższenia kwalifikacji m.in. dla osób niepełnosprawnych, osób 60+, osób bezrobotnych.
4. Sędowice, Tur Górny, Zawale Niegosławskie, Wrocieryż, Tur Piaski	Obszar ochrony zdrowia: 1. Wyposażenie budynków POZ w Michałowie, Górach i Sędowicach w nowszy sprzęt medyczny. 2. Rozwój e-usług zdrowotnych przedsięwzięcia realizowane przez POZ. 3. Lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii zwłaszcza dla seniorów. Obszar gospodarka wodno-ściekowa: 1. Zakup i wymiana wszystkich wodomierzy z tradycyjnych na elektroniczne. 2. Budowa i modernizacja systemu wodnokanalizacyjnego. Obszar ochrona środowiska, energetyka odnawialna, efektywność energetyczna, zielona energia: 1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy, wymiana źródeł ciepła, montaż OZE. 2. Rozbudowa oświetlenia ulicznego w miejscach niedoświetlonych oraz na odcinkach, gdzie linia oświetleniowa nie istnieje, a powstają nowe zabudowania. 3. Modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego. 4. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych wraz z modernizacją kotłowni oraz montażem OZE. 6. Montaż instalacji fotowoltaicznych na obiektach gminnych. 7. Wsparcie montażu instalacji fotowoltaicznych na budynkach mieszkańców. Projekt zakładałby dofinansowanie do paneli fotowoltaicznych montowanych na prywatnych obiektach mieszkańców. Obszar infrastruktura drogowa: 1. Rozbudowa dróg gminnych i ich modernizacja. 2. Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych. 3. Modernizacja dróg wewnętrznych/dróg dojazdowych do pól, w tym utwardzanie dróg kruszywem, poprawa jakości nawierzchni dróg we wszystkich miejscowościach gminy.

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	Obszar gospodarka odpadami: 1. Zakup pojemników na odpady komunalne dla mieszkańców (m.in. pojemniki 120l, 240l i 1100l, w tym zakup specjalnych pojemników na bioodpady), zakup przydomowych kompostowników. 2. Działalność edukacyjna z zakresu gospodarowania odpadami – kampanie edukacyjne. 3. Demontaż, transport i utylizacja wyrobów budowlanych zawierających azbest z wszelkiego rodzaju budynków na terenie gminy. Obszar dostępność usług publicznych do osób niepełnosprawnych: 1. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. 2. Zakup wyposażenia dostosowanego i zwiększającego funkcjonalność budynków użyteczności publicznej pod kątem osób niepełnosprawnych. Obszar Przedsięwzięcia turystyczno- kulturalne (także z zachowania dziedzictwa kulturalnego): 1. Modernizacja obiektów sportowych (sal gimnastycznych przy szkołach) i rekreacyjnych w związku z eksploatacją tych obiektów; 2. Budowa lub rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w tych sołectwach, gdzie jest taka potrzeba ze względu na potencjalnych odbiorców; m.in. budowa, modernizacja boisk z przeznaczeniem do gry np. w piłkę plażową w raz infrastrukturą towarzyszącą oraz zakup wyposażenia do gry. 3. Rozwój i poszerzenie bazy kulturalnej m.in. modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich (m.in. ławki, stoliki, sprzęt rekreacyjny, AGD, RTV) oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlic. 4. Poprawa stanu pomników i miejsc pamięci; 5. Organizacja międzygminnych imprez kulturalnych, promocja kultury, organizacja różnego rodzaju imprez typu dożynki. 6. Wydanie publikacji informacyjnych i promocyjnych m.in. przewodniki, foldery, mapy, publikacje, montaż tablic. 7. Wspólne lub indywidualne projekty realizujące hasło Gminy Michałów „Kraina koni i mięty” m.in. rozwijanie szlaków konnych (współpraca ze Stadniną Koni Michałów, Lasami Państwowymi). 8. Zagospodarowanie centrów miejscowości m.in. montaż małej infrastruktury (place zabaw, siłownie zewnętrzne, ławki kose na śmieci itp.). 9. Budowa wież widokowych na terenie gminy. Obszar Przedsięwzięcia społeczne, edukacyjne, sportowe: 1. Remonty i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne (modernizacja sal szkolnych oraz sal gimnastycznych, zakup pomocy dydaktycznych, wyposażenia TIK itp.). 2. Projekty edukacyjne szkół obejmujące: • zajęcia pozalekcyjne, w tym przygotowujące do egzaminów ósmoklasisty, • wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, • wsparcie w obszarze edukacji włączającej, • doradztwo zawodowe, • podnoszenie kwalifikacji nauczycieli, • rozwijanie kompetencji kluczowych w szczególności cyfrowych (zajęcia z wykorzystaniem TIK).

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	3. Świetlice środowiskowe jako element pomocy Rodzinom w codziennym funkcjonowaniu. 4. Zakup sprzętu dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym samochodów bojowych i inne wyposażenie. 5. Kształcenie kadr urzędniczych organizacja szkoleń. 6. Wsparcie dla seniorów: • usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym, • organizacja Klubu/ów Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+, • posiłki z dowozem do domu, • pomoc sąsiedzka, • lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii, • rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach, • wprowadzenie „Karty Seniora”. 7. Usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: uzależnień, długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osób biernych zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem: - wsparcie psychologiczne, - wsparcie zdrowotne, - kursy i doradztwo zawodowe, - staże zawodowe, - wsparcie w podjęciu zatrudnienia. 8. Działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej: • wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży, • zatrudnienie psychologów dziecięcych, • prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów, • warsztaty i doradztwo dla rodziców, • szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych. 9. Współpraca międzynarodowa JST oraz jej jednostek (w tym szkół). 10. Organizacja szkoleń, warsztatów (m.in. rękodzielnicze, kulinarne, ekologiczne), wyjazdów studyjnych integracyjnych związanych z ludowością, promocją, integracją społeczną oraz twórczością ludową dla społeczności lokalnej w tym dla Kół Gospodyń Wiejskich, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, seniorów. 11. Zakup strojów i wyposażenia dla Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych (w tym m.in. umundurowania dla strażaków). 12. Organizacja imprez kulturalnych i wydarzeń kulturalnych w tym festynów i dożynek dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych. 13. Utworzenie mieszkań socjalnych i/lub wspomaganych. 14. Wydłużenie godzin działalności przedszkoli i punktów przedszkolnych (powyżej 5h) oraz ich doposażenie (także rozwój zajęć dodatkowych typu

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	język angielski, logopedia, rytmika, itp.). Obszar Wsparcie przedsiębiorczości, rynku pracy: 1. Wsparcie działań rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy). 2. Wspólny system promocji produktów lokalnych promocją gospodarczą. 3. Edukacja mieszkańców m.in. poprzez szkolenia dot. nowych działalności gospodarczych, nowych i ginących zawodów, podwyższenia kwalifikacji m.in. dla osób niepełnosprawnych, osób 60+, osób bezrobotnych.
5. Pawłowice, Jelcza Mała, Jelcza Wielka, Tur Dolny	Obszar gospodarka wodno-ściekowa: 1. Zakup i wymiana wszystkich wodomierzy z tradycyjnych na elektroniczne. 2. Budowa i modernizacja systemu wodnokanalizacyjnego. Obszar ochrona środowiska, energetyka odnawialna, efektywność energetyczna, zielona energia: 1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy, wymiana źródeł ciepła, montaż OZE. 2. Rozbudowa oświetlenia ulicznego w miejscach niedoświetlonych oraz na odcinkach, gdzie linia oświetleniowa nie istnieje, a powstają nowe zabudowania. 3. Modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego. 4. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych wraz z modernizacją kotłowni oraz montażem OZE. 6. Montaż instalacji fotowoltaicznych na obiektach gminnych. 7. Wsparcie montażu instalacji fotowoltaicznych na budynkach mieszkańców - dofinansowanie do paneli fotowoltaicznych montowanych na prywatnych obiektach mieszkańców. Obszar infrastruktura drogowa: 1. Rozbudowa dróg gminnych i ich modernizacja. 2. Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych. 3. Modernizacja dróg wewnętrznych/dróg dojazdowych do pól, w tym utwardzanie dróg kruszywem, poprawa jakości nawierzchni dróg we wszystkich miejscowościach gminy. 4. Rozwój sieci komunikacji pieszo-rowerowej – zaprojektowanie i wykonanie szlaków rowerowych, rozbudowa i modernizacja infrastruktury pieszo-rowerowej. Obszar gospodarka odpadami: 1. Zakup pojemników na odpady komunalne dla mieszkańców (m.in. pojemniki 120l, 240l i 1100l, w tym zakup specjalnych pojemników na bioodpady), zakup przydomowych kompostowników. 2. Działalność edukacyjna z zakresu gospodarowania odpadami – kampanie edukacyjne. 3. Demontaż, transport i utylizacja wyrobów budowlanych zawierających azbest z wszelkiego rodzaju budynków na terenie gminy. Obszar dostępność usług publicznych do osób niepełnosprawnych:

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	1. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. 2. Zakup wyposażenia dostosowanego i zwiększającego funkcjonalność budynków użyteczności publicznej pod kątem osób niepełnosprawnych. Obszar Przedsięwzięcia turystyczno- kulturalne (także z zachowania dziedzictwa kulturalnego): 1. Modernizacja obiektów sportowych (sal gimnastycznych przy szkołach) i rekreacyjnych w związku z eksploatacją tych obiektów; 2. Budowa lub rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w tych sołectwach, gdzie jest taka potrzeba ze względu na potencjalnych odbiorców; m.in. budowa, modernizacja boisk z przeznaczeniem do gry np. w piłkę plażową w raz infrastrukturą towarzyszącą oraz zakup wyposażenia do gry. 3. Rozwój i poszerzenie bazy kulturalnej m.in. modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich (m.in. ławki, stoliki, sprzęt rekreacyjny, AGD, RTV) oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlic. 4. Poprawa stanu pomników i miejsc pamięci. 5. Organizacja międzygminnych imprez kulturalnych, promocja kultury, organizacja różnego rodzaju imprez typu dożynki. 6. Wydanie publikacji informacyjnych i promocyjnych m.in. przewodniki, foldery, mapy, publikacje, montaż tablic. 7. Wspólne lub indywidualne projekty realizujące hasło Gminy Michałów „Kraina koni i mięty” m.in. rozwijanie szlaków konnych (współpraca ze Stadniną Koni Michałów, Lasami Państwowymi). 8. Zagospodarowanie centrów miejscowości m.in. montaż małej infrastruktury (place zabaw, siłownie zewnętrzne, ławki kose na śmieci itp.). 9. Budowa wież widokowych na terenie gminy. Obszar Przedsięwzięcia społeczne, edukacyjne, sportowe: 1. Remonty i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne (modernizacja sal szkolnych oraz sal gimnastycznych, zakup pomocy dydaktycznych, wyposażenia TIK itp.). 2. Projekty edukacyjne szkół obejmujące: • zajęcia pozalekcyjne, w tym przygotowujące do egzaminów ósmoklasisty, • wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, • wsparcie w obszarze edukacji włączającej, • doradztwo zawodowe, • podnoszenie kwalifikacji nauczycieli, • rozwijanie kompetencji kluczowych w szczególności cyfrowych (zajęcia z wykorzystaniem TIK). 3. Świetlice środowiskowe jako element pomocy Rodzinom w codziennym funkcjonowaniu. 4. Zakup sprzętu dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym samochodów bojowych i inne wyposażenie. 5. Kształcenie kadr urzędniczych organizacja szkoleń. 6. Wsparcie dla seniorów: • usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym, • organizacja Klubu/ów Seniora, Senior+, Dzienny Dom Senior+, • posiłki z dowozem do domu,

Obszar strategicznej interwencji	Kluczowe kierunki działań
	• pomoc sąsiedzka, • lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii, • rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach, • wprowadzenia „Karty Seniora”. 7. Usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: uzależnień, długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osób biernych zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem: - wsparcie psychologiczne, - wsparcie zdrowotne, - kursy i doradztwo zawodowe, - staże zawodowe, - wsparcie w podjęciu zatrudnienia. 8. Działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej: • wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży, • zatrudnienie psychologów dziecięcych, • prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów, • warsztaty i doradztwo dla rodziców, • szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych. 9. Współpraca międzynarodowa JST oraz jej jednostek (w tym szkół). 10. Organizacja szkoleń, warsztatów (m.in. rękodzielnicze, kulinarne, ekologiczne), wyjazdów studyjnych integracyjnych związanych z ludowością, promocją, integracją społeczną oraz twórczością ludową dla społeczności lokalnej w tym dla Kół Gospodyń Wiejskich, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, seniorów. 11. Zakup strojów i wyposażenia dla Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych (w tym m.in. umundurowania dla strażaków). 12. Organizacja imprez kulturalnych i wydarzeń kulturalnych w tym festynów i dożynek dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych. Obszar Wsparcie przedsiębiorczości, rynku pracy: 1. Wsparcie działań rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy). 2. Wspólny system promocji produktów lokalnych promocją gospodarczą. 3. Edukacja mieszkańców m.in. poprzez szkolenia dot. nowych działalności gospodarczych, nowych i ginących zawodów, podwyższenia kwalifikacji m.in. dla osób niepełnosprawnych, osób 60+, osób bezrobotnych.

źródło: opracowanie własne

VIII. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia rozwoju jest dokumentem zawierającym podstawowe wytyczne dotyczące kierunków rozwoju gminy ujęte w cele strategiczne i planowane zadania. Zarządzanie realizacją Strategii odbywa się – najpierw - na poziomie celów strategicznych oraz operacyjnych, a następnie kierunków działań służących realizacji tych celów. Na każdym z tych poziomów ustalono układ instytucjonalny, podmioty zaangażowane w zarządzanie oraz funkcje i zasady pracy poszczególnych zespołów. Zarządzanie *Strategią rozwoju* będzie przebiegać zgodnie ze schematem podzielonym na etapy planowania, realizacji, monitorowania i ewaluacji. Zatem schemat zarządzania strategicznego przedstawia się następująco:

Poziomy realizacji Strategii	Poziomy instytucjonalnego zarządzania	Etapy
- cele strategiczne, - cele operacyjne, - kierunki działań - projekty	- Wójt Gminy Michałów, - Komitet zarządzający wdrażaniem Strategii - Koordynator Strategii - koordynatorzy projektów	- planowanie, - realizacja, - monitorowanie, - ewaluacja

System wdrażania i monitorowania strategii

Cele strategiczne będą realizowane poprzez cele operacyjne, które definiuje się jako zbiór projektów, których realizacja zmierza do osiągnięcia określonego celu strategicznego. Wdrażanie Strategii będzie zatem odbywać się operacyjnie poprzez zarządzanie projektami.

Po przeprowadzonej ogólnej weryfikacji wykonalności projektu pod kątem prawnym, organizacyjnym, środowiskowym i finansowym Koordynator wdrażania Strategii, przedstawia go Wójtowi do akceptacji. Zarekomendowany projekt, Wójt konsultuje ze Skarbnikiem i Radą Gminy oraz dokonuje ostatecznego zatwierdzenia lub go odrzuca.

Zbiór takich projektów jest podstawą do konstruowania planów inwestycyjnych, które zostaną bezpośrednio przełożone na roczny budżet gminy oraz wieloletnie planowanie wydatków.

Metodyka zarządzania projektami realizowanymi przez Urząd Gminy w Michałowie oraz przez jednostki organizacyjne, stała się podstawą systemu zarządzania strategicznego w oparciu o zapisy Strategii rozwoju.

Wdrażanie Strategii

Właściwy proces wdrażania *Strategii* wymaga wspólnych wysiłków pracowników Urzędu Gminy oraz społeczności lokalnej. Konieczne jest również rejestrowanie, analiza i aktualizacja kluczowych uwarunkowań rozwoju, które zapewni możliwości elastycznego reagowania na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne. Mogą one bowiem spowodować konieczność modyfikacji celów przyjętych w Strategii oraz wymuszać zmianę sposobów ich realizacji. Dlatego ważne jest, aby podejmować następujące działania:

- w corocznym *Raporcie o stanie gminy* należy uwzględnić jakie przedsięwzięcia zostały zrealizowane w poprzednim roku oraz jakie są w trakcie realizacji,
- jeśli nie zajdą szczególne okoliczności wymagające wcześniejszej aktualizacji, Strategia powinna być zaktualizowana przynajmniej raz w okresie jej obowiązywania,

- w kolejnych latach sprawozdanie z realizacji działań zawartych w Strategii przedstawiane będą na sesji, gdzie prezentowany jest Raport o stanie gminy,
- szczegółowe projekty realizujących strategię, powinny być przygotowywane od marca do września każdego roku na podstawie sugestii kierowników jednostek oraz decyzji Wójta i Rady Gminy,
- osobą odpowiedzialną za zebranie, opracowanie i przedstawienie informacji na sesji Rady każdego roku będzie powołany przez Wójta Koordynator Strategii,
- Rada Gminy będzie oceniać skuteczność wdrażania Strategii raz w roku podczas sesji na której prezentowany będzie Raport o stanie gminy.

Szczegółowy plan monitorowania i ewaluacji zapisów Strategii przedstawia się następująco:

Miesiąc	Zadanie	Odpowiedzialność
II	Aktualizacja raportu o stanie gminy	Sekretarz
VI	Informacja na sesji Rady o stanie realizacji Strategii	Koordynator Strategii
III-VIII	Przygotowanie aktualizacji Strategii (o ile będzie tak potrzeba)	Sekretarz i Koordynator Strategii
IX	Uchwała Rady w sprawie ewentualnej aktualizacji Strategii.	Rada Gminy
IX-X	Składanie wniosków do projektu budżetu na kolejny rok.	Sołtysi, Radni, Kierownicy jednostek, Skarbnik, mieszkańcy
XI	Przekazanie projektu uchwały budżetowej do Regionalnej Izby Obrachunkowej i Rady Gminy	Wójt, Skarbnik
XII	Uchwała Rady Gminy w sprawie budżetu.	Wójt, Skarbnik, Rada Gminy

Monitorowanie strategii

Przeprowadzenie procesu monitorowania Strategii odbywać się będzie na bieżąco, w cyklach corocznych, a do jego realizacji powinna zostać wyznaczona osoba lub osoby reprezentujące władze samorządowe. Ich główną funkcją będzie w szczególności pozyskiwanie informacji na temat działań / projektów realizowanych w gminie oraz ocena dotychczasowych rezultatów wdrażania Strategii oraz wskazanie konkretnych działań naprawczych.

Efektem procesu monitorowania Strategii powinna być coroczna ewaluacja efektów, obejmująca w szczególności zestawienia wartości zdefiniowanych i monitorowanych w danym okresie wskaźników efektywności realizacji poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych.

Zaleca się coroczną ewaluację wyników wdrażania Strategii - na podstawie uzyskanych wskaźników z realizacji zadań i projektów, które w danym roku są w trakcie realizacji lub zostały zakończone.

W procesie realizacji Strategii ważna jest jej kontrola oraz ocena uzyskanych efektów społecznych i gospodarczych, a także zmian w środowisku przyrodniczym. Zadanie to, mające charakter stały, nazywa się monitoringiem strategii.

Pomiar i kontrola działań strategicznych w gminie powinny odpowiadać na dwa zasadnicze pytania:

- Czy strategia jest faktycznie realizowana?
- Czy strategia przynosi zamierzone efekty?

Monitoring wdrażania Strategii musi zatem dotyczyć:

- oceny procesu realizacji strategii tj. jej celów, programów i zadań,
- oceny osiągniętych efektów rozwoju społeczno - gospodarczego oraz stanu środowiska.

Taki monitoring realizacji zapisów Strategii ma zatem dwie funkcje: sprawdzającą i korygującą.

Monitoring Strategii umożliwi więc:

- bieżącą ocenę realizacji programów i zadań oraz osiągania celów,
- prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji,
- dokonanie bieżących korekt i poprawek,
- podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych,
- informowanie społeczności lokalnej o uzyskanych wynikach.

Działania mające na celu monitorowanie Strategii rozwoju opierają się na założeniu, iż uchwalenie planów rozwojowych stanowi etap inicjujący właściwe poczynania strategiczne w aspekcie rozwoju gminy, nie zaś koniec prac.

Decydując się na budowę Strategii władze gminy opowiedziały się za nowym typem zarządzania bazującego na świadomej i perspektywicznej polityce strategicznej. Z tą myślą organizowany nadzór nad realizacją strategii, zakładać powinien trzy kierunki działania:

1. aktualizowanie danych zebranych na etapie diagnozy

W celu bardziej optymalnego wykorzystania zestawień należy aktualizować istniejące dane. Jest to jeden z zasadniczych etapów monitoringu Strategii, umożliwiający obserwację dynamiki zmian zachodzących w wybranych dziedzinach życia oraz dostrzeganie kształtujących się potrzeb mieszkańców.

Proponowana częstotliwość wspomnianych prac:

Aktualizowanie ilościowych danych statystycznych dla profilu społecznego oraz gospodarczego – raz w połowie realizacji Strategii, w miarę pojawiania się aktualnych danych za minione okresy, uzupełnianie informacji jakościowych dla profilu środowiskowego w miarę zachodzących zmian i potrzeb, monitorowanie opinii i nastrojów społecznych – lub jeśli zachodzi taka potrzeba np. przed podejmowaniem strategicznych dla gminy decyzji w celu rozpoznania stanowiska społeczności lokalnej.

2. nadzór nad realizacją kolejnych celów rozwoju i oceną efektu działań strategicznych

Nadzór nad realizacją kolejnych celów rozwoju powinien być gwarantem wdrażania planów rozwoju ustalonych w Strategii. W czasie realizacji założeń strategicznych należy zwrócić uwagę, aby sformułowana wizja oraz cele szczegółowe miały swe odzwierciedlenie w planowanych konkretnych zadaniach i ich efektywnym wdrażaniu.

3. nadzór nad zasadnością utrzymania lub zmiany wyznaczonych celów rozwojowych

Kolejny etap monitoringu stanowi nadzór nad zasadnością modyfikacji wyznaczonych celów i działań strategicznych. Decyzja o ewentualnej modyfikacji celów rozwojowych zależy w dużej mierze od tzw. luki efektywności, czyli różnicy między wyznaczonymi celami i zadaniami a wynikami wdrażania

zamierzonych celów. Jeśli pojawia się rozbieżność między planami a realizacją wówczas można, a niekiedy wręcz należy skorygować priorytety rozwojowe. Dla każdego przedsięwzięcia wyznaczone zostaną wskaźniki realizacji, które posłużą do oceny stanu wdrażania działań strategicznych. Wskaźniki te będą wykorzystane przy opracowaniu sprawozdań z realizacji rocznych planów.

Nieosiągnięcie założonych parametrów jakościowych i ilościowych (pożądanych zmian i ich wielkości) będzie podstawą do wprowadzenia działań korygujących.

Stopień realizacji przedsięwzięć mierzony wskaźnikami może wpływać na modyfikację przyjmowanych w następnych latach działań i celów.

Wskaźniki realizacji strategii

Dla każdego z celów strategicznych określono zestaw wskaźników, za pomocą których możliwe będzie monitorowanie postępu w jego osiąganiu, a także ocena stopnia satysfakcji władz samorządowych z poziomu i szybkości obserwowanych zmian.

Wskaźniki przedstawiono w rozdziale III.

Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Istotnym elementem procesu zarządzania strategicznego jest ocena wdrażania Strategii, w tym analiza osiągniętych zamierzeń i rezultatów oraz ich wpływu na sytuację społeczno-gospodarczą Gminy Michałów. W procesie ewaluacji kluczowy jest komentarz i pogłębiona refleksja na temat skuteczności podjętych działań z perspektywy czasu oraz możliwych sugestii i praktyk na przyszłość.

Ewaluacja zostanie przeprowadzona:

- w połowie okresu realizacji strategii (mid-term). Jej przedmiotem będzie ocena dotychczas podjętych działań na rzecz osiągania celów strategii;
- na zakończenie okresu obowiązywania strategii (ex-post). Jej przedmiotem będzie ocena długoterminowych efektów wdrażania strategii terytorialnej oraz rekomendacje dla kolejnej edycji dokumentu strategicznego gminy.

Przedmiotem ewaluacji będzie przede wszystkim stopień osiągnięcia celów strategicznych, skuteczność osiągania rezultatów bezpośrednich, wpływ na środowisko społeczno-gospodarcze oraz głębokości zmian (trwałości). W systemie oceny uwzględnia się stosowanie poniższych kryteriów oceny:

- **Skuteczność** - kryterium, które pozwala ocenić, w jakim stopniu zostały osiągnięte cele dokumentu opracowane na etapie planowania,
- **Efektywność** - kryterium, które pozwala ocenić stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów, czyli określić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów,
- **Użyteczność** - kryterium, które pozwala ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie strategii odpowiada zdiagnozowanym potrzebom mieszkańców,
- **Trafność** - kryterium, które pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele określone w Strategii odpowiadają potrzebom wskazanym w odniesieniu do obszaru Gminy Michałów,
- **Trwałość** - kryterium, które pozwala ocenić, w jakim stopniu pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem strategii będą nadal widoczne po zakończeniu jej realizacji.

Za ewaluację Strategii odpowiada Koordynator Strategii. Jej wyniki są poddawane omówieniu, m.in. z Komitetem zarządzającym wdrażaniem Strategii, w celu uzyskania uwag i rekomendacji.

IX. Ramy finansowe i źródła finansowania

Cele strategiczne i operacyjne, opracowane w ramach niniejszej Strategii, które stanowią podstawę do podejmowania i realizacji konkretnych projektów, mogą być finansowane z dochodów własnych samorządu oraz ze środków zewnętrznych. Wśród tych ostatnich wyróżnić możemy środki m.in.:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2027,
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW 2021-2027),
- Krajowego Planu Odbudowy (KPO),
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Rządowego Funduszu Inicjatyw Lokalnych,
- Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji,
- Wojewody Świętokrzyskiego,
- Marszałka Województwa Świętokrzyskiego,
- Starosty Pińczowskiego,
- Powiatowego Urzędu Pracy,
- pożyczki i kredyty bankowe.

W rozdziale III przy poszczególnych kierunkach działań przypisano także możliwe źródła finansowania poszczególnych projektów.

Jednocześnie nowy okres programowania środków unijnych stwarza możliwość pozyskania przez Gminę Michałów dotacji na działania służące stricte realizacji celów zawartych w przedmiotowym dokumencie strategicznym. Wykorzystanie tej możliwości w istotnym stopniu uzależniona jest od aktywności władz Gminy i jej aktywności w pozyskiwaniu nowych środków zewnętrznych.

Poniżej prezentuje krótki opis poszczególnych programów mogących stanowić źródło finansowania projektów opisanych w Strategii:

Instrumenty wynikające z polityk rozwojowych UE

Gmina Michałów będzie mogła korzystać z instrumentów przygotowywanych na nową perspektywę finansową 2021-2027, a w przypadku PROW z dodatkowej puli wynikającej z wydłużenia horyzontu realizacji tego programu.

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS)

Następca Programu Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ). Program przyczyni się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. FENIKS wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Planowany budżet z UE to z ponad 25 mld euro.

Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)

Program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (POIG) oraz Inteligentny Rozwój 2014-2020 (POIR). FENG będzie wspierał realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu będą mogli skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki,

konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji. Planowany budżet UE to ok 7,9 mld euro.

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)

Następca Programu Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Główne obszary działania FERS to: praca, edukacja, zdrowie oraz dostępność. Program będzie wspierał projekty z zakresu: poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.

Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)

Jest następcą programu Polska Cyfrowa (POPC), który w latach 2014-2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (jst) i przedsiębiorców. Planowany budżet z UE dla FERC to ok. 2 mld euro.

Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW)

Jako jedyny program ponadregionalny, realizowany będzie w Polsce po raz trzeci. Zakres wsparcia obejmuje wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, rozwój i modernizację systemu dystrybucji energii, adaptację do zmian klimatu i ochronę przyrody, zrównoważoną mobilność miejską, gospodarkę o obiegu zamkniętym, zwiększenie dostępności transportowej (drogowej i kolejowej), miejsca aktywności społecznej oraz produkty turystyczne, wsparcie podmiotów świadczących usługi sanatoryjne/uzdrowiskowe. Wkład UE do programu to 2,5 mld euro.

Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego

Na poziomie regionalnym środki polityki spójności będą dostępne w ramach kontynuacji dotychczasowych Regionalnych Programów Operacyjnych Województwa Świętokrzyskiego. Zaangażowanie środków UE w ten program wyniesie 1,403 mld euro, z czego 829 mln euro ze środków EFRR, a 277 mln euro ze środków EFS+.

Programy dedykowane obszarom wiejskim

W związku z decyzją o ustanowieniu okresu przejściowego dla obecnego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich do wykorzystania do końca 2022 pozostają środki w wysokości ok. 4,5 mld euro.

Natomiast na nową perspektywę finansową przygotowany jest Plan Strategiczny dla WPR na lata 2023-2027, który zgodnie z założeniami Wspólnej Polityki Rolnej będzie koncentrował się na wspieraniu rozwoju sektora rolno-spożywczego (w szczególności w sektorze owoców i warzyw) oraz działaniom związanym z oddziaływaniem rolnictwa na klimat i środowisko. Proponowane środki dla Polski w ramach WPR na lata 2021-2027 to 30,6 mld euro.

Krajowy Plan Odbudowy (KPO) przygotowywany na podstawie Europejskiego Planu Odbudowy

Przeznaczony na zwiększenie produktywności gospodarki oraz tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy w wybranych obszarach.

Inicjatywy zarządzane z poziomu europejskiego (np. **Erasmus+, LIFE, Cyfrowa Europa, Interreg**) lub dostępne na podstawie umów międzynarodowych (**Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego**).

Instrumenty finansowane z budżetu państwa, funduszy celowych i innych krajowych środków publicznych

Poza środkami wsparcia UE Gmina Michałów będzie mogło ubiegać się o dofinansowanie działań w ramach dostępnych instrumentów krajowych. Do najważniejszych należą:

- **Rządowy Fundusz Polski Ład:** Program Inwestycji Strategicznych, mający na celu bezzwrotne dofinansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych przez gminy, powiaty i miasta lub ich związki w całej Polsce;
- **Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg,** w ramach którego finansowane będą projekty związane z budową, przebudową, remontem dróg powiatowych lub dróg gminnych oraz przebudową dróg wewnętrznych, które po uzyskaniu właściwych parametrów technicznych będzie można zaliczyć do odpowiedniej kategorii dróg publicznych;
- **Program Rozwoju Elektromobilności,** w ramach którego finansowane będą projekty związane z rozwojem elektromobilności oraz transportem opartym na paliwach alternatywnych;
- **Program Społecznych Inicjatyw Mieszkaniowych** – to instrument wsparcia samorządów, które będą mogły realizować inwestycje w formule społecznego budownictwa czynszowego;
- **Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych,** w ramach którego rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce m.in.: na inwestycje ważne dla społeczności lokalnych;
- pozostałe programy finansowane z budżetu państwa, m.in.: w zakresie ochrony środowiska - realizowane przez NFOŚiGW, właściwy WFOŚiGW; w zakresie opieki nad osobami niepełnosprawnymi – realizowane przez PFRON, a także **Program Senior+, Program „Aktywni+” na lata 2021-2025;** w zakresie kultury, itd.

Wskazane powyżej źródła finansowania należy rozpatrywać jako katalog otwarty, który może ulec zmianom, z uwagi na aktualnie opracowywaną nową perspektywę finansowania 2021-2027. Czas realizacji projektów nastąpi w latach 2022-2030. Tym samym należy zakładać, że w tym okresie pojawią się również inne programy dofinansowujące skierowane na rozwój inwestycji w samorządach.

Identyfikacja i wybór potencjalnych źródeł, z których mogą być finansowane poszczególne przedsięwzięcia w ramach Strategii wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania tych środków. W związku z powyższym zakłada się bieżące monitorowanie źródeł finansowania przez pracowników Urzędu Gminy, co daje gwarancje ciągłej aktualizacji i dostosowywania najlepszych źródeł finansowych do realizacji zamierzonych inwestycji.

IX. Zgodność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwoju Gminy Michałów nie jest jedynym opracowaniem, które dotyczy planowania strategicznego w gminie Michałów. Samorząd posiada kilka innych dokumentów dotyczących różnych sfer rozwoju określających sposoby, które mają sprzyjać ich osiągnięciu. Ważnym elementem jest umiejętne współgranie tych opracowań ze sobą. Wzajemna komplementarność Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 z innymi dokumentami strategicznymi zarówno lokalnymi jak i ponadlokalnymi, krajowymi ma podnieść efektywność podejmowanych w jego ramach działań, a dodatkowo podnosi znacznie jego ogólną wartość oraz prawdopodobieństwo realizacji. Przedmiotowa *Strategia* jest powiązana z niżej wymienionymi dokumentami:

- Program Rewitalizacji Gminy Michałów na lata 2016–2023,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Michałów,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Michałów na lata 2014 -2017z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018 – 2022,
- Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+,
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.,
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS),
- Plan Gospodarowania Wodami na Obszarze Dorzecza Wisły,
- Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju.

Program Rewitalizacji Gminy Michałów na lata 2016–2023

Program Rewitalizacji Gminy Michałów na lata 2016–2023 został przyjęty uchwałą nr XXXII/188/2017 Rady Gminy Michałów z dnia 27.02.2017 r. w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji Gminy Michałów na lata 2016–2023. W dokumencie wyznaczono wizję, misję rewitalizacji oraz określono cele i kierunki działań. Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 jest spójna z i wpisuje się w następujące cele kierunki działań ujęte w PR:

CEL REWITALIZACJI 1. Aktywna społecznie i gospodarczo społeczność lokalna

KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. Wzmacnianie kapitału społecznego oraz włączanie osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem

KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. Pobudzanie przedsiębiorczości mieszkańców

CEL REWITALIZACJI 2 Wielofunkcyjna przestrzeń publiczna

KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych

KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. Kształtowanie estetycznej, funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej

KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3. Zachowywanie i udostępnianie zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Michałów

Plan gospodarki niskoemisyjnej to dokument o znaczeniu strategicznym. Wskazuje się w nim działania prowadzące do transformacji wszystkich sektorów gospodarki, której efektami będą: redukcja emisji gazów cieplarnianych, zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych i redukcja zużycia energii finalnej poprzez podniesienie efektywności energetycznej. W Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Michałów określono następujące cele zgodne z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030.

- wzrost liczby budynków komunalnych, mieszkalnych i użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji;
- redukcja zanieczyszczeń atmosfery przez likwidację tzw. „niskiej emisji” z sektora mieszkalnictwa;
- podniesienie poziomu wykorzystania OZE w gospodarstwach indywidualnych i przedsiębiorstwach;
- wzrost liczby zmodernizowanych systemów grzewczych i wprowadzonych w tym zakresie technologii wykorzystujących odnawialne źródła energii;
- poprawa stanu infrastruktury drogowej lokalnej;
- kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy;
- ograniczenie zużycia i kosztów energii używanej przez odbiorców;
- wprowadzenie nowoczesnych technologii w budownictwie
- poprawa bezpieczeństwa energetycznego i ekologicznego;
- wdrożenie działań nieinwestycyjnych z zakresu efektywności energetycznej i promocji OZE na terenie gminy.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Michałów na lata 2014 -2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018 – 2022

W dokumencie zdefiniowano następujące kierunki działań zgodne i wpisujące się w wyznaczoną w projekcie *Strategii* wizję gminy:

- budowa nowych i rozbudowa istniejących sieci zbiorczej kanalizacji sanitarnej,
- budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, w miejscach, gdzie uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne wskazują na nieefektywność rozwiązań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków,
- rozwój odnawialnych źródeł energii,
- prowadzenie termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej, wspieranie termomodernizacji obiektów mieszkalnych wielorodzinnych i jednorodzinnych (powinno się zapewnić ochronę ewentualnych miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków).

Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

Dokument przyjęty uchwałą nr XXX/406/21 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 marca 2021 r. Zgodność przedstawiono w rozdziale V. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

KSRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw.

Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE. Działania ujęte w Strategii Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 wpisują się w cele ujęte w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) na lata 2021-2027 został przyjęty na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (DZ. U. 2021 r. poz. 1615). Susza, obok powodzi, jest jednym z najbardziej dotkliwych, ekstremalnych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę Polski. Przeciwdziałanie skutkom suszy zarówno w Polsce, jak i w Europie stanowi coraz poważniejszy problem. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w licznych uregulowaniach prawnych m.in. w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi oraz zarządzania kryzysowego. Pierwszym etapem rozwoju suszy jest susza atmosferyczna. Najprościej rzecz ujmując jest ona konsekwencją względnie długiego okresu bez opadów atmosferycznych lub wspólnie występujących wysokich temperatur i niskich sum opadów (na skutek wysokich temperatur dochodzi do parowania wody co w konsekwencji prowadzi do obniżenia poziomu wód).

Susza rolnicza jest bezpośrednim następstwem długotrwałej suszy atmosferycznej. Długotrwały brak opadów w naturalnej konsekwencji prowadzi do spadku zawartości wody w glebie. Jest to szczególnie poważne zagrożenie dla rolników i ich upraw. Niedostateczna ilość wody może być czynnikiem, który doprowadzi do poważnych strat w uprawach, przekładając się na spadek ogólnej produkcji roślinnej. Skutki takiej sytuacji możemy odczuć wszyscy jako konsumenci produktów rolnych (spadek produkcji przełoży się na wzrost cen).

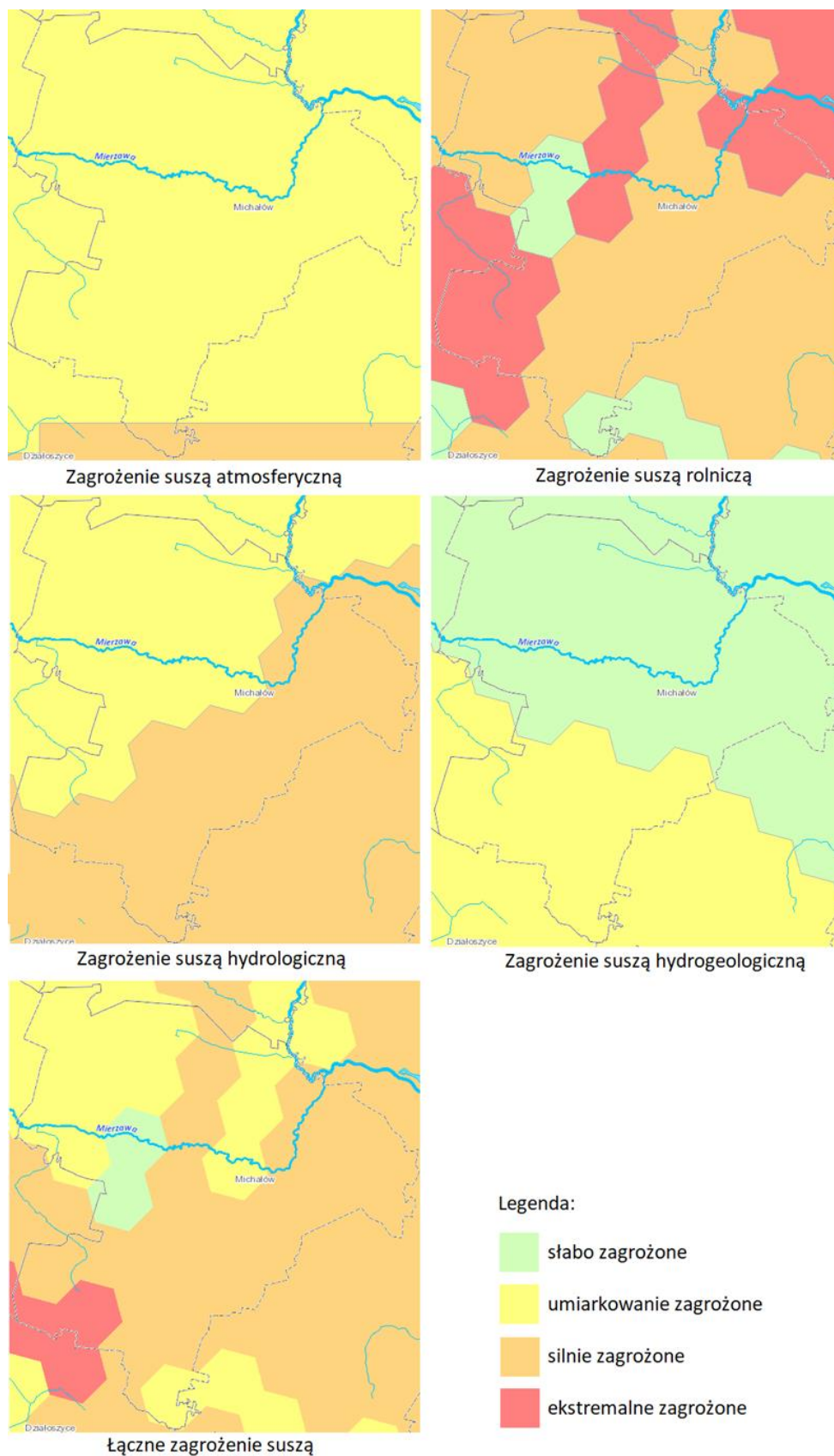
Susza hydrologiczna jest kolejnym etapem rozwoju suszy. Dochodzi do niej wówczas, gdy poprzednie dwa etapy niebezpiecznie się przedłużają. Charakteryzuje się pogłębieniem stanów uprzednio wskazanych a także obniżeniem stanów wód w rzekach, jeziorach oraz zbiornikach wodnych poniżej przyjętych stanów średnich.

Susza hydrogeologiczna jest ostatnim i w konsekwencji najgroźniejszym etapem rozwoju zjawiska suszy. Charakteryzuje się wyraźnym obniżeniem poziomu wód podziemnych w stosunku do stanu średniego. Zjawisko to można obserwować np. na przykładzie wysychających studni przydomowych. Wystąpienie tego etapu suszy stanowi ogromne zagrożenie dla człowieka oraz dla całego systemu gospodarczo – społecznego państwa.

Mapy przedstawione na stronie https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpPPSS wskazują, iż:

- zdecydowana większość terenu gminy Michałów to obszar charakteryzujący się zarówno silnym i ekstremalnym zagrożeniem wystąpienia suszy rolniczej, tylko niewielki obszar gminy to obszar o słabym zagrożeniu wystąpienia suszy rolniczej,
- na obszarze gminy występują obszary charakteryzujące się umiarkowanym i silnym zagrożeniem wystąpienia suszy hydrologicznej,
- słabym i umiarkowanym zagrożeniem wystąpienia suszy hydrogeologicznej.

Według klas łączonego zagrożenia suszą na terenie gminy Michałów występują zarówno obszary słabego zagrożenia suszą, umiarkowanego, silnego jak i ekstremalnego zagrożenia.

Mapa 18. Mapa łącznego zagrożenia suszą suma klas zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną – ocena w siatce pól podstawowych
 źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPPSS

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 zakłada i promuje działania minimalizujące skutki suszy, podejmowane zarówno przez samorząd, mieszkańców, jak i organy administracji rządowej. Wskazuje na to cel strategiczny 5 Zielona Gmina Michałów. W ramach ww. celu strategicznego przewidziano szereg działań związanych z ochroną środowiska naturalnego, podnoszeniem świadomości ekologicznej mieszkańców, rozwojem infrastruktury komunalnej, likwidowaniem zbiorników bezodpływowych na rzecz sieci kanalizacyjnej i przydomowych oczyszczalni ścieków. W tym zakresie Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 jest spójna z Planem Przeciwdziałania Skutkom Suszy. Zgodnie z art. 184 ust. 2 ustawy – Prawo wodne PPSS obejmuje:

- 1) analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;
- 2) propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;
- 3) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;
- 4) działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Główny cel dokumentu, czyli przeciwdziałanie skutkom suszy doprecyzowany jest przez 4 cele szczegółowe:

- 1) skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy;
- 2) zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy;
- 3) edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy;
- 4) formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Jednym z elementów Planu jest katalog działań, w którym znajdują się konkretne, mierzalne rozwiązania, które należy wdrożyć, aby ograniczyć skutki suszy. Poprzez wskazany katalog działań realizowany jest cel główny dokumentu. Wśród rekomendowanych działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy znajdują się:

- Działania służące zwiększeniu retencji oraz wspierające przeciwdziałanie skutkom suszy - na terenie gminy Michałów przewidziane w tym zakresie jest zadanie pt. „Zrównoważony rozwój gospodarczy zlewni rzeki Nidy w związku z obszarami Natura 2000-etap 1”,
- Działania związane ze zwiększeniem retencji korytowej w zlewniach na obszarach wiejskich.

Przedstawione w dokumencie działania, po ich wdrożeniu przyczynią się do minimalizowania skutków suszy. Wśród proponowanych działań znajdują się działania związane ze zwiększeniem retencji (zarówno sztucznej, jak i naturalnej), działania formalne, a także działania edukacyjne. Wśród działań związanych ze zwiększeniem retencji wskazano działania mające ograniczyć spływ powierzchniowy i zatrzymanie wody w przyrodzie, w glebie – w miejscu, gdzie spadł opad. Ponadto proponuje się m.in. przebudowę urządzeń melioracyjnych z funkcji odwadniającej na nawadniającą – odwadniające, zachowanie mokradeł, czy budowę zbiorników wodnych – zarówno zlokalizowanych na ciekach, jak i przykorytowych. Poza działaniami zwiększającymi ilość wody w przyrodzie, wskazano działania formalne, które umożliwią działanie, w trakcie wystąpienia zjawiska suszy, mające na celu łagodzenie jej skutków. Wśród nich należy wymienić m.in. czasowe ograniczenie korzystania z wód.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy jest zgodny z celami środowiskowymi, w zakresie dobrego stanu wód, o których jest mowa w Ramowej Dyrektywie Wodnej. Przeciwdziałanie skutkom suszy wpisuje się bezpośrednio w cel strategiczny **5 Zielona Gmina Michałów**, Cel operacyjny nr 6: „Poprawa dostępności dla infrastruktury z obszaru gospodarki wodno-ściekowej oraz retencyjnej”, Cel

operacyjny nr 7: „Zwiększenie liczby działań na rzecz ochrony środowiska, energetyki odnawialnej, efektywności energetycznej, zielonej energii”, Cel operacyjny nr 9: „Rozwój infrastruktury związanej z gospodarką odpadami”.

Plan Gospodarowania Wodami na Obszarze Dorzecza Wisły

Obszar gminy Michałów położony jest w dorzeczu Wisły, w regionie wodnym Górnej -Zachodniej Wisły, a najważniejszymi ciekami znajdującymi się w granicach gminy są: Nida, Mierzwa i Cieku od Tura. Na obszarze dorzecza Wisły wyznaczonych jest obecnie:

- 2251 JCWP
- 94 JCW podziemnych.

Na obszarze dorzecza Wisły ustanowiono również obszary chronione, które w szczególny sposób są traktowane w planie gospodarowania wodami – pełen wykaz obszarów chronionych obejmuje³:

- jednolite części wód przeznaczone do poboru wody na potrzeby dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi,
- jednolite części wód przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
- obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód,
- obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie,
- obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym.

Obszar gminy Michałów znajduje się w zasięgu następujących Jednolitych Części Wód Powierzchniowych:

³ Zgodnie z art. 16 ust. 32 ustawy z 20 lipca 2017r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 2625, 2687, z 2023 r. poz. 295.)

Tabela 5. Wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych znajdujących się na terenie Gminy Michałów

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
RW20001121699	Nida od Ciekłu od Korytnicy do ujścia	NAT	Zły stan wód	zagrożona	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności ciekłu dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności ciekłu według wymagań gatunków chronionych stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	Działania podstawowe: Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych: 1. Utrzymanie kęp drzew i krzewów (działanie fakultatywne) [perkozek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zauszniak, gęgawa, krakwa, głowienka, czernica, wodnik, kokoszka, łyska, śmieszka, remiz]. Pozostawianie na wyspach i groblach drzew i skupisk krzewów. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy). 2. Zaleca się ochronę obszarów źródliskowych, poprzez odstąpienie od zmian ich użytkowania, a w szczególności trwałego wylesiania lub zamiany użytków zielonych w grunty orne, z wyjątkiem realizacji zadań służących ich ochronie i racjonalnemu udostępnieniu turystycznemu. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 3. Zaleca się odstąpienie od działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach, jak też w obszarach parowód, dolin rzecznych i strefach źródliskowych cieków. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 4. Zaleca się oparcie gospodarki rybackiej na aktualnym rozpoznaniu składu taksonomicznego oraz bazy pokarmowej ryb. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 5. Zaleca się opracowanie bilansu wodno-gospodarczego dla zlewni, w których prowadzona jest stawowa gospodarka rybacka. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 6. Zaleca się pozostawianie stałych i okresowych oczek wodnych oraz terenów

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
						podmokłych. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 7. Zaleca się przyspieszenie budowy kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków, w tym: a) podłączenie do oczyszczalni ścieków wszelkich nowych obiektów produkcyjnych, usługowych, w tym turystycznych i mieszkalnych, b) uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenach nieobjętych dotychczas systemem kanalizacji sanitarnej. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 8. Zaleca się utrzymanie naturalnego kształtu i przebiegu koryt wszystkich cieków w granicach Parku, z wyjątkiem sytuacji wynikających z odrębnych przepisów. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 9. Zaleca się utrzymywanie, przez niezbędne zarybienia, stałego poziomu liczebności gatunków ryb szczególnie eksploatowanych przez wędkarzy, a także wykazujących regres stanu z innych powodów. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 10. Zaleca się uwzględnienie w gospodarce rybackiej potrzeb ochrony gatunków rzadkich, zagrożonych i chronionych oraz objętych lokalnymi i krajowymi programami ochrony czynnej. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 11. Zaleca się w strefach intensywnego spływu powierzchniowego, pozostawienie lub tworzenie wzdłuż cieków i zbiorników wodnych, co najmniej 5. metrowego pasa trzcinowisk, zadrzewień i zakrzaczeń tworzących naturalną strefę buforową. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 12. Zaleca się wprowadzenie zakazu zarybiania wód Parku obcymi geograficznie gatunkami ryb, a w przypadku stwierdzenia sukcesywne ich eliminowanie. (Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy). 13. Monitoring obejmujący: -ocenę zmian warunków hydrogeologicznych i hydrologicznych rezerwatu, w tym wypływów, wchłonnów i przepływu Potoku Skorocickiego; -ocenę stanu zmian morfologicznych na terenie rezerwatu; - ocenę stanu odsłonięcia stanowisk geologicznych i geomorfologicznych rezerwatu. (rez. Skorocice). 14. zachowanie siedliska gatunków stanowiących przedmioty ochrony w obszarze [bąk; bączek; podgorzałka; błotniak stawowy; zielonka; rybitwa białowąsa;

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
						podróżniczek] (działanie obligatoryjne). Utrzymanie powierzchni zbiorników. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. Działanie coroczne. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy). 15. Zmiana sposobu hodowli ryb (działanie fakultatywne) [bąk; bączek; podgorzałka; błotniak stawowy; zielonka; rybitwa białowąsa; podróżniczek]. Chów i hodowla ryb w stawach typu karpiego w ilości nieprzekraczającej 1,5 t/ha powierzchni użytkowej stawu, utrzymywanie lustra wody na stałym poziomie na stawach handlowych w okresie: 1 marca - 15 sierpnia. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy). 16. Utrzymywanie roślinności wynurzonej na stawach (działanie fakultatywne) [bąk; bączek; podgorzałka; błotniak stawowy; zielonka; rybitwa białowąsa; podróżniczek]. Utrzymywanie szuwarów w ilości od 16% do 40% ogólnej powierzchni stawów. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy). 17. Utrzymanie kęp drzew i krzewów (działanie fakultatywne) [bąk; bączek; podgorzałka; błotniak stawowy; zielonka; rybitwa białowąsa; podróżniczek]. Pozostawianie na wyspach i groblach drzew i skupisk krzewów. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy). 18. Utrzymanie kluczowych żerowisk (działanie fakultatywne) [bąk; bączek; podgorzałka; błotniak stawowy; zielonka; rybitwa białowąsa; podróżniczek].

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
						Działanie dotyczy w szczególności przedmiotów ochrony: A142, A153, A156, A160 i A162. Utrzymywanie mułu o miąższości nie mniejszej niż 30 cm na co najmniej 25% sumarycznej powierzchni poszczególnych kompleksów stawów rybnych. Szczególnie istotne jest wykonanie tego działania na stawach rybnych w Górkach, na stawach: „Królewski”, „Gliniak”, „Hetman”, „Kancierz” i „Kasztelan”. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy). 19. Zachowanie siedliska gatunków stanowiących przedmioty ochrony w obszarze (działanie obligatoryjne) [perkozek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zausznik, gęgawa, krakwa, głowienka, czernica, wodnik, kokoszka, łyska, śmieszka, remiz]. Utrzymanie powierzchni zbiorników. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy). 20. Zmiana sposobu hodowli ryb (działanie fakultatywne) [perkozek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zausznik, gęgawa, krakwa, głowienka, czernica, wodnik, kokoszka, łyska, śmieszka, remiz]. Chów i hodowla ryb w stawach typu karpiego w ilości nieprzekraczającej 1,5 t/ha powierzchni użytkowej stawu, utrzymywanie lustra wody na stałym poziomie na stawach handlowych w okresie: 1 marca - 15 sierpnia. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
						Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy). 21. Utrzymywanie roślinności wynurzonej na stawach (działanie fakultatywne) [perkozek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zauszniak, gęgawa, krakwa, głowienka, czernica, wodnik, kokoszka, łyska, śmieszka, remiz]. Utrzymywanie szuwarów w ilości od 16% do 40% ogólnej powierzchni stawów, pozostawienie istniejących wysp z szuwarami. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. Obręb Chotel Czerwony: 884; Obręb Górki_AR_3: 1/1 - 1/4; 3-5; 9/1-9/5; 11/8; 12; 14 -16; 22/2; 23; 25/1; 25/2; 27; 28/1 - 28/4; 35/2; 38; 40; 45-46; 48; Obręb Korytnica: 1993/2; 376; Obręb Młodzawy Duże: 810. (Obszar Natura 2000 Dolina Nidy). 22. Odmulanie [3260]. Odmulanie koryt cieków. Obszar wdrażania: Bełk: 611/1; 613/1; Motkowice: 747; Niegosławice: 143/1; Rudawa: 715; Skowronno Dolne: 740/1; 740/3; Sobowice: 808/1; 808/2; Stawy: 1422/1; Wiślica: 926; Żurawniki: 491 lub/i w miejscach wskazanych po wykonaniu inwentaryzacji terenowej i uzupełnieniu stanu wiedzy. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska). 23. Utrzymanie siedliska [3150]. Odstąpienie od makroniwelowania terenu, zasypywania oraz osuszania. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska). 24. Odmulanie [3150] raz na 3 lata w okresie jesiennym (X – XI) około 30 % danego zbiornika - za każdym razem na innej powierzchni. Wybrane ze zbiorników namuły wywieźć. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska). 25. Prześwietlenie drzew i krzewów wzdłuż brzegów [3150]. Wycinka drzew i krzewów pomiędzy 16 października a końcem lutego - w pasie do 10 m od brzegów utrzymywać zwarcie koron nie większe niż 60%. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska). 26. Prześwietlenie drzew i krzewów wzdłuż brzegów [3260]. Wycinka drzew i krzewów pomiędzy 16 października a końcem lutego - w pasie do 10 m od brzegów utrzymywać zwarcie koron nie większe niż 60%. Działanie ciągłe,

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
						pomiędzy 16 października a końcem lutego; Nie rzadziej niż raz na 3 lata. Bełk: 611/1; 613/1; Motkowice: 747; Niegosławice: 143/1; Rudawa: 715; Skowronno Dolne: 740/1; 740/3; Sobowice: 808/1; 808/2; Stawy: 1422/1; Wiślica: 926; Żurawniki: 491. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska). 27. Utrzymanie siedliska [traszka grzebieniasta, kumak nizinny]. Poprzez odstąpienie od przekształcania trwałych użytków zielonych i nieużytków w sąsiedztwie zbiorników w grunty o innym przeznaczeniu; odstąpienie od wykonywania prac ziemnych powodujących obniżenie poziomu wód gruntowych, nawożenia, składowania odpadów i zanieczyszczania gleb i wód. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska). 28. Utrzymanie siedliska [7230]. Odstąpienie od przekształcania terenu, w szczególności poprzez odstąpienie od makroniwelowania terenu, zalesiania, osuszania lub stałego zalewania. Koszenie z wywiezieniem biomasy co najmniej raz na 3 lata ale nie częściej niż 1 raz w roku. (Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska). Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych: 29. Modernizacja części osadowej oraz rozbudowa oczyszczalni ścieków w aglomeracji Łączna w celu poprawy jakości odprowadzanych ścieków (ID oczyszczalni: PLSW0340). 30. Modernizacja oczyszczalni ścieków w aglomeracji Marzysz w celu poprawy jakości odprowadzanych ścieków (ID oczyszczalni: PLSW0360). 31. Modernizacja oczyszczalni ścieków w aglomeracji Wiślica w celu poprawy jakości odprowadzanych ścieków (ID oczyszczalni: PLSW0470N). 32. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń. 33. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50). 34. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta.

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
						35. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. 36. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. 37. Kontrola przestrzegania warunków stosowania środków ochrony roślin Działania uzupełniające: 1. Ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe JCWP 2. Przywrócenie drożności korytarza ekologicznego rzeki Nidy i jej dopływów - udroźnienie barier migracyjnych dla organizmów wodnych na rzece Nida i Brzeźnica. 3. Przywróceniu drożności korytarza ekologicznego rzeki Nidy i jej dopływów, poprzez udroźnienie barier migracyjnych dla organizmów wodnych na rzece Nida umożliwiając dwukierunkową migrację organizmów wodnych przez istniejące obiekty hydrotechniczne, przy zastosowaniu rozwiązań „bliskich naturze”. 4. Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych. 5. Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP 6. Renaturyzacja delty śródlądowej rzeki Nidy
RW2000062139829	Sancygniówka	NAT	zły stan wód	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot ogólny]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	Działania podstawowe: 1. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających.

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
					stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [nikiel(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	
RW20000621669	Mierzawa	SZCW	zły stan wód	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	Działania podstawowe: 1. Działania renaturyzacyjne 2. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50). Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. 3. Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Kozubowski Park Krajobrazowy). 4. Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Nadnidziański Park Krajobrazowy). 5. Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
						PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Obszar Natura 2000 Dolina Mierzawy). 6. Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Mierzawy). 7. Rozpoznanie zasadności, a w przypadku jej stwierdzenia wprowadzenie w PZO/PO działań dot. wskazań obejmujących: zakres prac utrzymaniowych (modyfikacja, zaniechanie, prowadzenie prac zgodnie z katalogiem dobrych praktyk prac utrzymaniowych itp.), wprowadzenie modyfikacji renaturyzujących w ramach prac utrzymaniowych wg katalogu KPRWP, poprawę warunków siedliskowych w korycie, odtwarzanie siedlisk w korycie i strefie brzegowej w ramach prac renaturyzacyjnych wg KPRWP (zgodnie z celami środowiskowymi dla obszaru chronionego, adekwatnie do natężenia istniejącej presji) (Obszar Natura 2000 Ostoja Gaj). 8. Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
						9. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. 10. Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie dopływu zanieczyszczeń. Działania uzupełniające 1. Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych. 2. Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami 3. Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP 4. Kontrola funkcjonowania urządzeń do migracji ryb. 5. Przywrócenie drożności korytarza ekologicznego rzeki Mierzawa - udrożnienie barier migracyjnych dla organizmów wodnych na rzece Mierzawa 6. Monitoring skuteczności istniejących urządzeń do migracji ryb. 7. Analiza możliwości likwidacji budowli poprzecznych/przebudowa budowli poprzecznych na bystrza/innych działań w zakresie zapewnienia drożności. 8. Ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe JCWP
RW20000621658	Kruczka	NAT	zły stan wód	niezagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [EFI+PL/IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających.

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
					stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>

oraz Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd) nr 100 (PLGW2000100), 114 (PLGW2000114).

Tabela 6. Wykaz Jednolitych Części Wód Podziemnych znajdujących się na terenie gminy Michałów

KOD JCWPd	Kod JCWPd	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/niezagrożona)	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
GW2000100	100	dobry	niezagrożona	dobry stan chemiczny dobry stan ilościowy	Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających
GW2000114	114	dobry	niezagrożona	dobry stan chemiczny dobry stan ilościowy	Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. • Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-podziemne>

Wszystkie cztery jednolite części wód powierzchniowych znajdujących się w granicach gminy Michałów oznacza się stanem ogólnym określonym jako zły. Działania wskazane do realizacji dotyczą przede wszystkim realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych, realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, działania renaturyzacyjne.

Na podstawie informacji zawartych w kartach informacyjnych o JCWPd wiadomo, że zarówno przypadku JCWPd nr 100, JCWPd nr 114 stan ilościowy stan chemiczny i ogólny oceniono jako dobry.

Cały obszar gminy położony jest w granicach głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP) nr 409 Niecka Miechowska (część SE) zbudowanego z utworów szczelinowo-porowych formacji kredowej. Dokumentację tego zbiornika wykonano w 1998 r., i przedstawiono w niej propozycje granic obszaru ochronnego wód podziemnych oraz szczegółowego zakresu ograniczeń, nakazów i zaleceń.

Tabela 7. Podstawowe parametry GZWP 409 (SE)

Parametr	GZWP nr 409
Powierzchnia [km ²]	1 450,0
Typ zbiornika	szczelinowo-porowy
Stratygrafia	kreda górna
Moduł zasobów dyspozycyjnych [m ³ /d·km ²]	87,2
Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [m ³ /d]	126 440
Podatność na antypopresję	podatny

źródło: INFORMATOR PSH warszawa 2019

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 jest zgodna z „Planem Gospodarowania Wodami na Obszarze Dorzecza Wisły”, gdyż cele i działania ujęte w Strategii tj.

- Cel strategiczny 5 *Zielona Gmina Michałów*,
- Cel operacyjny nr 6: „Poprawa dostępności dla infrastruktury z obszaru gospodarki wodno-ściekowej oraz retencyjnej”,
- Cel operacyjny nr 7: „Zwiększenie liczby działań na rzecz ochrony środowiska, energetyki odnawialnej, efektywności energetycznej, zielonej energii”,
- Cel operacyjny nr 9: „Rozwój infrastruktury związanej z gospodarką odpadami”

umiejętnie odpowiadają na wyzwania klimatyczne przyczyniając się do realizacji celów środowiskowych w gospodarowaniu wodami jakimi są:

- ochrona, poprawa oraz przywracanie jednolitych części wód do co najmniej dobrego stanu/potencjału części wód powierzchniowych oraz podziemnych,
- spełnienie norm i celów wynikających z przepisów, na podstawie których zostały utworzone obszary chronione, a także
- zapobieganie ich pogorszeniu, w szczególności w odniesieniu do ekosystemów wodnych i innych ekosystemów od wód zależnych.

Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju⁴

aPWŚK jest jednym z dokumentów planistycznych opracowywanych w celu programowania i koordynowania działań zmierzających do realizacji celów środowiskowych wskazanych w artykule 4 RDW, tj.:

- nie pogarszanie stanu części wód,
- osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla naturalnych części wód powierzchniowych, dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny dla sztucznych i silnie zmienionych części wód oraz dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych,
- spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawodawstwie, w odniesieniu do obszarów chronionych, (w tym m. in. narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych, do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie),
- zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji.

Strategia Rozwoju Gminy Michałów do roku 2030 jest zgodna z założeniami aPWŚK. Cele i działania ujęte w strategii m.in. Cel strategiczny 5 Zielona Gmina Michałów, Cel operacyjny nr 6: „Poprawa dostępności dla infrastruktury z obszaru gospodarki wodno-ściekowej oraz retencyjnej” Cel operacyjny nr 7: „Zwiększenie liczby działań na rzecz ochrony środowiska, energetyki odnawialnej, efektywności energetycznej, zielonej energii” Cel operacyjny nr 9: „Rozwój infrastruktury związanej z gospodarką odpadami” wpisują się w założenia dokumentu.

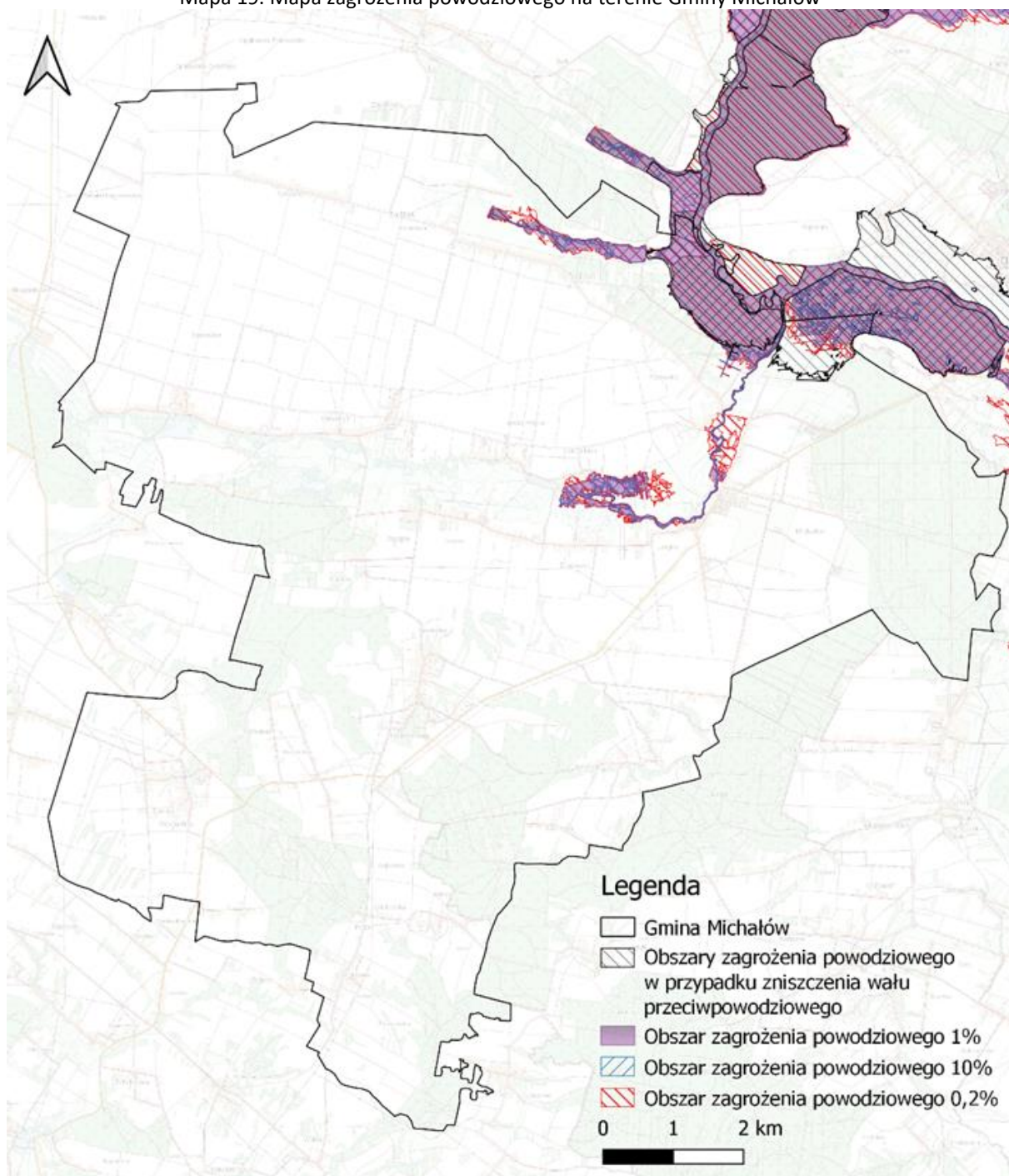
Ryzyko powodziowe

Analizując dostępne na stronie Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie mapy przedstawiające obszary szczególnego zagrożenia powodzią tj. obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% stwierdzono że na terenie Gminy Michałów występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią od Nidy, Mierzwy i Cieku od Tura, gdzie prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%) oraz gdzie prawdopodobieństwo jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%). Jednocześnie zgodnie z art. 16 pkt. 34 ppkt c ustawy z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne, obszary szczególnego zagrożenia powodzią obejmują także tereny pomiędzy brzegiem Nidy i Mierzwy a walem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w którym wybudowano wał przeciwpowodziowy. Na terenie gminy Michałów występują również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%, a także obszary narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego (wyznaczone dla przepływu o prawdopodobieństwie wystąpienia 1%). Planowane inwestycje wskazano w rozdziale III. Kierunki działań. Warto również dodać, iż w myśl art. 166 pkt. 10 Prawo wodne, planowane zagospodarowanie terenów położonych w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nie może m.in. naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem

⁴ źródło: Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju

powodziowym, stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi i środowiska, czy też utrudniać zarządzania ryzykiem powodziowym.

Mapa 19. Mapa zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Michałów

źródło: opracowanie własne przy użyciu programu QGIS

Spis tabel

Tabela 1. Analiza SWOT Gminy Michałów w sytuacji przestrzennej	7
Tabela 2. Analiza SWOT Gminy Michałów w obszarze społecznym	9
Tabela 3. Analiza SWOT sytuacji gospodarczej	10
Tabela 4. Cele operacyjne, kierunki działań oraz oczekiwane rezultaty i wskaźniki ich osiągnięcia oraz źródła finansowania	21
Tabela 5. Wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych znajdujących się na terenie Gminy Michałów	82
Tabela 6. Wykaz Jednolitych Części Wód Podziemnych znajdujących się na terenie gminy Michałów	92
Tabela 7. Podstawowe parametry GZWP 409 (SE)	93

Spis map

Mapa 1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – podział administracyjny	29
Mapa 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – gospodarowanie przestrzenią	30
Mapa 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – zasoby naturalne i ochrona środowiska	31
Mapa 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – komunikacja	32
Mapa 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – turystyka- Koncepcja ścieżek rowerowych wypracowanych w ramach OSI Ponidzie.	33
Mapa 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – ochrona zdrowia, opieka społeczna, usługi społeczne	33
Mapa 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – tereny zabudowy	35
Mapa 8. Planowane działania	36
Mapa 9. Obszar realizacji inwestycji	42
Mapa 10. Kierunki polityki przestrzennej – synteza ustaleń wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego	43
Mapa 11. Kierunki rozwoju wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego	44
Mapa 12. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Michałów	45
Mapa 13. Koncepcja rozwoju kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Michałów	46
Mapa 14. Koncepcja rozwoju ścieżek rowerowych na terenie Gminy Michałów	47
Mapa 15. Rysunek Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałów w obszarze części Sołectwa Michałów	48
Mapa 16. Rysunek Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałów w obszarze części Sołectwa Pawłowice	49
Mapa 17. OSI Obszary Strategicznej Interwencji PONIDZIE	52
Mapa 18. Mapa łącznego zagrożenia suszą suma klas zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną – ocena w siatce pól podstawowych	79
Mapa 19. Mapa zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Michałów	95